

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет Бізнес - технологій та економіки
 (повне найменування факультету)

кафедра Бізнесу та управління
 (повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломного проекту (роботи)

Магістр

(ступінь вищої освіти)

на тему Оцінка інвестиційної діяльності суб'єкта
 (назва теми)

підприємства

Виконав(ла): студент(ка) 2 курсу, групи БТЕ-1314М

Спеціальності БТЕ-1314М
 (код і найменування спеціальності)

076 Підприємство та торгівля

Освітня програма (спеціалізація)

Економіка підприємства

Михайлик ДВ

(ПРІЗВИЩЕ та ініціали)

Керівник Лога СП

(ПРІЗВИЩЕ та ініціали)

Рецензент Лещенко ОТ

(ПРІЗВИЩЕ та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет Бізнес - технології та економіки
 Кафедра Бізнесу та управління
 Ступінь вищої освіти магістр
 Спеціальність 076 Підприємництво та торгівля
(код і найменування)
 Освітня програма (спеціалізація) Економіка підприємства
(назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри БТ а у

Пікаченко А. М.

« _____ » _____ 20 _____ року

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА(КИ)

Михайлик Дмитро Віталійович

(ПРІЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) Оцінка інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання

керівник проєкту (роботи) Лоза С. П. к. е. н. д. о. ч.

(науковий ступінь, вчене звання, ПРІЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «01» жовтня 2025 року №452

2. Строк подання студентом проєкту (роботи) 10 грудня 2025 року

3. Бихідні дані до проєкту (роботи) нормативно-правові акти, наукові змерення, статистичні звіти ТОВ "Мобітел"

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Обґрунтування теоретичних заход та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства ТОВ "Мобітел"

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, кількість слайдів, плакатів)

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

Розділ	ПРІЗВИЩЕ, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		задання видав	приймає виконання завдання
Розділ 1	Лога С П К. е.и. доцент	<i>Слоз</i>	<i>Слоз</i>
Розділ 2	Лога С П К. е.и. доцент	<i>Слоз</i>	<i>Слоз</i>
Розділ 3	Лога С П К. е.и. доцент	<i>Слоз</i>	<i>Слоз</i>

7. Дата видачі задання «04» Вересня 2025 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проєкту (роботи)	Строк виконання етапів проєкту (роботи)	Приміт
1)	Уточнення завдання	10.09.2025	
2	Огляд наукових джерел	25.09.2025	
3	Виконання 1 розділу	28.10.25	
4	Виконання 2 розділу	17.11.25	
5	Виконання 3 розділу	04.12.2025	
6	Перевірка на пліаіат	06.12.2025	
7	Нормоконтроль та погодження кафедри	10.12.2025	

Студент(ка)

Андрій Михайлик ДВ
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник проєкту (роботи)

Слоз Лога С П
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства на прикладі ТОВ «Любисток», інвестиційної привабливості та сучасних умов функціонування аграрного сектору, зокрема воєнних ризиків і обмеженості фінансових ресурсів.

У першому розділі обґрунтовано теоретико-методичні засади формування та розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств. Систематизовано наукові підходи до трактування категорій «інвестиції», «інвестиційна діяльність» та «економічний механізм», уточнено їх зміст з урахуванням галузевої специфіки сільського господарства. Обґрунтовано доцільність розгляду інвестиційної діяльності як керованого, багаторівневого процесу, інтегрованого у систему стратегічного управління підприємством.

У другому розділі здійснено комплексний фінансово-економічний аналіз та оцінку інвестиційної привабливості ТОВ «Любисток» за 2021–2023 рр. Досліджено динаміку активів, капіталу, доходів і прибутковості підприємства, визначено рівень фінансової стійкості, ліквідності та ділової активності. Встановлено, що підприємство характеризується високою рентабельністю, значною часткою власного капіталу та здатністю генерувати інвестиційні ресурси, що формує його високий інвестиційний потенціал.

У третьому розділі розроблено практичні напрями удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності ТОВ «Любисток». Розроблено пропозиції щодо підготовки грантової заявки, систему ключових показників ефективності та середньостроковий план розвитку підприємства на основі поетапного реінвестування прибутку. Запропоновано концептуальну модель економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності на засадах системного управління та бережливого виробництва, що забезпечує оптимізацію логістичних процесів, зниження витрат і підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

Отримані результати мають практичну цінність для аграрних підприємств, що функціонують в умовах підвищених економічних і воєнних ризиків. Запропонований економічний механізм може бути використаний для активізації інвестиційної діяльності, залучення грантових ресурсів, модернізації матеріально-технічної бази та забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств у воєнний і післявоєнний періоди.

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ, АГРАРНЕ ПІДПРИЄМСТВО, ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ, ГРАНТОВЕ ФІНАНСУВАННЯ, USAID AGRO, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, БЕРЕЖЛИВЕ ВИРОБНИЦТВО, СТАЛИЙ РОЗВИТОК.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1. Сутність та зміст інвестиційної діяльності аграрного підприємства...	10
1.2. Теоретичні засади економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств	20
1.3. Методика оцінювання інвестиційної привабливості аграрних підприємств.27	
Висновки до першого розділу.....	34
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛВОСІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЛЮБИСТОК»	36
2.1. Загальна характеристика ТОВ «Любисток»	36
2.2. Фінансово-економічний аналіз ТОВ «Любисток»	42
2.3. Аналіз та оцінка інвестиційної привабливості ТОВ «Любисток»	66
Висновки до другого розділу	83
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЛЮБИСТОК».....	86
3.1. Пропозиції щодо підготовки грантової заявки ТОВ «Любисток» в рамках програми USAID AGRO як елемент економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності підприємства	86
3.2. Концептуальні та методичні засади удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства	98
Висновки до третього розділу.....	106
ВИСНОВКИ	108
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	112
ДОДАТКИ.....	116

ВСТУП

Актуальність теми дослідження

Актуальність обраної теми визначається трансформаційними процесами, що відбуваються в аграрному секторі України в умовах воєнного стану та макроекономічної нестабільності. Сучасне середовище функціонування аграрних підприємств характеризується підвищеним рівнем невизначеності, зростанням системних і галузевих ризиків, порушенням логістичних зв'язків, нестабільністю цін на паливно-енергетичні та матеріально-технічні ресурси, обмеженим доступом до кредитних ресурсів і подорожчанням капіталу. Сукупність зазначених факторів істотно стримує інвестиційну активність суб'єктів господарювання та актуалізує потребу переосмислення традиційних моделей інвестиційного забезпечення розвитку.

У сучасних умовах інвестиції виконують не лише функцію забезпечення економічного зростання, а й стають ключовим інструментом підтримання операційної стійкості підприємства. Оновлення основних засобів, впровадження технологічних інновацій, модернізація логістичної інфраструктури та підвищення ефективності управління ресурсами безпосередньо впливають на здатність аграрних підприємств забезпечувати стабільне виробництво, якісну післяурожайну обробку, належне зберігання продукції та безперебійний експорт. Разом із тим значна частина аграрних підприємств не володіє достатнім обсягом внутрішніх фінансових ресурсів для реалізації капіталомістких проєктів, тоді як залучення позикового фінансування часто ускладнюється високими процентними ставками, жорсткими вимогами до забезпечення та підвищеним рівнем кредитного ризику.

У зв'язку з цим особливої ваги набуває формування цілісного економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства. Такий механізм має забезпечувати системність інвестиційного процесу – від діагностики фінансового стану та визначення стратегічних пріоритетів до вибору джерел фінансування, оцінювання ефективності інвестиційних рішень, управління ризиками та підтримання відтворювального потенціалу. Важливою складовою цього механізму є інтеграція сучасних управлінських інструментів, зокрема оптимізації витрат і бізнес-процесів, використання можливостей державної та міжнародної

підтримки, а також механізмів реінвестування прибутку з метою формування стійкої моделі розвитку в кризових умовах.

Практична значущість дослідження посилюється специфікою діяльності ТОВ «Любисток» – аграрно-логістично орієнтованого підприємства Кіровоградської області, яке функціонує в умовах зростаючого попиту на перевезення агропродукції та необхідності підвищення ефективності логістичних операцій. Для підприємств такого типу інвестиції в оновлення автотранспортного парку, цифрові технології планування перевезень, інфраструктуру зберігання та сервісні рішення мають стратегічне значення, оскільки дозволяють зменшити собівартість послуг, розширити експортні можливості та зміцнити конкурентні позиції на ринку. Водночас поєднання зовнішніх джерел фінансування (зокрема грантових програм) із внутрішніми резервами та управлінською модернізацією створює реальні передумови для якісного інвестиційного прориву.

Отже, актуальність теми зумовлена необхідністю наукового обґрунтування та практичного розроблення напрямів удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства з урахуванням воєнних викликів, логістичних обмежень, фінансових бар'єрів і потреби забезпечення довгострокової конкурентоспроможності вітчизняного агробізнесу.

Ступінь наукової розробленості проблеми

Проблематика організаційно-економічного механізму розвитку господарських систем знайшла відображення у працях провідних вітчизняних учених, зокрема В. Андрійчука, Б. Пасхавера, П. Саблука, А. Чухна, О. Грішної, О. Василика, Ю. Лисенка, Г. Козаченко та інших. У їхніх дослідженнях обґрунтовано теоретичні засади функціонування економічних механізмів, розкрито їх структурні елементи та роль у забезпеченні розвитку підприємств і галузей.

Питання інвестиційної діяльності на макро- та мезорівнях висвітлено у працях В. Бондарчука, Н. Демчишак, С. Захаріна, М. Крупки, П. Музики, О. Савицької та інших дослідників. Значний внесок у дослідження інвестиційних процесів в аграрному секторі зробили В. Андрійчук, П. Гайдуцький, О. Бородіна, М. Малік, Ю. Лупенко, В. Россоха, які аналізували проблеми інвестиційної привабливості, ефективності вкладень та державного регулювання аграрної сфери.

Специфіку сільського господарства як галузі з тривалим виробничим циклом,

сезонністю та залежністю від природно-кліматичних умов розкрито у працях М. Дем'яненка, П. Саблука, Л. Смолія. Проте, попри вагомий науковий доробок, недостатньо дослідженими залишаються питання практичної імплементації економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств в умовах воєнної економіки, підвищених ризиків та дефіциту фінансових ресурсів.

Мета і завдання дослідження

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства на прикладі ТОВ «Любисток» з урахуванням його фінансово-економічного стану, рівня інвестиційної привабливості та сучасних викликів функціонування аграрного сектору.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

Узагальнити теоретичні підходи до трактування сутності інвестицій та інвестиційної діяльності аграрного підприємства.

Дослідити концептуальні засади формування економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності.

Систематизувати методичні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості.

Надати організаційно-економічну характеристику ТОВ «Любисток».

Провести фінансово-економічний аналіз підприємства та оцінити його інвестиційний потенціал.

Визначити ключові обмеження розвитку інвестиційної діяльності в умовах воєнного стану.

Обґрунтувати доцільність використання грантового фінансування (зокрема програми USAID AGRO) як елемента економічного механізму розвитку.

Розробити концептуальні та методичні підходи до удосконалення економічного механізму інвестиційної діяльності підприємства.

Запропонувати практичні рекомендації щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності на засадах сталого розвитку та бережливого виробництва.

Наукова новизна

У роботі:

уточнено зміст економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства як відкритої динамічної системи управління інвестиційними процесами;

розвинено підхід до трактування інвестиційної діяльності як інтегрованого багаторівневого процесу, інституційно закріпленого в системі управління підприємством;

удосконалено методику оцінювання інвестиційної привабливості з урахуванням галузевих та воєнних ризиків;

обґрунтовано включення грантового фінансування міжнародних програм до структури економічного механізму розвитку як альтернативного джерела інвестицій;

розширено можливості застосування концепції lean production в управлінні інвестиційними процесами аграрного підприємства;

розроблено алгоритм реалізації моделі економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності в умовах воєнної економіки.

Практичне значення результатів

Практична цінність роботи полягає у можливості застосування розроблених положень ТОВ «Любисток» та іншими аграрними підприємствами для:

прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень;

підготовки грантових заявок та залучення міжнародної допомоги;

впровадження системи КРІ для контролю інвестиційних проєктів;

формування середньострокового плану розвитку (2026–2028 рр.);

оптимізації логістичних процесів на засадах бережливого виробництва.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та зміст інвестиційної діяльності аграрного підприємства

Інвестиції та інвестиційна діяльність виступають базовими детермінантами соціально-економічного поступу держави, окремих секторів економіки та конкретних суб'єктів господарювання. За сучасних умов динаміка економічного зростання безпосередньо залежить не лише від обсягів залученого капіталу, а й від результативності його використання. Саме інвестиційні ресурси створюють передумови для техніко-технологічного оновлення виробництва, активізації інноваційних процесів і формування довгострокових конкурентних переваг національної економіки.

Особливої значущості інвестиційні процеси набувають у сфері сільського господарства та агропромислового комплексу. Капіталовкладення в аграрний сектор забезпечують стабільність функціонування підприємств, сприяють розширенню виробничого потенціалу, модернізації матеріально-технічної бази та впровадженню сучасних технологій. Крім того, інвестиції виконують важливу соціально-економічну функцію: вони впливають на зайнятість у сільській місцевості, стримують трудову міграцію, розширюють податкові надходження до бюджетів різних рівнів і стимулюють диверсифікацію експортного потенціалу країни.

Разом із тим, сучасний фінансовий стан значної частини агропромислових підприємств характеризується обмеженістю власних ресурсів, зношеністю основних фондів і недостатнім рівнем технологічної оснащеності. Це зумовлює необхідність переосмислення підходів до управління інвестиційною діяльністю як на макроекономічному рівні (через механізми державної підтримки, податкові стимули, інституційне забезпечення), так і на мікроекономічному рівні окремого підприємства з урахуванням ринкових ризиків і стратегічних орієнтирів розвитку.

У такому контексті актуалізується поглиблене теоретичне осмислення категорій «інвестиції» та «інвестиційна діяльність» як складних багатовимірних економічних явищ. Вони охоплюють різноманітні форми вкладення капіталу — матеріальні, фінансові, інтелектуальні — та спрямовані на отримання економічного або соціального ефекту в майбутньому. Становлення сучасного трактування інвестицій значною мірою пов'язане з дослідженнями Дж. М. Кейнса, який розглядав їх у взаємозв'язку із заощадженнями, сукупним попитом та досягненням макроекономічної рівноваги [13, с. 193].

У науковому дискурсі сформовано низку концептуальних підходів до визначення сутності інвестицій та механізмів їх реалізації. Зарубіжні дослідники зробили вагомий внесок у розвиток теорії інвестування. Зокрема, у праці Л. Дж. Гітмана та М. Д. Джонка «Основи інвестування» інвестиції трактуються як система взаємопов'язаних процесів, що включає визначення стратегічних цілей інвестора, аналіз інструментів вкладення капіталу та оцінювання ризиків і доходності [4]. У фундаментальному дослідженні У. Ф. Шарпа, Т. Александера та Дж. В. Бейлі «Інвестиції» комплексно розкрито проблематику функціонування фінансових ринків, портфельного управління, міжнародного інвестування та механізмів оцінювання ефективності фінансових вкладень [37].

У вітчизняній економічній науці інвестиції також розглядаються крізь призму різних рівнів економічного аналізу. Так, Б. Є. Кваснюк у макроекономічному вимірі визначає інвестиції як складову валового внутрішнього продукту, спрямовану на приріст основного та оборотного капіталу, а в мікроекономічному — як процес створення нового виробничого та людського капіталу [31; 7]. Подібну позицію займає Н. Скоробогатов, який інтерпретує інвестиції на макрорівні як витрати ресурсів, що забезпечують розширене відтворення сукупного капіталу економіки, а на мікрорівні — як вкладення капіталу в конкретні об'єкти господарювання з метою отримання доданої вартості [28].

Разом із тим, наявні підходи часто мають узагальнений характер і не повною мірою відображають багатоаспектність інвестицій як економічної категорії. Проте розмежування макро- та мікроекономічного рівнів аналізу є

методологічно обґрунтованим, оскільки дозволяє врахувати специфіку функцій інвестицій, їх вплив на економічну систему та особливості управління інвестиційними процесами (табл. 1.1).

У зв'язку з цим доцільним є проведення систематизації наукових позицій вітчизняних і зарубіжних авторів, а також узагальнення положень нормативно-правових актів щодо трактування сутності інвестицій. Такий підхід забезпечує можливість виокремити спільні концептуальні риси та відмінності існуючих визначень, що створює підґрунтя для формування цілісного й методологічно узгодженого розуміння змісту категорії «інвестиції», узагальнення якого наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.1 – функції інвестицій на мікрорівні, мезо- та макрорівні

Рівень	Функції інвестицій
Макрорівень	<ul style="list-style-type: none"> - здійснення політики розширеного відтворення; - прискорення науково-технічного прогресу; - поліпшення якості та забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції; - структурна перебудова громадського виробництва та збалансований розвиток усіх галузей народного господарства; - створення необхідної сировинної бази промисловості; - розвиток охорони здоров'я, культури, вищої та середньої школи, а також вирішення інших соціальних проблем; - пом'якшення чи вирішення проблеми безробіття; - охорона природного середовища; - вирішення соціально-економічних завдань та проблем держави.
Мезорівень	<ul style="list-style-type: none"> - координування взаємозв'язку між різними джерелами та напрямками вкладень інвестицій; - взаємовідносини з контрагентами організації; - забезпечення безперервності або необхідної періодичності інвестиційної діяльності в оптимальному (або мінімально прийнятному) обсязі з мінімальними витратами; - стимулювання розвитку інвестиційної діяльності; - забезпечення безпеки навколишнього середовища, безпеки та нешкідливості для населення; - забезпечення соціальної захищеності населення та економічного розвитку регіону, території.
Мікрорівень	<ul style="list-style-type: none"> - розширення та розвиток виробництва; - недопущення надмірного морального та фізичного зносу основних фондів підприємства; - підвищення технічного рівня виробництва; - підвищення якості та забезпечення конкурентоспроможності продукції конкретного підприємства; - здійснення природоохоронних заходів підприємством; - придбання цінних паперів та вкладення коштів у активи інших підприємств; - стабілізація фінансового стану підприємства; - максимізація прибутку підприємства; - забезпечення нормального функціонування підприємства.

Складено на підставі джерела [11].

Таблиця 1.2 - Спільні та відмінні риси наявних інтерпретацій і сформувані цілісне уявлення про зміст інвестицій

Автор / джерело	Визначення
Закон України «Про інвестиційну діяльність»	Інвестиції розглядаються як сукупність матеріальних, фінансових та нематеріальних активів, включаючи результати інтелектуальної діяльності, які вкладаються у сферу підприємництва чи інші напрями господарської діяльності з метою отримання економічної вигоди у формі прибутку або забезпечення суспільно значущого результату.
Податковий кодекс України	Інвестиції доцільно розглядати як сукупність господарських дій, що передбачають вкладення грошових коштів чи інших майнових ресурсів у придбання основних засобів, об'єктів нематеріальної власності, корпоративних прав, а також різноманітних фінансових інструментів з метою подальшого отримання економічних вигод.
А. Борисов	Інвестиції визначаються як комплекс фінансових ресурсів, банківських депозитів цільового призначення, цінних паперів, технологічних розробок, обладнання, ліцензій та інших об'єктів інтелектуальної власності, що спрямовуються у різні сфери господарювання з метою отримання економічного результату у вигляді прибутку та забезпечення суспільно корисного ефекту.
І. Бланк	Інвестиції підприємства доцільно трактувати як цілеспрямований процес розміщення капіталу в різноманітних формах у господарські активи та фінансові інструменти з орієнтацією на отримання прибутку або досягнення інших економічних чи соціально значущих результатів. Такий процес здійснюється з урахуванням факторів ризику, часових обмежень та рівня ліквідності вкладених ресурсів.
Н. Татаренко, А. Поручник	Інвестиції доцільно розглядати як процес спрямування матеріальних ресурсів і результатів інтелектуальної діяльності у сферу підприємництва та інші напрями господарювання з орієнтацією на одержання прибутку або забезпечення суспільно значущих результатів. Водночас інвестиції можуть виконувати подвійну функцію: з одного боку — слугувати механізмом накопичення та примноження капіталу, з іншого — виступати інструментом реалізації соціальних програм і послуг, що стимулюють соціально-економічний розвиток суспільства.
Л.Дж. Гитман, М.Д. Джонк	Інвестиція розглядається як фінансовий або майновий інструмент, у який здійснюється вкладення коштів з метою збереження їхньої вартості в часі та/або отримання додаткового доходу. Інакше кажучи, це спосіб розміщення капіталу, орієнтований на підтримання купівельної спроможності ресурсів і формування позитивного фінансового результату.
К. Макконелл, С. Брю	Інвестиції — це спрямування ресурсів на створення, відтворення та приріст засобів виробництва, а також на формування й збільшення обсягів матеріальних запасів. У макроекономічному аспекті вони відображають процес нагромадження капіталу та забезпечують розширене відтворення економіки.
С. Фішер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензі	Інвестиції — це спрямування фінансових ресурсів на формування нових виробничих потужностей, зокрема у сфері машинобудування, а також на забезпечення розвитку житлового й промислового будівництва. У структурному вимірі такі вкладення створюють матеріальну основу для розширеного відтворення та модернізації економіки.

Джерела: [1, 2, 4, 21, 23, 25, 31, 33].

Інвестиції характеризуються низкою ознак, які дозволяють відмежувати їх від інших форм використання капіталу (Рис. 1.1).

Основні ознаки інвестицій

Рисунок 1.1 - Основні ознаки інвестицій

Джерело: авторська розробка

Інвестиції мають низку специфічних ознак, що дають змогу відмежувати їх від інших способів використання капіталу. Визначальною характеристикою інвестицій є їх потенційна здатність забезпечувати отримання доходу або досягнення економічного чи соціального ефекту в майбутньому. Інвестування передбачає свідоме та цілеспрямоване розміщення ресурсів, що відображає трансформацію накопиченого капіталу в інші види активів і поєднує ресурсну та функціональну форми його існування.

Інвестиції можуть реалізовуватися у грошовій формі, а також шляхом передачі рухомого чи нерухомого майна, майнових прав, інтелектуальної власності та

інших нематеріальних активів. Саме така багатоформність відрізняє інвестиції від капітальних вкладень, які традиційно трактуються у більш вузькому значенні як фінансування відтворення основних засобів. Важливою рисою інвестицій є їх строковий характер: вкладення ресурсів завжди передбачає певний часовий інтервал між моментом здійснення інвестиції та отриманням очікуваного результату. Крім того, інвестування супроводжується ризиком, що надає процесу імовірнісного характеру та зумовлює можливість як отримання доходу, так і втрати частини вкладеного капіталу.

Економічний зміст інвестицій розкривається через низку ключових положень. По-перше, інвестиції виступають об'єктом економічного управління і є складовою системи економічних відносин. По-друге, вони невіддільні від ризику та фактора часу, адже інвестор відмовляється від поточного споживання на користь майбутніх вигод, приймаючи на себе невизначеність щодо кінцевого результату. По-третє, інвестиції функціонують у межах ринкового середовища, формуючи окремий сегмент — інвестиційний ринок із власними суб'єктами, інструментами, попитом, пропозицією та механізмом ціноутворення.

Інвестиції мають чітко виражену цільову спрямованість, оскільки здійснюються задля досягнення конкретного економічного або позаекономічного результату. За своєю природою вони тісно пов'язані з капіталом і виступають активною формою його включення в господарський обіг. У цьому контексті інвестиції доцільно розглядати не як одноразовий акт вкладення ресурсів, а як динамічний процес, що поєднує формування інвестиційних ресурсів, їх розміщення та отримання відповідного ефекту в межах інвестиційної діяльності [10].

Узагальнення наукових підходів до визначення сутності категорії «інвестиції» дозволяє сформулювати авторське бачення її змісту. Інвестиції доцільно трактувати як строкові вкладення фінансових, матеріальних, інтелектуальних та інших ресурсів у різних формах, спрямовані на приріст вартості капіталу, отримання прибутку та досягнення економічних, виробничих або соціальних результатів у майбутньому.

Подібна багатозначність простежується і щодо поняття «інвестиційна діяльність». У науковій літературі воно характеризується різноманітним підходом

і відсутністю єдиного трактування, що пояснюється існуванням різних теоретичних концепцій та наукових шкіл. Представники цих напрямів по-різному акцентують увагу на процесному, ресурсному, результативному чи управлінському аспектах інвестиційної діяльності підприємства. Саме тому виникає потреба у систематизації наявних підходів, що дозволяє структурувати наукові позиції та узагальнити їх у межах єдиної аналітичної моделі (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 - Підходи до визначення категорії «інвестиційна діяльність»

Автор	Визначення
Закон України «Про інвестиційну діяльність»	Інвестиційна діяльність розглядається як системно організований процес здійснення практичних заходів фізичними та юридичними особами, а також державними інституціями, спрямований на підготовку, прийняття та реалізацію інвестиційних рішень з метою ефективного розміщення капіталу [25].
В. Гриньова, В. Коюда, Т. Лепейко, О. Коюда	Інвестиційна діяльність слід інтерпретувати, з одного боку, як практичну реалізацію інвестиційних рішень суб'єктами господарювання та державою, а з іншого — як системний елемент управління соціально-економічним розвитком, що охоплює планування, організацію, фінансування, контроль і регулювання інвестиційних процесів на різних ієрархічних рівнях економіки [6].
І. Мойсеєнко	інвестиційна діяльність підприємства слід розглядати як закономірний і безперервний процес формування, розміщення та відтворення капіталу, що розвивається відповідно до економічних принципів і механізмів ринкового середовища. Її економічна природа полягає у трансформації наявних ресурсів у довгострокові активи шляхом відмови від їх поточного використання заради отримання майбутніх прибутків і забезпечення стратегічного розвитку підприємства [22].
С. Витун, А. Чигрина	Інвестиційну діяльність підприємства доцільно трактувати як напрям його економічної активності, спрямований на формування та раціональне розпорядження внутрішніми й зовнішніми джерелами фінансування, включаючи амортизаційні ресурси, що створюють фінансову основу для оновлення активів, модернізації виробництва та забезпечення розширеного відтворення [3].
А. Череп, І. Рурка	Інвестиційна діяльність виступає ключовим механізмом міжнародної мобільності капіталу, формуючи напрями та масштаби його транснаціонального переміщення. Через систему інвестиційних потоків відбувається структурна трансформація світового господарства: в окремих галузях і країнах концентрація капіталу посилюється, тоді як в інших — уповільнюється під впливом економічних, політичних і інституційних чинників [36].
Є. Стефанович	Інвестиційна діяльність являє собою сукупність цілеспрямованих дій органів державної влади, фізичних та юридичних осіб, спрямованих на раціональне та результативне використання фінансових, матеріальних і нематеріальних ресурсів з метою досягнення запланованого результату. Такий результат може виражатися не лише в отриманні прибутку, а й у соціально-економічних ефектах, зокрема розвитку інфраструктури, підвищенні якості життя населення та забезпеченні сталого розвитку територій [30].

*Узагальнено автором

\ Систематизація нормативних положень і наукових підходів до розуміння інвестиційної діяльності дає змогу сформулювати низку узагальнюючих висновків, які мають як теоретичну, так і практичну цінність.

Передусім, у більшості наукових інтерпретацій інвестиційна діяльність характеризується як послідовний і свідомо організований процес дій, що реалізується різними суб'єктами економічних відносин — державними структурами, суб'єктами господарювання, фізичними та юридичними особами. Такий підхід акцентує увагу на її безперервності та системності, відмежовуючи інвестиційну діяльність від одноразових вкладень капіталу.

Крім того, інвестиційна діяльність розглядається як органічна складова управління підприємством і його господарської стратегії. Її реалізація потребує застосування спеціалізованих організаційно-економічних механізмів, відповідного інструментарію та методів управління, що охоплюють усі етапи інвестиційного циклу — від акумулювання ресурсів до оцінювання досягнутих результатів. Таким чином, підкреслюється управлінський характер цієї діяльності.

Важливою ознакою інвестиційної діяльності є її орієнтація на майбутнє, що зумовлює стратегічний вимір прийняття рішень. Інвестування передбачає тимчасове обмеження поточного споживання з метою отримання вигод у перспективі, що дозволяє трактувати його як інструмент довгострокового розвитку як окремих підприємств, так і економічних систем загалом.

Аналіз наукових підходів також свідчить про багаторівневий характер інвестиційної діяльності. Вона реалізується на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях, забезпечуючи рух і перерозподіл ресурсів між галузями, секторами економіки та країнами. У цьому контексті інвестиційна діяльність впливає на структурні зрушення та динаміку економічного зростання.

Окрім отримання прибутку, інвестиційна діяльність орієнтується на досягнення комплексного результату, який може включати економічні, соціальні, інфраструктурні та інші ефекти. Такий підхід розширює традиційне розуміння інвестування й акцентує його суспільну значущість.

Отже, інвестиційну діяльність доцільно визначати як складну, системну та керовану сукупність процесів, пов'язаних із мобілізацією, розподілом і

використанням інвестиційних ресурсів, спрямованих на забезпечення стійкого економічного зростання, зміцнення конкурентних позицій суб'єктів господарювання та реалізацію соціально-економічних пріоритетів розвитку.

Характеристика принципів інвестиційної діяльності узагальнена в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Принципи ІД та їх характеристики

Принцип	Характеристика принципу
Принцип незалежності	Інвестиційна діяльність здійснюється самостійно, на власний розсуд інвестора, без втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб, якщо вона не суперечить чинному законодавству
Принцип добровільності	Інвестиційна діяльність здійснюється виключно на добровільних засадах, за приватною ініціативою внаслідок вільного волевиявлення її суб'єктів та без жодного примусу з боку державних органів чи інших господарюючих одиниць
Принцип рівноправності	Всі суб'єкти інвестиційної діяльності незалежно від форм власності та господарювання мають рівні права щодо здійснення інвестиційної діяльності
Принцип прозорості	При здійсненні інвестиційної діяльності її суб'єкти повинні організовувати прозорі стосунки з державними органами, діловими партнерами та зацікавленими сторонами
Принцип відповідальності	Всі суб'єкти інвестиційної діяльності несуть майнову та іншу відповідальність за невиконання договірних умов
Принцип ефективності	Будь-який суб'єкт прагне отримання максимального фінансового або іншого результату, ефекту
Принцип захищеності	При здійсненні інвестиційної діяльності, її суб'єкти повинні вживати всіх необхідних заходів щодо збереження інвестицій, досягнення цілей здійснення інвестицій і захисту прав та інтересів інвесторів
Принцип поступового обмеження свободи дій	При здійсненні інвестиційної діяльності спостерігається значна свобода вибору на етапі розробки інвестиційних рішень, що змінюється все більшою несвободою в ході їх реалізації
Принцип адаптаційних витрат	При здійсненні інвестиційної діяльності виникають адаптаційні витрати, що пов'язані з адаптацією до нового інвестиційного середовища, адже завжди існує тимчасове відставання (лаг) між рішенням про здійснення інвестицій і початком його практичної реалізації та окупності
Принцип мультиплікатора	Зростання попиту на певні товари спричиняє зростання попиту на технологічно супутню продукцію

Складено за джерелом [10].

На підставі здійсненого дослідження інвестиційну діяльність агропромислового підприємства доцільно визначати як комплексну та системно

організовану сукупність управлінських, організаційних, економічних і регуляторних заходів, спрямованих на ідентифікацію джерел фінансування, акумулювання та ефективного використання ресурсів у різних формах їх прояву. Її реалізація орієнтована на підтримання безперервності виробничих процесів, забезпечення фінансової стійкості та формування передумов для досягнення стратегічних економічних, виробничих і соціальних результатів.

Ключовим інструментом практичного втілення інвестиційних намірів у діяльності підприємств агропромислового комплексу є підготовка та впровадження інвестиційних проєктів. Саме в межах проєктного підходу конкретизуються та реалізуються управлінські рішення, пов'язані з розширенням виробничих потужностей, техніко-технологічною модернізацією, запровадженням інноваційних рішень, оптимізацією бізнес-процесів і підвищенням загальної результативності господарювання. У стратегічному вимірі інвестиційна діяльність агропромислових підприємств виступає дієвим механізмом їх довгострокового розвитку та адаптації до динамічних змін зовнішнього середовища.

1.2. Теоретичні засади економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств

Формування економічного механізму зумовлюється системою економічних інтересів, що реалізуються через участь суб'єктів господарювання у процесах суспільного виробництва та використання виробничих ресурсів. У такому розумінні економічний механізм базується на взаємодії продуктивних сил і виробничих відносин, які визначають напрям розвитку та характер перебігу економічних процесів.

Саме економічні інтереси виступають першоосновою функціонування економічного механізму, адже вони ініціюють господарську активність і виконують роль внутрішнього мотивуючого чинника економічної поведінки. На думку Л. Абалкіна, сутність економічного механізму полягає у створенні умов для максимально повної реалізації економічних інтересів через вплив на об'єкти управління за допомогою відповідних економічних важелів і методів.

Разом із тим у сучасних наукових дослідженнях відсутня уніфікована інтерпретація поняття «економічний механізм», що спричинило появу різних підходів до його трактування. Зокрема, А. Кульман у праці «Економічні механізми» підкреслює їх множинний характер, розглядаючи економічні механізми як системи взаємопов'язаних економічних явищ, які формуються за певних умов під впливом вихідних імпульсів. Відповідно, різноманітність економічних механізмів зумовлюється різноманітністю стимулів та умов функціонування економічних систем [15].

Таблиця 1.5 - Визначення категорії «економічний механізм»

Автор	Визначення
О. Літвінов	Економічний механізм доцільно розглядати як цілісну сукупність інструментів і важелів впливу на реалізацію економічних інтересів суб'єктів господарювання, що вибудовується з урахуванням специфіки внутрішніх умов їх діяльності та параметрів зовнішнього середовища функціонування [19].
І. Кур'яков	Економічний механізм трактується як інтегрована система організаційних утворень, способів ведення господарської діяльності, управлінських методів і нормативно-правових регуляторів, які забезпечують практичну реалізацію об'єктивних економічних законів у конкретних соціально-економічних умовах розвитку суспільства та його виробничих сфер [16].
Д. Телітченко	Економічний механізм доцільно визначати як упорядковану сукупність взаємодіючих методів, стимулюючих чинників, регуляторних важелів та інструментарію впливу, що забезпечують регулювання і саморегулювання процесів відтворення у певній галузі. Його функціонування ґрунтується на поєднанні дії ринкових закономірностей із заходами державного впливу, що формують відповідне інституційне середовище [32].
Д. Ходос	Економічний механізм слід розглядати як відкриту багатокomпонентну систему, що перебуває у стані безперервної еволюції та об'єднує комплекс тісно взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих елементів. Її функціонування спрямоване на раціональне залучення й результативне використання земельних, трудових, матеріальних і фінансових ресурсів у виробничому процесі, що створює передумови для його стабільності та довгострокової сталості розвитку [34].
А. Чешев	Економічний механізм доцільно трактувати як історично зумовлену форму взаємозв'язку між виробниками та споживачами матеріальних благ, яка в сучасному суспільстві реалізується через систему ринкових відносин. Його зміст визначається характером економічних зв'язків і трансформується відповідно до етапу розвитку господарської системи [37].

**Узагальнено автором*

На нашу думку, економічний механізм слід інтерпретувати як інтегровану систему, фундаментом якої виступають економічні інтереси різних суб'єктів господарювання. Їх практична реалізація здійснюється у межах

виробничо-господарської діяльності шляхом залучення ресурсного потенціалу, застосування відповідних регуляторів, економічних важелів, інструментів та управлінських технологій.

Призначення економічного механізму полягає у впорядкуванні та узгодженні економічних процесів, що створює передумови для результативного функціонування суб'єктів господарювання та досягнення поставлених економічних, виробничих і стратегічних орієнтирів розвитку. Основні принципи функціонування економічного механізму систематизовано на рисунку 1.2.

Розкриття принципів економічного механізму

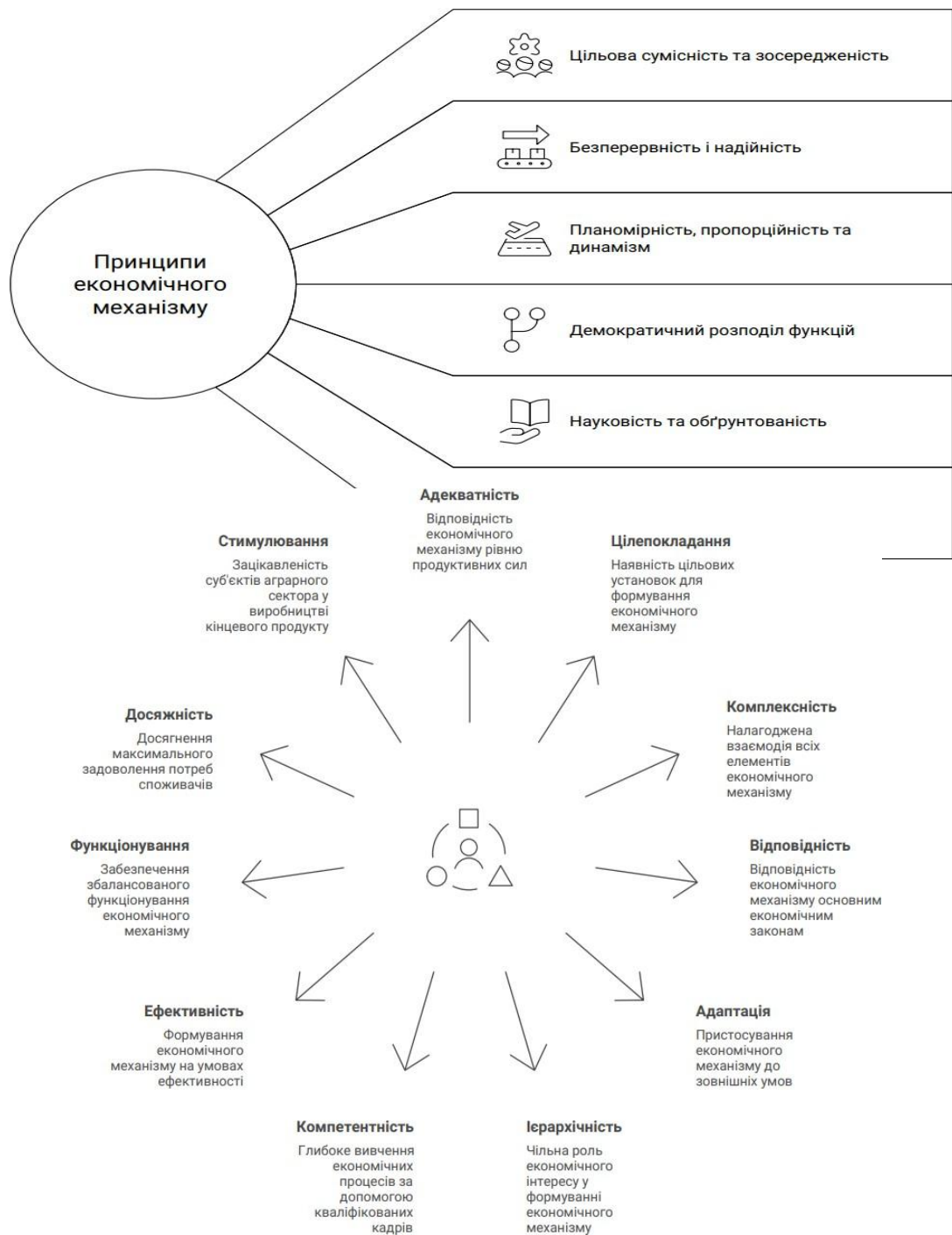

Рисунок 1.2 - Принципи економічного механізму

**Складено автором*

Практичне втілення окреслених принципів здійснюється через реалізацію відповідних функцій економічного механізму. У науковій літературі серед базових функціональних складових найчастіше виокремлюють планування та прогнозування, координацію і регулювання, організацію, контроль та аналітичну оцінку, а також інформаційне забезпечення, моніторинг і адаптацію до змін зовнішнього середовища. Їх узгоджене застосування формує системну цілісність економічного механізму та створює підґрунтя для результативного управління економічними процесами.

Підсумовуючи викладені положення, варто зосередити увагу на таких узагальненнях.

По-перше, побудова економічного механізму спирається на об'єктивні економічні закономірності, водночас його конфігурація формується та вдосконалюється внаслідок прийняття управлінських рішень. У цьому аспекті він виступає інструментом цілеспрямованого регуляторного впливу в системі управління.

По-друге, економічний механізм забезпечує реалізацію економічних відносин у межах управлінського процесу, що зумовлює його змінність і розвиток. Він функціонує під впливом комплексу внутрішніх і зовнішніх факторів, а його ефективність визначається рівнем теоретичного осмислення економічних законів і спроможністю суб'єктів управління застосовувати їх на практиці.

По-третє, структурна модель економічного механізму має відповідати специфіці конкретного виду діяльності підприємства та характеристикам об'єкта управління. Зокрема, необхідно враховувати матеріально-технічні, нормативно-правові, науково-методичні, кадрові, фінансові та інформаційні умови функціонування системи, що є визначальним чинником її результативності.

Схематичне відображення структури економічного механізму наведено на
рисунок

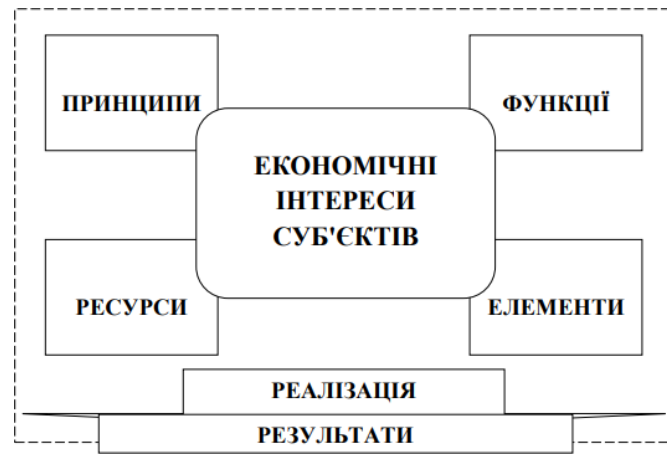

Рисунок 1.3 - Концептуальна структура економічного механізму

* Побудовано автором

Економічний механізм аграрного підприємства характеризується низкою специфічних рис, зумовлених особливостями виробничих відносин і технології ведення сільськогосподарського виробництва. Функціонування таких підприємств відбувається у сфері матеріального виробництва, що охоплює процеси вирощування, переробки та збуту сільськогосподарської продукції й передбачає безпосереднє залучення природних ресурсів та біологічних активів.

Визначальною рисою аграрного виробництва є використання землі як головного засобу виробництва. На відміну від більшості інших ресурсів, вона не підлягає фізичній амортизації, проте потребує системного відновлення та підтримання родючості. Виробничий цикл у сільському господарстві має чітко виражену сезонність і повторюваність, що зумовлює нерівномірність завантаження ресурсів упродовж року, ускладнює планування діяльності та впливає на формування фінансових результатів.

Суттєвим чинником є також залежність від природно-кліматичних умов, яка обмежує можливості точного прогнозування обсягів виробництва навіть за умови застосування сучасних технологій. Процеси вирощування рослин і тварин базуються на природних біологічних закономірностях, що обумовлює триваліший оборот капіталу, поступове накопичення витрат і їх відшкодування переважно після реалізації готової продукції.

Додатковим ускладнювальним фактором виступає територіальна розосередженість виробничих підрозділів, що потребує належної координації робіт, дотримання технологічних регламентів і посиленого контролю за використанням ресурсів. У сукупності зазначені особливості визначають специфіку формування та функціонування економічного механізму аграрного підприємства і безпосередньо впливають на рівень його ефективності.

Особливості та ключові характеристики функціонування аграрного підприємства узагальнено на рисунку 1.4.

Рисунк 1.4 - Особливості та специфіка функціонування аграрного підприємства

**Побудовано автором*

На нашу думку, економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств слід розглядати як комплексну та внутрішньо узгоджену систему, основу якої становить гармонізація економічних інтересів усіх учасників господарського процесу. Реалізація такого механізму передбачає виявлення джерел фінансування, акумулювання та залучення фінансових і інших видів ресурсів з їх подальшим цільовим використанням у виробничо-господарській діяльності агропромислового підприємства.

Ключове призначення цього механізму полягає у створенні організаційно-економічних передумов для результативної роботи підприємства як цілісної системи та підвищення ефективності окремих бізнес-процесів. Його функціонування спрямоване на досягнення

довгострокових економічних, виробничих, соціальних та інших стратегічних орієнтирів розвитку. Запропонований підхід відображає системність інвестиційної діяльності аграрних підприємств і графічно узагальнений на рисунку 1.5.

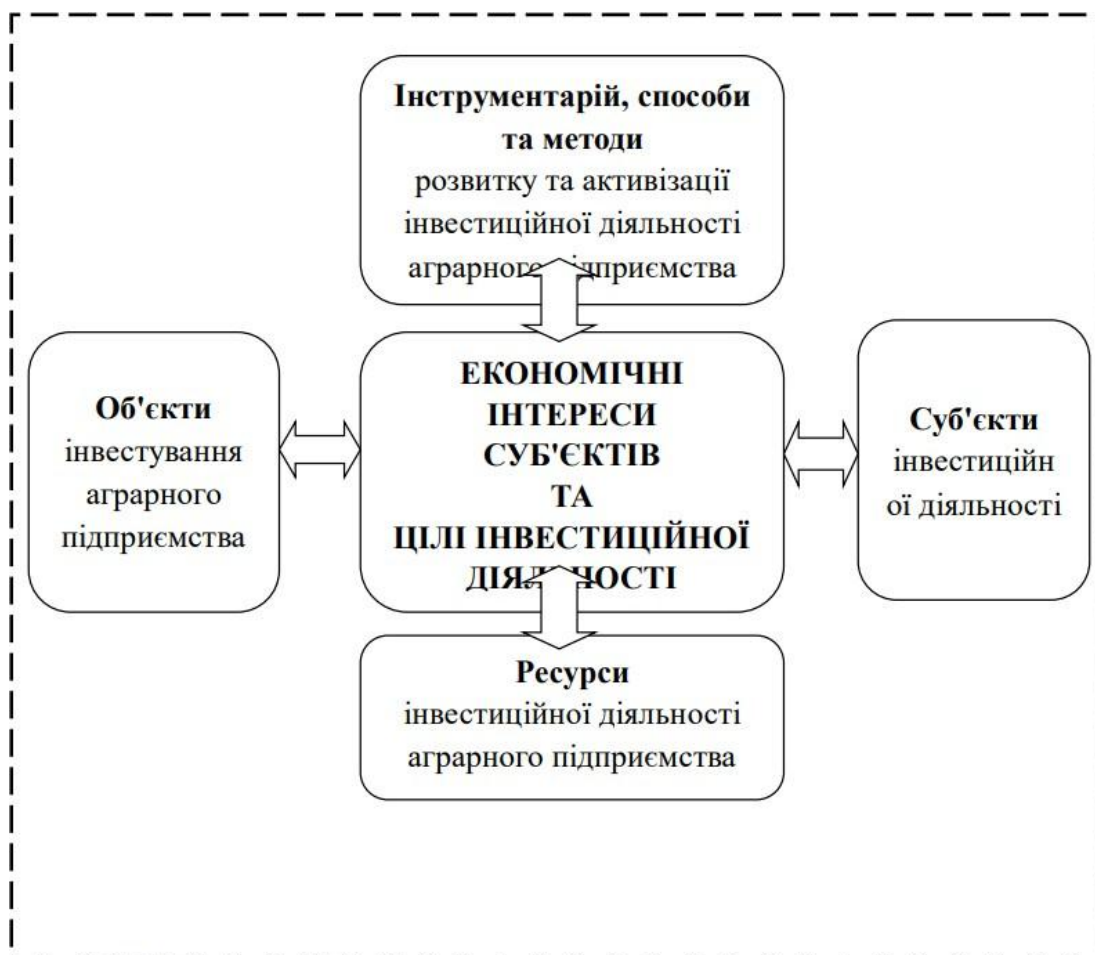

Рисунок 1.5 - Економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств

**Побудовано автором*

Попри наявність об'єктивних виробничих і ринкових ризиків, аграрні підприємства характеризуються значною здатністю пристосовуватися до трансформацій економічного середовища. Такий адаптаційний потенціал істотно зростає за умов сформованого та результативного економічного механізму, поєданого з активною інвестиційною діяльністю. Важливим чинником стабільності функціонування аграрного сектору є відносно низька цінова еластичність попиту на продовольчі товари як продукцію першої необхідності, що підтримує сталі обсяги виробництва навіть у періоди економічної нестабільності.

Оптимізація економічного механізму розвитку інвестиційних процесів створює передумови для забезпечення сталого поступу агропромислового комплексу, зростання продуктивності праці та підвищення рівня рентабельності галузі. Водночас це сприяє посиленню конкурентоспроможності національної аграрної продукції як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках. Інвестиційні ресурси відіграють ключову роль у технічному переоснащенні підприємств, впровадженні сучасних агротехнологій, оновленні матеріально-технічної бази, мінімізації втрат у виробничо-збутових ланцюгах і розширенні напрямів спеціалізації аграрного виробництва.

Таким чином, розширення масштабів інвестиційної діяльності виступає стратегічною умовою подолання поточних диспропорцій розвитку сільського господарства та формування довгострокових конкурентних переваг аграрних підприємств.

1.3. Методика оцінювання інвестиційної привабливості аграрних підприємств

Здійсненню інвестиційних вкладень передують комплексна оцінка інвестиційної привабливості як окремих проєктів, так і аграрних підприємств незалежно від джерел фінансування — власних чи залучених. Ефективність інвестування значною мірою залежить від глибини аналітичної підготовки та рівня економічного обґрунтування управлінських рішень, що визначає якість відбору проєктів і прогнозування їх результативності.

Важливою передумовою активізації інвестиційних процесів у аграрному секторі є формування сприятливого інвестиційного середовища, яке складається під впливом соціально-економічних, фінансових, інституційних і правових чинників. Приймаючи рішення щодо вкладення капіталу, інвестори оцінюють умови функціонування підприємств, рівень господарських ризиків та перспективи розвитку. Необхідність такої оцінки зумовлена підвищеною невизначеністю, притаманною інвестиційній діяльності загалом і сільськогосподарському виробництву зокрема.

Оцінювання інвестиційної привабливості виступає визначальним етапом у процесі прийняття інвестиційних рішень, оскільки саме воно формує первинні орієнтири для вибору об'єктів вкладення та подальшого аналізу їх ефективності. За своєю сутністю інвестиційна привабливість відображає систему кількісних і якісних характеристик, які свідчать про потенційну дохідність інвестицій та рівень ризику. Вона створює інформаційну основу для комплексного аналізу діяльності підприємства, визначення стратегічних напрямів розвитку та прогнозування інвестиційної активності, а також характеризує його спроможність акумулювати необхідні фінансові ресурси для забезпечення сталого зростання [17].

Таким чином, інвестиційна привабливість підприємства полягає у визначенні доцільності вкладення капіталу з урахуванням очікуваних економічних та інших вигод за прийняттого рівня ризиковості. Водночас обґрунтованість такої оцінки підвищується за умови попереднього аналізу інвестиційної привабливості галузі, у межах якої функціонує підприємство. Це дозволяє врахувати загальні тенденції розвитку, системні обмеження та ризики, що формують зовнішнє середовище інвестування.

Оцінювання інвестиційної привабливості галузей національної економіки, зокрема аграрного сектору, доцільно здійснювати не на основі суб'єктивних експертних критеріїв, а з урахуванням структурних і динамічних характеристик інноваційних процесів, а також внутрішніх і зовнішніх факторів розвитку країни. Такий підхід є виправданим, оскільки рівень інноваційної активності безпосередньо впливає на формування конкурентних переваг та інвестиційної привабливості як галузі загалом, так і окремих суб'єктів господарювання.

Методично важливим є визначення системи аналітичних показників, які забезпечують можливість порівняльної оцінки інвестиційної привабливості галузей і регіонів у динамічному та структурному розрізі. Інформаційна база такого аналізу повинна ґрунтуватися на офіційних і достовірних статистичних даних, що гарантує об'єктивність, надійність та відтворюваність отриманих результатів.

З огляду на зазначене, при дослідженні інвестиційної привабливості галузі доцільно акцентувати увагу на показниках, які відображають динаміку інвестиційних потоків і структурні зміни в інвестиційному процесі. У межах динамічного підходу обґрунтованим є аналіз взаємозв'язку між обсягами інвестицій, станом матеріально-технічної бази, продуктивністю праці та фінансовими результатами діяльності. Для цього можуть застосовуватися економіко-статистичні інструменти, зокрема кореляційно-регресійний аналіз, що дозволяє кількісно оцінити вплив інвестицій на темпи економічного зростання галузі.

Додатково може використовуватися моделювання функціональної залежності між інвестиційними ресурсами та показниками економічної динаміки із застосуванням методів множинної регресії.

$$y_g = x_1; x_2; x_3 \Rightarrow \max, \quad (1.1)$$

де: y_g - індекс динаміки валової продукції сільськогосподарської галузі;

x_1, x_2, x_3 - відповідно, індекси динаміки продуктивності праці, інвестицій

та основних фондів [39].

Для оцінювання інвестиційної привабливості галузі сільського господарства з позицій структурних характеристик інвестиційного процесу доцільно застосовувати кількісні показники, що відображають зміни у структурі інвестиційних вкладень. Одним із таких інструментів є модифікований квадратичний коефіцієнт структурних зрушень, запропонований Л. Казинцем, який дає змогу виміряти глибину та інтенсивність структурних змін у розподілі інвестицій між окремими складовими галузі.

$$k_{A,P} = \sqrt{\sum \left(\frac{d_2}{d_1} \right)^2 \times d_1}, \quad (1.2)$$

$$k_E = \frac{k_A}{k_P}, \quad (1.3)$$

де: $k_{A,P}$ - відповідно, коефіцієнт структурних зрушень у групі активних і в групі пасивних інвестицій;

d_1, d_2 - питома вага i -го виду інвестицій у кожній групі в попередньому і поточному періоді, в %;

k_E - коефіцієнт інвестиційної активності в галузі [12].

Вітчизняна дослідниця Н. Резнік обґрунтовує доцільність проведення рейтингової оцінки інвестиційної привабливості агропромислового комплексу на рівні регіонів, розглядаючи її як дієвий інструмент підтримки інвестиційного вибору. Якість і достовірність такої оцінки мають вагоме значення не лише для потенційного інвестора, а й для соціально-економічного поступу окремого регіону та держави в цілому, оскільки будь-який інвестиційний проєкт реалізується в межах конкретного територіально-економічного середовища.

З огляду на особливості сільськогосподарського виробництва, регіональний підхід до аналізу є цілком обґрунтованим. Запропонована методика базується на системі індикаторів, що комплексно характеризують ресурсний потенціал території, рівень розвитку агропромислового виробництва, інтенсивність інвестиційних процесів, стан інфраструктури та соціально-економічні передумови функціонування галузі. Оцінювання кожного показника здійснюється за бально-відсотковою шкалою із залученням експертних висновків, що дає змогу сформувавши інтегральний рейтинг інвестиційної привабливості агропромислового комплексу відповідного регіону.

$$R_{\text{регіону}} = \frac{(\sum P_1 \cdot x_1) + (\sum P_2 \cdot x_2) + \dots + (\sum P_{14} \cdot x_{14})}{n}, \quad (1.4)$$

де: $R_{\text{регіону}}$ - рейтинг інвестиційної привабливості АПК регіону;

$P_1, -P_2, \dots -P_{14}$ - середній бал експертних оцінок за кожним показником;

x_1, x_2, \dots, x_{14} – частина кожного фактора інвестиційної привабливості; n

– кількість експертів [26].

А. Петракович і Д. Панченко обґрунтовують доцільність визначення інвестиційної привабливості підприємства на основі системи експертно сформованих індикаторів, що комплексно характеризують як загальний рівень його інвестиційного потенціалу, так і фінансово-економічний стан. Запропонований підхід передбачає використання сукупності якісних і кількісних

критеріїв, узагальнення яких забезпечує формування інтегрованої оцінки можливостей підприємства щодо залучення інвестицій. Систематизацію відповідних показників наведено в таблиці 1.6.

Поширеним у наукових дослідженнях є також методичний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств, що ґрунтується на засадах кваліметрії. Його застосування передбачає поетапне агрегування окремих показників з подальшим розрахунком інтегрального індексу. Такий інструментарій дозволяє привести різномірні характеристики діяльності підприємства до єдиного узагальненого вимірника, що підвищує об'єктивність і зіставність результатів оцінювання.

Таблиця 1.6 - Основні показники експертної оцінки інвестиційної привабливості підприємства

Показник	Економічний зміст
Зростання інвестицій у технологічне обладнання	Інвестиційна політика щодо оновлення матеріально-технічної бази, внаслідок чого можливе зниження витрат на ремонт обладнання та підвищення кваліфікації продуктивність праці
Зниження коефіцієнта зносу активної частини основних коштів	Свідчить про підвищення технічного стану та продуктивність активної частини
Зростання обсягів продажів, у тому числі за межі регіону	Вказує на попит на продукцію, що випускається, підвищення ринкової частки організації, ефективність маркетингової та виробничої політики
Зростання прибуток від реалізації продукції	Вказує на здійснення контролю за витратами по основній діяльності, на ефективність цінової політики та підвищення рентабельності продукції
Виконання нормативів фінансової стійкості організації	Свідчить про достатність власного капіталу на формування активів
Виконання нормативів платоспроможності організації	Свідчить про достатність активів для виконання зобов'язань перед контрагентами
Зниження частки заставного майна у складі активів	Вказує на скорочення кредитного навантаження, пом'якшення вимог банку щодо якості забезпечення

Побудовано на основі джерела [24].

Початковий етап оцінювання передбачає збирання та визначення фактичних значень кількісних і якісних індикаторів, що відображають результати та умови функціонування підприємства. На наступній стадії здійснюється стандартизація показників і приведення їх до єдиної порівняльної бази, зазвичай із застосуванням бально-рейтингової шкали. Завершальним кроком є обчислення інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства (КИПП) з урахуванням коефіцієнтів вагомості окремих складових, що забезпечує формування узагальненої оцінки його інвестиційного потенціалу.

$$КИПП = \frac{\sum_{i=1}^n K_i * X_i}{X_{max}}, \quad (1.5)$$

де $i = 1, 2, 3 \dots n$ – кількість факторів;

K_i - інтегральний коефіцієнт вагомості i -го фактора;

X_i - балова оцінка i -го фактора;

X_{max} – максимально можлива сумарна кількість балів [9].

К. Горпинченко, узагальнюючи існуючі підходи до визначення інвестиційної привабливості, пропонує їх систематизацію за трьома основними напрямками.

До першої групи віднесено економіко-математичні інструменти, зокрема кореляційно-регресійний аналіз та моделювання, які дають змогу виявляти та кількісно оцінювати взаємозалежності між ключовими факторами. Водночас їх практичне застосування потребує наявності зіставної статистичної бази, а також характеризується складністю розрахунків і обмеженнями щодо кількості включених показників.

Друга група охоплює методи факторного аналізу, що дозволяють враховувати багатофакторний характер формування інвестиційної привабливості та здійснювати ранжування впливових чинників. Разом із тим визначення вагомості окремих факторів нерідко має суб'єктивний характер.

Третю групу становлять експертні методики, які ґрунтуються на професійних судженнях фахівців. Їх перевагою є можливість використання за умов

обмеженості статистичних даних і врахування якісних характеристик, проте достовірність результатів значною мірою залежить від компетентності експертів і може містити елемент суб'єктивності.

Отже, доцільним є поєднання різних методичних підходів, що дозволяє компенсувати їхні обмеження та підвищити надійність отриманих висновків [5]. За результатами узагальнення наукових підходів методи оцінювання інвестиційної привабливості підприємства доцільно групувати також за характером базових факторів.

Першу групу формують вартісні методи, засновані на співставленні ринкової та внутрішньої вартості підприємства, що дозволяє визначити рівень його недооцінки чи переоцінки. Друга група передбачає комплексну порівняльну оцінку з урахуванням галузевих, регіональних і макроекономічних умов функціонування. Третя група охоплює підходи, які базуються на розрахунку інтегральних показників, що агрегують систему часткових індикаторів інвестиційного потенціалу.

Окрему категорію становлять методики фінансово-економічного аналізу, які поряд із оцінкою фінансового стану враховують виробничі, ресурсні та організаційні характеристики підприємства. Завершує класифікацію підхід, орієнтований на співвідношення дохідності та ризику, що передбачає ідентифікацію, кількісну оцінку та врахування інвестиційних ризиків.

Запропонована систематизація забезпечує комплексне бачення інструментарію оцінювання та створює підґрунтя для обґрунтованого вибору методів аналізу інвестиційної привабливості підприємств.

Разом із тим надмірна кількість методик нерідко призводить до формального підходу та зниження об'єктивності результатів. На практиці оцінювання часто обмежується розрахунком узагальненого показника з урахуванням коефіцієнтів ризику, використанням експертних оцінок або аналізом переважно фінансових індикаторів без належного врахування організаційно-економічних та інших вагомих чинників. Крім того, частина підходів зорієнтована переважно на інтереси інвестора, що звужує аналітичний горизонт дослідження.

Подолати зазначені обмеження можливо шляхом інтеграції кількох взаємодоповнюючих методичних підходів. Застосування комплексного

інструментарію розширює аналітичні можливості дослідження та сприяє підвищенню обґрунтованості й достовірності результатів оцінювання.

Висновки до першого розділу

У результаті проведеного теоретико-методичного узагальнення встановлено, що інвестиційна діяльність та механізми її забезпечення мають системний, багаторівневий і динамічний характер. Інвестиції виступають не лише джерелом отримання прибутку, а й інструментом структурної модернізації, інноваційного оновлення та забезпечення довгострокового розвитку підприємств і галузей економіки.

Обґрунтовано, що економічний механізм слід розглядати як інтегровану систему взаємопов'язаних методів, важелів, інструментів і регуляторів, функціонування яких спрямоване на узгодження економічних інтересів суб'єктів господарювання та досягнення стратегічних цілей розвитку. Його ефективність визначається здатністю адаптуватися до змін зовнішнього середовища, враховувати об'єктивні економічні закономірності та забезпечувати раціональне використання ресурсного потенціалу.

Доведено, що економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств має специфічні риси, зумовлені особливостями сільськогосподарського виробництва: сезонністю, залежністю від природно-кліматичних умов, тривалістю виробничого циклу та уповільненим оборотом капіталу. Це потребує застосування спеціалізованих управлінських підходів і формування сприятливого інвестиційного середовища.

Визначено, що оцінювання інвестиційної привабливості є ключовим етапом прийняття інвестиційних рішень. Воно повинно базуватися на поєднанні кількісних і якісних показників, враховувати галузеві та регіональні особливості, а також передбачати використання інтегральних індикаторів. Комплексний підхід до оцінювання, який поєднує економіко-математичні, факторні, експертні та фінансово-аналітичні методи, забезпечує більш об'єктивні та науково обґрунтовані результати.

Обґрунтовано доцільність аналізу інвестиційної привабливості як на рівні

окремого підприємства, так і на рівні галузі та регіону, що дозволяє врахувати системні ризики, структурні зрушення та інноваційну динаміку розвитку. Застосування економіко-статистичних інструментів, зокрема регресійного аналізу та показників структурних змін, підвищує аналітичну глибину дослідження та сприяє формуванню обґрунтованих управлінських рішень.

Таким чином, активізація інвестиційної діяльності аграрних підприємств на основі вдосконалення економічного механізму та застосування комплексної методики оцінювання інвестиційної привабливості є необхідною передумовою забезпечення їх конкурентоспроможності, фінансової стійкості та довгострокового соціально-економічного розвитку.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЛЮБИСТОК»

2.1. Загальна характеристика ТОВ «Любисток»

Приватне підприємство «Шанс» розпочало свою діяльність 11 жовтня 2002 року та протягом понад двох десятиліть функціонування сформувало стабільну репутацію на регіональному аграрному ринку. За час роботи підприємство еволюціонувало від вузькоспеціалізованого виробника до багатопрофільної структури з домінуванням сільськогосподарського напрямку та розвиненими суміжними видами діяльності.

Ключовими напрямками господарювання є вирощування зернових (за винятком рису), зернобобових та олійних культур, здійснення післяурожайної доробки продукції, а також оптова реалізація зерна, насіння, кормів і окремих видів сировини. Водночас підприємство активно розвиває супутні види діяльності, що формують інтегровану модель агробізнесу.

Структура додаткових напрямів охоплює тваринництво (розведення молочної великої рогатої худоби та свинарство), допоміжні роботи у рослинництві, виробництво рослинних олій і тваринних жирів, торговельно-посередницькі операції із сільськогосподарською продукцією, технікою та комплектуючими. Підприємство також здійснює технічне обслуговування і ремонт автотранспортних засобів та промислового обладнання, надає послуги з оренди техніки й нерухомості, забезпечує вантажні перевезення та складське зберігання продукції. Додатково реалізуються рекламні й сервісні роботи, пов'язані з монтажем та встановленням обладнання.

Таким чином, підприємство характеризується високим рівнем диверсифікації бізнес-процесів, що дозволяє поєднувати виробничу, переробну, торговельну та логістичну складові в межах єдиної організаційної системи. Подібна модель підвищує стійкість суб'єкта господарювання до ринкових коливань та сприяє зростанню його адаптивного потенціалу.

Приватне підприємство «Шанс» позиціонується як вертикально інтегрована аграрна компанія, діяльність якої охоплює повний цикл формування доданої

вартості — від виробництва сировини до її переробки та постачання кінцевому споживачеві. Основну спеціалізацію становить вирощування та переробка сої і соняшника. У виробничому процесі застосовується технологія мінімальної обробки ґрунту (no-till), що забезпечує раціональне використання земельних ресурсів, скорочення виробничих витрат та підтримання родючості ґрунтів.

У межах рослинницького напрямку підприємство обробляє власний земельний масив і вирощує широкий спектр культур — сою, соняшник, кукурудзу, ячмінь, пшеницю. Така структура посівних площ дозволяє зменшити ризики, пов'язані з кон'юнктурними коливаннями ринку, та підтримувати стабільні фінансові результати.

Важливою складовою діяльності є лабораторний контроль якості. Підприємство здійснює експрес-аналіз аграрної продукції у сертифікованій лабораторії, де проводиться оцінювання показників якості сої, соняшника, макухи та олії. Наявність власної лабораторної бази підвищує рівень довіри контрагентів і забезпечує відповідність продукції встановленим стандартам.

Переробні потужності дозволяють здійснювати сушіння та глибоку доробку сільськогосподарської сировини із сумарною продуктивністю до 160 тонн на добу. У процесі переробки виробляється високопротеїнова макуха та нерафінована соєва й соняшникова олія, причому використовується як власна, так і залучена сировина. Для оптимізації обліку та логістики на виробничих майданчиках встановлено електронні вагові комплекси вантажопідйомністю до 60 тонн.

Серед стратегічних переваг підприємства доцільно виокремити: впровадження сучасних агротехнологій, функціонування замкненого виробничого циклу, наявність сертифікованої лабораторії контролю якості, а також гнучкість у наданні послуг із доробки та переробки зернових і олійних культур.

Загалом підприємство поєднує інноваційні підходи до організації виробництва з накопиченим практичним досвідом аграрної діяльності, що забезпечує стабільність якості продукції, підвищення ефективності використання ресурсів та формування довгострокових партнерських зв'язків. Активна співпраця з провідними українськими та міжнародними виробниками насінневого матеріалу, засобів захисту рослин і сільськогосподарської техніки сприяє зростанню технологічного рівня

виробництва та зміцненню конкурентних позицій підприємства на аграрному ринку.

Співпраця підприємства з провідними міжнародними аграрними компаніями забезпечує використання високоякісного насінневого матеріалу, сучасних засобів захисту рослин та інноваційної техніки, що позитивно впливає на врожайність, ефективність агротехнологічних операцій і раціональність землекористування.

Зберігання та доробка продукції

На виробничій базі функціонує сучасний зерносушильний комплекс Sukur із пропускнуою спроможністю до 250 тонн на добу. Наявність такого обладнання дозволяє підтримувати нормативні показники вологості зерна, мінімізувати втрати якості та створювати умови для тривалого зберігання продукції без погіршення її товарних характеристик.

Організаційна структура та власність

Керівництво підприємством здійснює Таровик Сергій Петрович. Корпоративна структура передбачає концентрацію 60% частки у Сергія Петровича Таровика та 40% — у Таровика Андрія Петровича, що формує стабільну систему управління та прийняття стратегічних рішень.

Результативність господарської діяльності

ТОВ «Любисток» реалізує діяльність відповідно до визначених КВЕДів із моменту створення. За період функціонування підприємством було експортовано понад 100 тис. тонн аграрної продукції. Структура поставок включає: пшеницю — 37,04 тис. тонн, насіння соняшника — 25,93 тис. тонн, ріпак — 20,37 тис. тонн, сою — 12,96 тис. тонн та кукурудзу — 3,7 тис. тонн. Такі обсяги свідчать про системну присутність підприємства на зовнішніх ринках.

Ринкове позиціонування

Компанія демонструє сформований управлінський потенціал, позитивну динаміку розвитку та конкурентну стійкість на аграрному ринку Кіровоградської області. Навіть в умовах воєнної нестабільності підприємство зберігає експортну активність і здатність до адаптації, що підтверджує його стратегічну життєздатність.

Цільовим напрямом реалізації продукції є країни Європейського Союзу.

Експортні поставки здійснюються через морські порти Одеського регіону. Логістичний розподіл вантажопотоків відбувається між портами Ізмаїл (60%) та Чорноморськ (40%), що у фізичному вимірі становить відповідно 5,4 тис. тонн і 3,6 тис. тонн продукції.

Логістичні послуги та партнерство

Підприємство не лише експортує продукцію власного виробництва, але й надає транспортні послуги малим фермерським господарствам, які не мають власної технічної бази. У цьому сегменті сформовано співпрацю з п'ятьма фермерськими господарствами, що розширює клієнтську базу та зміцнює регіональну кооперацію.

Кадровий потенціал

Чисельність персоналу становить 10 осіб, серед яких 8 чоловіків і 2 жінки. Обсяг сплаченого єдиного соціального внеску складає 58 809 грн за квартал або 235 236 грн на рік, що підтверджує офіційний характер зайнятості та дотримання законодавчих вимог у сфері соціального страхування.

Узагальнюючи, ТОВ «Любисток» виступає вагомим суб'єктом аграрного бізнесу Кіровоградської області, спеціалізуючись на вирощуванні, доробці, зберіганні та логістичному супроводі експорту зернових і олійних культур до країн ЄС через чорноморські порти. Створене у 2002 році підприємство має понад двадцятирічний досвід діяльності та орієнтується на підвищення ефективності виробничо-господарських процесів.

Зростання регіонального агровиробництва спричинило підвищений попит на послуги зберігання та сушіння зерна, у відповідь на що сформовано елеваторні потужності обсягом 7 тис. тонн та розширено взаємодію з місцевими товаровиробниками.

На сьогодні підприємство забезпечує:

сушіння та зберігання агропродукції в обсязі до 7 тис. тонн щорічно;

переробку зернових і олійних культур;

логістичне транспортування до портів Чорного моря в обсязі до 9 тис. тонн на рік, включаючи власну та партнерську продукцію.

Стратегічний розвиток логістики

В умовах воєнних викликів пріоритетом розвитку визначено розширення

логістичних можливостей. Підприємство організовує транспортування продукції до портів Ізмаїл та Чорноморськ з подальшим експортом у країни ЄС.

У 2021–2023 роках експортні поставки становили: 10 тис. тонн пшениці, 7 тис. тонн соняшнику, 5,5 тис. тонн ріпаку, 3,5 тис. тонн сої та 1 тис. тонн кукурудзи, що підтверджує стабільність зовнішньоекономічної діяльності.

Транспортна інфраструктура

Підприємство використовує власний автопарк, який складається з чотирьох зерновозів MAN сумарною вантажопідйомністю 100 тонн. Середня вантажопідйомність одного транспортного засобу становить 26 тонн, що забезпечує перевезення до 9 тис. тонн продукції на рік.

Автомобільний транспорт обрано як основний інструмент логістики завдяки мобільності маршрутів, оперативності доставки та економії витрат (на 15–30% у порівнянні із залізничними перевезеннями). Транспорт відповідає екологічному стандарту Євро-5, що мінімізує негативний вплив на довкілля.

Функціонування власної станції технічного обслуговування дозволяє підтримувати транспортні засоби у належному технічному стані, зменшувати ризик простоїв та забезпечувати безперервність логістичних процесів. Для зниження воєнних ризиків зерновози зберігаються в окремих захищених боксах.

За останні п'ять років підприємство перевезло 45 тис. тонн агропродукції, з яких 25 тис. тонн — власного виробництва та 20 тис. тонн — продукція клієнтів. Структура вантажопотоку сформувалася таким чином: пшениця — 16,668 тис. тонн; соняшник — 11,674 тис. тонн; ріпак — 9,167 тис. тонн; соя — 5,832 тис. тонн; кукурудза — 1,665 тис. тонн.

Наведені показники підтверджують високий рівень логістичної спроможності ТОВ «Любисток», його практичний досвід роботи з різними товарними групами та надійність як партнера у сфері агрологістики.

На сучасному етапі підприємство «Шанс» здійснює діяльність на базі двох технологічно оснащених переробних комплексів, що забезпечують глибоку обробку ключових видів аграрної сировини. Один із виробничих майданчиків орієнтований на переробку сої з добовою продуктивністю у межах 35–45 тонн, інший — спеціалізується на переробці насіння соняшника із максимальною потужністю до 60 тонн на добу. Така структура переробних потужностей

дозволяє гнучко реагувати на кон'юнктурні зміни сировинного ринку та оптимізувати виробниче завантаження.

На підприємстві сформовано цілісну інтегровану систему агровиробництва, що поєднує етапи вирощування, зберігання, первинної доробки, очищення та подальшої переробки сої й соняшника. Комплексний підхід до організації виробничого циклу сприяє більш повному використанню ресурсного потенціалу та забезпечує стабільність якісних характеристик готової продукції.

Стратегічна концепція розвитку компанії ґрунтується на побудові довгострокових партнерських зв'язків із контрагентами та розширенні ринкової присутності.

Серед пріоритетних напрямів визначено:

збільшення обсягів виробництва та переробки;

розширення земельного банку й оптимізацію структури посівних площ;

активізацію зовнішньоекономічної діяльності, у тому числі вихід на нові ринки країн ближнього зарубіжжя.

Реалізація інноваційних рішень у сфері агротехнологій та орієнтація на підвищення стандартів якості дозволяють підприємству демонструвати позитивну динаміку розвитку й зміцнювати конкурентні позиції у сегменті сільськогосподарської продукції.

Узагальнюючи, ТОВ «Любисток» функціонує як стабільний та конкурентоспроможний суб'єкт аграрного бізнесу із замкненим виробничим циклом, який охоплює всі ключові ланки створення доданої вартості — від вирощування до переробки, зберігання та логістичного супроводу реалізації продукції. Диверсифікована виробнича структура, впровадження сучасних технологій землеробства (зокрема no-till), наявність власних переробних потужностей і транспортної інфраструктури формують основу високої операційної результативності.

Підприємство володіє суттєвим експортним потенціалом та підтримує стійкі позиції на ринках Європейського Союзу, розвиваючи партнерські відносини та дотримуючись принципів екологічної відповідальності. Стратегічні орієнтири подальшого розвитку пов'язані з нарощуванням виробничих масштабів, збільшенням земельних ресурсів, розширенням експортних каналів збуту та

інвестуванням у модернізацію логістичної й переробної інфраструктури, що забезпечує довгострокову стійкість функціонування навіть за умов підвищених воєнних ризиків.

2.2. Фінансово-економічний аналіз ТОВ «Любисток»

Дослідження бухгалтерського балансу малого підприємства дозволяє отримати цілісне уявлення про напрями господарської діяльності, склад і структуру майна, а також систему фінансових ресурсів, що забезпечують його функціонування. Інформація фінансової звітності створює підґрунтя для комплексної оцінки економічного потенціалу суб'єкта господарювання та окреслення можливостей його подальшого розвитку. Прийняття обґрунтованих управлінських рішень потребує систематизованих даних щодо фінансового стану, результативності діяльності та тенденцій зміни фінансових показників у динаміці.

Специфіка аналізу малих підприємств полягає в обмеженості інформаційної бази, оскільки вони подають скорочений комплект фінансової звітності, що ускладнює застосування розширеної системи коефіцієнтного аналізу. За таких умов провідним інформаційним джерелом виступає форма №1 «Баланс», яка дає змогу оцінити ключові параметри фінансово-економічного стану підприємства. Відповідно, аналіз показників діяльності ТОВ «Любисток» доцільно здійснювати саме на основі балансових даних.

У процесі дослідження необхідно враховувати як абсолютні, так і структурні зміни у складі активів та джерел їх формування. З цією метою визначається частка окремих статей активу й пасиву у валюті балансу, а також розраховуються відхилення у їх структурі порівняно з попередніми періодами. Оцінювання динаміки власних і залучених коштів ТОВ «Любисток» проведено на підставі даних форми №1 «Баланс» (додаток А).

Результати аналізу пасиву балансу (табл. 2.1, рис. 2.1) свідчать про домінування власного капіталу у структурі джерел фінансування майна. Його частка становила 84,9% у 2021 році, зменшившись до 66,5% у 2022 році та 65,9% у 2023 році. Водночас питома вага поточних зобов'язань і забезпечень зросла з

15,1% у 2021 році до 24,8% у 2023 році, що відображає поступове підвищення ролі короткострокових залучених ресурсів. Довгострокові зобов'язання у 2021 році були відсутні, однак у 2022–2023 роках їх частка становила відповідно 9,5% та 9,3% у загальній структурі пасиву.

У цілому сформована структура джерел фінансування характеризує ТОВ «Любисток» як підприємство з достатнім рівнем фінансової самостійності, водночас простежується тенденція до помірному зростання частки залученого капіталу, що може свідчити про розширення масштабів діяльності та використання зовнішніх фінансових ресурсів для підтримки розвитку.

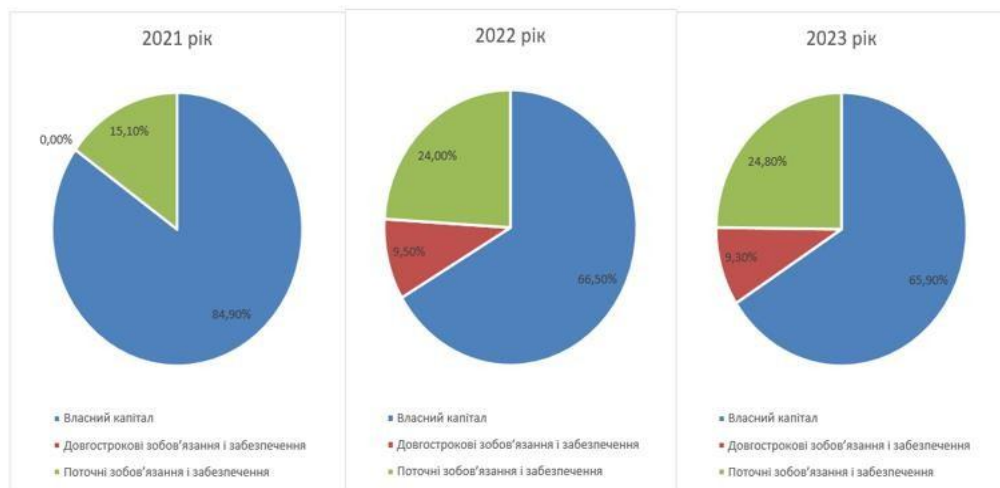

Рисунок 2.1 – структура джерел ТОВ «Любисток»

*Побудовано автором на базі фінансової звітності ТОВ «Любисток»

Таблиця 2.1 – Аналіз та структура джерел коштів (пасиву балансу) ПП «Шанс»

Джерела коштів	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення					
							2022/2021		2023/2022		2023/2021	
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
I. Власний капітал												
Зареєстрований (паївний) капітал	20,0	0,0	20,0	0,0	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	47728,3	84,9	56395,0	66,4	74517,9	65,9	8666,7	18,2	18122,9	32,1	26789,6	56,1
Усього за розділом I	47748,3	84,9	56415,0	66,5	74537,9	65,9	8666,7	18,2	18122,9	32,1	26789,6	56,1
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення												
	0,0	0,0	8119,6	9,6	10582,7	9,4	8119,6	0,0	2463,1	30,3	10582,7	0,0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення												
Короткострокові кредити банків	2107,7	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0	-2107,7	-100,0	0,0	0,0	-2107,7	-100,0
Поточна кредиторська заборгованість за:												
товари, роботи, послуги	5542,5	9,9	5627,0	6,6	4772,9	4,2	84,5	1,5	-854,1	-15,2	-769,6	-13,9
розрахунками з бюджетом	149,3	0,3	66,8	0,1	18,1	0,0	-82,5	-55,3	-48,7	-72,9	-131,2	-87,9
розрахунками зі страхування	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-1,3	-100,0	0,0	0,0	-1,3	0,0
розрахунками з оплати праці	19,2	0,0	16,0	0,0	20,8	0,0	-3,2	-16,7	4,8	30,0	1,6	0,0
Інші поточні зобов'язання	654,0	1,2	14637,3	17,2	23203,3	20,5	13983,3	2138,1	8566,0	58,5	22549,3	3447,9
Усього за розділом III	8474,0	15,1	20347,1	24,0	28015,1	24,8	11873,1	140,1	7668,0	37,7	19541,1	230,6
Баланс	56222,3	100,0	84881,7	100,0	113135,7	100,0	28659,4	51,0	28254,0	33,3	56913,4	101,2

*Побудовано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Любисток»

Дослідження динаміки валюти балансу засвідчує її відчутне зростання впродовж аналізованого періоду. Зокрема, у 2022 році обсяг валюти балансу збільшився на 28 659,4 тис. грн, що відповідає приросту на 51%. Визначальними факторами такого зростання стали нарощування нерозподіленого прибутку на 8 666,7 тис. грн (18,2%), незначне підвищення кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги на 84,5 тис. грн (1,5%), а також суттєве збільшення інших поточних зобов'язань на 13 983,3 тис. грн (2138,1%). Поряд із цим відбулося повне погашення короткострокових банківських кредитів (-2 107,7 тис. грн) і скорочення заборгованості за розрахунками з бюджетом, страхуванням та оплати праці на 87,0 тис. грн, що свідчить про оптимізацію структури поточних зобов'язань.

У 2023 році позитивна тенденція збереглася: валюта балансу зросла ще на 28 254,0 тис. грн, або на 33,3% порівняно з попереднім роком. Ключовими чинниками виступили приріст власного капіталу на 18 122,9 тис. грн (32,1%) та збільшення довгострокових зобов'язань і забезпечень на 2 463,1 тис. грн (30,3%). Водночас зафіксовано значне зменшення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги та розрахунками з бюджетом на 902,8 тис. грн (88,1%), що позитивно вплинуло на структуру пасиву.

У цілому за трирічний період власний капітал підприємства зріс на 26 789,6 тис. грн (56,1%), довгострокові зобов'язання та забезпечення — на 10 582,7 тис. грн, а поточні зобов'язання та забезпечення — на 19 541,1 тис. грн (230,6%). Сукупний приріст валюти балансу становив 56 913,4 тис. грн, або 101,2%, що свідчить про істотне розширення господарських масштабів та посилення фінансово-ресурсного потенціалу підприємства.

Оцінювання активів відображає вартісну сукупність матеріальних і нематеріальних ресурсів, що перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання, та дозволяє сформулювати комплексне бачення змін у структурі й обсягах майна. Такий аналіз дає можливість простежити тенденції перерозподілу економічних ресурсів і визначити пріоритетні напрями їх використання.

Результати аналітичних розрахунків щодо складу, структури та динаміки активів балансу узагальнено в таблиці 2.2 та графічно відображено на рисунку 2.2.

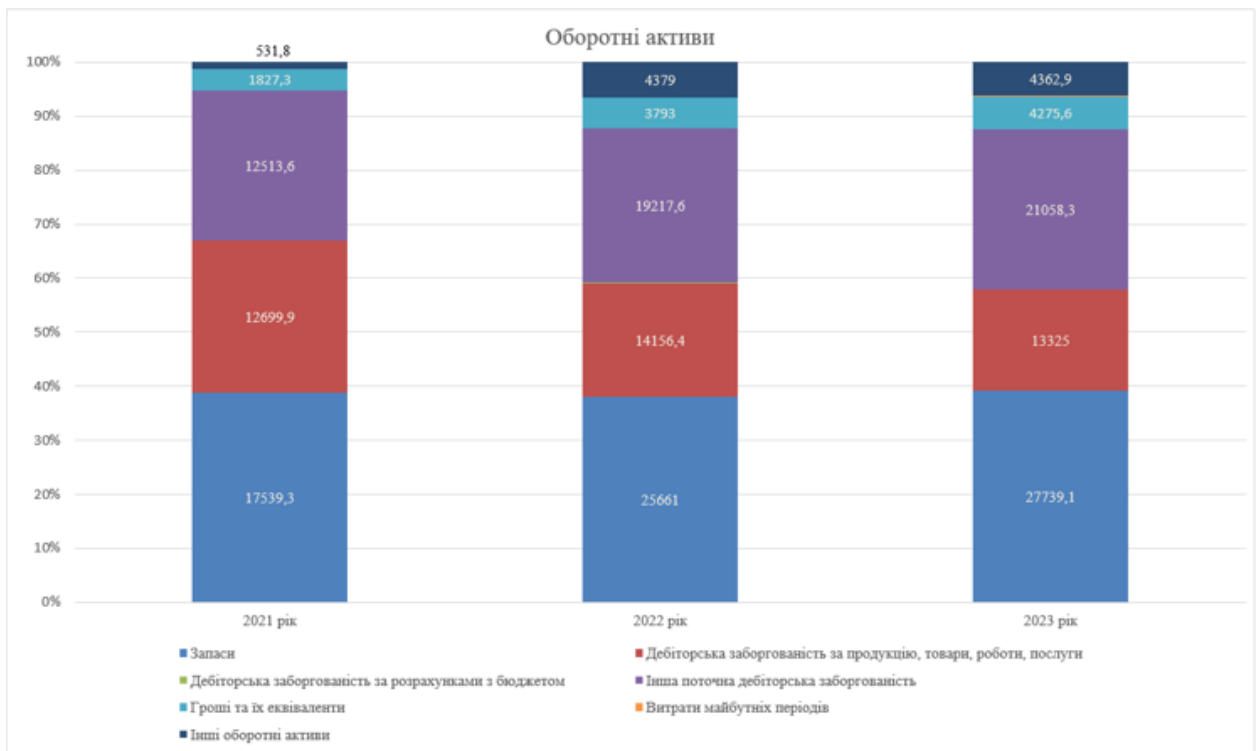

Рисунок 2.2 – Структура оборотних активів ТОВ «Любисток»
*Побудовано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Любисток»

Таблиця 2.2 – Аналіз складу та структури активу балансу ТОВ «Любисток»

Розміщення майна	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення					
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2022/2021		2023/2022		2023/2021	
							тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
I. Необоротні активи												
Нематеріальні активи												
первісна вартість												
накопичена амортизація												
Основні засоби	11098,1	19,74	17534,8	20,66	42215,7	37,3	6436,7	58,0	24680,9	140,8	31117,6	280,4
первісна вартість	22021,2	39,17	28457,9	33,53	50342,5	44,5	6436,7	29,2	21884,6	76,9	28321,3	128,6
знос	10923,1	19,43	10923,1	12,87	8126,8	7,2	0,0	0,0	-2796,3	-25,6	-2796,3	-25,6
Усього за розділом I	11098,1	19,7	17534,8	20,7	42215,7	37,3	6436,7	58,0	24680,9	140,8	31117,6	280,4
II. Оборотні активи												
Запаси	17539,3	31,20	25661,0	30,23	27739,1	24,5	8121,7	46,3	2078,1	8,1	10199,8	58,2
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	12699,9	22,59	14156,4	16,68	13325,0	11,8	1456,5	11,5	-831,4	-5,9	625,1	4,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	12,3	0,02	63,9	0,08	23,8	0,0	51,6	419,5	-40,1	-62,8	11,5	93,5
Інша поточна дебіторська заборгованість	12513,6	22,26	19217,6	22,64	21058,3	18,6	6704,0	53,6	1840,7	9,6	8544,7	68,3
Гроші та їх еквіваленти	1827,3	3,25	3793,0	4,47	4275,6	3,8	1965,7	107,6	482,6	12,7	2448,3	134,0
Витрати майбутніх періодів	0,0	0,00	76,0	0,09	135,3	0,1	76,0	0,0	59,3	78,0	135,3	0,0
Інші оборотні активи	531,8	0,95	4379,0	5,16	4362,9	3,9	3847,2	723,4	-16,1	-0,4	3831,1	720,4
Усього за розділом II	45124,2	80,3	67346,9	79,3	70920,0	62,7	22222,7	49,2	3573,1	5,3	25795,8	57,2
Баланс	56222,3	100,0	84881,7	100,0	113135,7	100,0	28659,4	51,0	28254,0	33,3	56913,4	101,2

**Складено автором на основі фінансової звітності підприємства Проаналізуємо склад і структуру активів ТОВ «Любисток» у 2021–2023 роках (рис. 2.2).*

У 2021 році майнова структура підприємства характеризувалася домінуванням оборотних активів, частка яких становила 80,3% загальної варюти балансу, тоді як необоротні активи (передусім основні засоби) формували 19,7%. У межах оборотного капіталу найбільшу питому вагу займали запаси (31,2%), дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги (22,59%), а також інша поточна дебіторська заборгованість (22,26%). Порівняно меншими були частки грошових коштів та їх еквівалентів (3,25%), інших оборотних активів (0,95%) і дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом (0,02%).

У 2022 році загальні пропорції між необоротними та оборотними активами суттєво не змінилися: частка необоротних активів залишилася на рівні 19,7%, тоді як оборотні активи становили 79,3%. Водночас у структурі останніх відбулися певні трансформації. Питома вага запасів зменшилася до 30,23%, а дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги — до 16,68%. Натомість зросла частка іншої поточної дебіторської заборгованості (до 22,64%) та грошових коштів і їх еквівалентів (до 4,47%). Крім того, у складі активів з'явилися витрати майбутніх періодів (0,09%), а частка інших оборотних активів збільшилася до 5,16%. Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом становила 0,08%.

У 2023 році структура активів зазнала більш помітних змін. Частка необоротних активів зросла до 37,3%, тоді як оборотні активи скоротилися до 62,7% загальної вартості майна. У складі оборотних активів провідні позиції займали запаси (24,5%), інша поточна дебіторська заборгованість (18,6%) та дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи і послуги (11,8%). Меншими залишалися частки грошових коштів (3,8%), інших оборотних активів (3,9%) і витрат майбутніх періодів (0,1%).

Отримані результати свідчать про активізацію господарської діяльності

підприємства. За відносно невисокої питомої ваги основних засобів та відсутності нематеріальних активів ТОВ «Любисток» концентрує значну частину ресурсів у сфері оборотного капіталу, зокрема в запасах і дебіторській заборгованості. Остання формується переважно внаслідок надання послуг з вирощування, транспортування та реалізації зернових культур і розглядається як джерело майбутніх грошових надходжень.

Протягом досліджуваного періоду в структурі активів відбулися як кількісні, так і якісні зміни, що відображають розширення масштабів діяльності підприємства.

Обсяг необоротних активів збільшився на 31 117,6 тис. грн (280,4%), що зумовлено насамперед приростом первісної вартості основних засобів на 28 321,3 тис. грн (128,6%). Підприємство здійснювало модернізацію матеріально-технічної бази шляхом придбання нового обладнання, що сприяло зростанню балансової вартості активів та зниженню рівня їх зносу.

Паралельно оборотні активи зросли на 25 795,8 тис. грн (57,2%). Найбільш вагомі зміни відбулися за такими статтями: запаси збільшилися на 10 199,8 тис. грн (58,2%), інша поточна дебіторська заборгованість — на 8 544,7 тис. грн (68,3%), грошові кошти та їх еквіваленти — на 2 448,3 тис. грн (134%), інші оборотні активи — на 3 831,1 тис. грн (720,4%). Позитивна, хоча й менш інтенсивна, динаміка спостерігалася щодо дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги (+625,1 тис. грн; 4,9%) і за розрахунками з бюджетом (+11,5 тис. грн; 93,5%). Також збільшилися витрати майбутніх періодів на 135,3 тис. грн.

Загалом розширення обсягів виробництва та реалізації зернових і олійних культур зумовило зростання валюти балансу на 56 913,4 тис. грн, або на 101,2%, що підтверджує динамічний розвиток підприємства та посилення його економічного потенціалу.

Наступним етапом аналізу є визначення частки дебіторської заборгованості у складі оборотних активів з метою оцінки структури та якості оборотного капіталу.

- в 2021 році: $(25225,8 : 45124,2) \times 100 = 55,9\%$;
- в 2022 році: $(33437,9 : 67346,9) \times 100 = 49,7\%$;
- в 2023 році: $(34407,1 : 70920,0) \times 100 = 48,5\%$.

Таким чином, сформована структура фінансових ресурсів підприємства відображає тенденцію до зменшення питомої ваги власного капіталу та частки оборотних активів у загальній валюті балансу. Водночас спостерігається оновлення матеріально-технічної бази через зростання вартості основних засобів, а також посилення ролі залучених джерел фінансування, зокрема за рахунок збільшення обсягу кредиторської заборгованості.

Оцінка ліквідності та платоспроможності передбачає визначення спроможності підприємства своєчасно виконувати короткострокові зобов'язання за рахунок наявних активів. З цією метою необхідно здійснити класифікацію активів і пасивів ТОВ «Любисток» відповідно до ступеня їх ліквідності та термінів погашення зобов'язань, а також розрахувати систему відносних показників, що характеризують фінансову стійкість.

Залежно від швидкості трансформації у грошову форму активи підприємства групуються за рівнем ліквідності. Такий підхід створює методичну основу для подальшого аналізу здатності підприємства підтримувати належний рівень платоспроможності та фінансової рівноваги. Відповідне групування активів і пасивів наведено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Групування активів балансу ТОВ «Любисток»

Розміщення майна	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
Високоліквідні	1827,3	3,3	3793,0	4,5	4275,6	3,8	1965,7	482,6	2448,3
Швидколіквідні	25757,6	45,8	37816,9	44,6	38770,0	34,3	12059,3	953,1	13012,4
Повільноліквідні	17539,3	31,2	25737,0	30,3	27874,4	24,6	8197,7	2137,4	10335,1
Важколіквідні	11098,1	19,7	17534,8	20,7	42215,7	37,3	6436,7	24680,9	31117,6
Всього	56222,3	100,0	84881,7	100,0	113135,7	100,0	28659,4	28254,0	56913,4

*Складено автором на основі фінансової звітності підприємства

Аналітичні дані, наведені у таблиці 2.3, відображають трансформації у складі активів ТОВ «Любисток» за критерієм ліквідності впродовж 2021–2023 років. У 2021 році у структурі активів переважали високоліквідні та швидкоореалізовані ресурси, питома вага яких досягала 45,8% від загальної вартості майна підприємства, що свідчило про достатній рівень мобільності фінансових ресурсів у зазначений період.

За питомою вагою в структурі активів у 2021 році наступними після швидколіквідних були повільноліквідні активи (31,2%) та важколіквідні активи (19,7%), тоді як частка високоліквідних активів залишалася мінімальною — лише 3,3% валюти балансу.

У 2022 році абсолютний обсяг швидколіквідних активів зріс на 12 059,3 тис. грн, однак їх частка у структурі активів незначно скоротилася — до 44,6%. Питома вага повільноліквідних активів становила 30,3%, високоліквідних — 4,5%, а важколіквідних — 20,7%, що свідчить про поступові структурні зрушення у напрямі перерозподілу ресурсів.

У 2023 році тенденція зміни структури активів збереглася. Незважаючи на те, що швидколіквідні активи залишилися домінуючою групою (34,3%), їх частка помітно зменшилася, хоча в абсолютному вимірі вони збільшилися на 953,1 тис. грн. Високоліквідні активи, як і раніше, формували найменшу складову — 3,8% загального обсягу майна.

У цілому протягом досліджуваного періоду спостерігається зниження загального рівня ліквідності активів підприємства. Така динаміка пояснюється випереджаючим зростанням важколіквідних активів, що пов'язано з інвестуванням у основні засоби, а також відносним скороченням грошових коштів і їх еквівалентів. Зазначена тенденція може свідчити про певне посилення ризику втрати поточної платоспроможності: у випадку одночасного пред'явлення вимог кредиторами підприємству, ймовірно, довелося б залучати додаткові фінансові ресурси для повного та своєчасного виконання своїх зобов'язань.

Групування зобов'язань підприємства відповідно до строків їх погашення представлено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Групування зобов'язань балансу ТОВ «Любисток»

Групи	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення		
							2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	тис. грн	тис. грн
Найбільш термінові	6366,3	11,3	20347,1	24,0	28015,1	24,8	13980,8	7668,0	21648,8
Короткострокові	2107,7	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0	-2107,7	0,0	-2107,7
Довгострокові	0,0	0,0	8119,6	9,6	10582,7	9,4	8119,6	2463,1	10582,7
Постійні	47748,3	84,9	56415,0	66,5	74537,9	65,9	8666,7	18122,9	26789,6
Всього	56222,3	100,0	84881,7	100,0	113135,7	100,0	28659,4	28254,0	56913,4

**Складено автором на основі фінансової звітності підприємства*

Протягом досліджуваного періоду структура пасивів ТОВ «Любисток» зазнала суттєвих трансформацій. Обсяг найбільш термінових зобов'язань зріс на 21 648,8 тис. грн, що супроводжувалося помітним підвищенням їх частки у валюті балансу: з 11,3% у 2021 році до 24,0% у 2022 році та 24,8% у 2023 році. Така тенденція обумовлена галузевою специфікою підприємства, діяльність якого зосереджена на вирощуванні, транспортуванні та реалізації зернових культур. До складу найбільш термінових пасивів входять короткострокові кредити банків та поточна кредиторська заборгованість, зростання якої пов'язане переважно з розрахунками з постачальниками і підрядниками за отримані, але ще не оплачені товари та послуги.

Водночас коротко- і довгострокові кредитні зобов'язання протягом аналізованого періоду або займали незначну частку в структурі пасиву, або були відсутні, що свідчить про обмежене використання класичних форм позикового фінансування.

Основним джерелом формування майна традиційно залишався власний капітал. Його питома вага становила 84,9% у 2021 році, 66,5% у 2022 році та 65,9% у 2023 році. У цілому за три роки обсяг власного капіталу збільшився на 26 789,6 тис. грн, що підтверджує наявність внутрішніх джерел фінансування розвитку.

Таким чином, у структурі пасивів простежується поступове зростання частки найбільш термінових зобов'язань за одночасного відносного зменшення питомої ваги постійних джерел фінансування. Це вказує на посилення залежності підприємства від поточної кредиторської заборгованості при збереженні провідної ролі власного капіталу.

Порівняльний аналіз структури активів і пасивів показує, що обсяг високоліквідних активів є недостатнім для повного й оперативного покриття найбільш термінових зобов'язань. Разом із тим незначна частка довгострокових і короткострокових кредитів дає підстави припустити, що теоретично підприємство може здійснювати розрахунки за рахунок швидколіквідних активів, передусім дебіторської заборгованості, яка займає вагоме місце в структурі майна.

Однак дебіторська заборгованість потребує певного часу для перетворення у грошові кошти, що обмежує можливість її негайного використання для погашення зобов'язань. У результаті оцінка показників за 2021–2023 роки свідчить про недостатній рівень ліквідних ресурсів для своєчасного виконання строкових зобов'язань, що характеризує підприємство як таке, що має обмежену поточну платоспроможність.

Важливим етапом діагностики фінансового стану є розрахунок системи показників ліквідності, зокрема коефіцієнта покриття, коефіцієнта швидкої ліквідності, коефіцієнта абсолютної ліквідності та чистого оборотного капіталу. Сукупність цих індикаторів забезпечує комплексну оцінку здатності підприємства своєчасно виконувати свої поточні фінансові зобов'язання. Результати відповідних розрахунків наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Відносні показники оцінки ліквідності ТОВ «Любисток»

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Коефіцієнт покриття	5,33	3,31	2,53	-2,02	-0,78	-2,79
Коефіцієнт швидкої ліквідності	3,26	2,05	1,54	-1,21	-0,51	-1,71
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,22	0,19	0,15	-0,03	-0,03	-0,06
Чистий оборотний капітал (тис. грн)	36650,20	46999,80	42904,90	10349,60	-4094,90	6254,70

**Складено автором на основі фінансової звітності підприємства*

Відповідно до розрахункових показників, наведених у таблиці 2.5, значення коефіцієнта покриття протягом усього аналізованого періоду перевищувало рекомендований нормативний рівень (1,0). Це вказує на те, що підприємство володіло достатнім обсягом оборотних активів для виконання поточних зобов'язань.

Зокрема, у 2021 році на кожну гривню короткострокових зобов'язань припадало 5,31 грн оборотних активів, у 2022 році — 3,31 грн, а у 2023 році — 2,53 грн. Разом із тим простежується послідовне зменшення цього показника, що свідчить про поступове скорочення запасу фінансової стійкості в частині покриття поточних зобов'язань *оборотними* даного показника ресурсами.

Узагальнюючи динаміку за три роки, можна констатувати поступове зменшення фінансового «запасу міцності» підприємства, незважаючи на абсолютне зростання обсягу оборотних активів.

Показник швидкої ліквідності також демонструє тенденцію до зниження: якщо у 2021 році його значення становило 3,26, то у 2022 році — 2,05, а у 2023 році — 1,54. Хоча спостерігається негативна динаміка, рівень коефіцієнта залишається в межах або перевищує рекомендовані нормативи, що свідчить про можливість підприємства погашати поточні зобов'язання за рахунок грошових коштів та очікуваних надходжень від дебіторів.

Водночас коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризується стійким спадом і становив 0,22 у 2021 році, 0,19 у 2022 році та 0,15 у 2023 році. Це означає, що обсяг найбільш ліквідних активів (грошових коштів та їх еквівалентів) є недостатнім для негайного покриття найтерміновіших боргових зобов'язань.

Таким чином, результати аналізу системи показників ліквідності дозволяють зробити висновок, що підприємство загалом зберігає платоспроможність і спроможність виконувати поточні фінансові зобов'язання. Разом із тим відносно низький рівень абсолютної ліквідності свідчить про обмежену концентрацію високоліквідних ресурсів, що ускладнює оперативне погашення термінових боргів і зумовлено особливостями виробничо-комерційної діяльності.

Оцінка фінансової стійкості, ділової активності та ефективності використання капіталу здійснюється на основі системи відносних коефіцієнтів платоспроможності. Такий підхід забезпечує комплексну характеристику здатності ТОВ «Любисток» підтримувати стабільний фінансовий стан, раціонально використовувати наявні ресурси та своєчасно розраховуватися за зобов'язаннями. Результати відповідних розрахунків узагальнено у таблиці 2.6.

Коефіцієнт автономії відображає частку власного капіталу у загальному обсязі авансованих у діяльність фінансових ресурсів. Упродовж аналізованого періоду

його значення становило 0,85 у 2021 році, 0,66 у 2022 році та 0,66 у 2023 році. Зважаючи на нормативний орієнтир 0,5, можна зробити висновок, що підприємство зберігає достатній рівень фінансової незалежності та здатне забезпечувати виконання своїх зобов'язань переважно за рахунок власного капіталу, не демонструючи критичної залежності від позикових джерел фінансування.

Таблиця 2.6 – Показники оцінки фінансової сійкості ТОВ «Любисток»

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Власні обігові кошти (тис. грн)	36650,20	46999,80	42904,90	10349,60	-4094,90	6254,70
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	0,85	0,66	0,66	-0,18	-0,01	-0,19
Коефіцієнт фінансової залежності	0,15	0,34	0,34	0,18	0,01	0,19
Коефіцієнт фінансування	0,18	0,36	0,38	0,18	0,02	0,20
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	0,81	0,70	0,60	-0,11	-0,09	-0,21
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,77	0,83	0,58	0,07	-0,26	-0,19
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,15	0,24	0,25	0,09	0,01	0,10
Коефіцієнт фінансової стабільності	5,63	2,77	2,66	-2,86	-0,11	-2,97

**Складено автором на основі фінансової звітності підприємства*

Коефіцієнт фінансової залежності відображає співвідношення залучених ресурсів до обсягу власного капіталу підприємства. У 2021 році його значення становило 0,15, тоді як у 2022–2023 роках — 0,34. Збільшення цього показника свідчить про поступове посилення ролі зовнішніх джерел фінансування у формуванні капіталу підприємства. Подібну динаміку демонструє і коефіцієнт фінансування: хоча його значення залишаються нижчими за одиницю, за аналізований період він зріс на 0,2, що вказує на зростання питомої ваги позикових коштів у структурі фінансових ресурсів.

Забезпеченість підприємства власними оборотними засобами в цілому зберігається на достатньому рівні, проте має тенденцію до зниження. За нормативного орієнтира 0,5 відповідний коефіцієнт за досліджуваний період скоротився на 0,21, що свідчить про певне зменшення внутрішніх можливостей

фінансування оборотних активів за рахунок власного капіталу.

Показник маневреності власного капіталу, який характеризує частку власних ресурсів у мобільній формі, також зазнав змін. Його значення становило 0,77 у 2021 році, зросло до 0,83 у 2022 році та знизилося до 0,58 у 2023 році. Попри негативну динаміку останнього року, коефіцієнт перевищує мінімально допустимий рівень (0,1), що підтверджує наявність достатнього обсягу власних коштів для фінансування оборотних активів і частково необоротних. Разом із тим тенденція до скорочення потребує підвищеної уваги з боку управлінського персоналу.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу відображає частку залучених ресурсів у загальній сумі джерел фінансування активів. Результати розрахунків показали, що у 2021 році на 1 грн сукупного капіталу припадало 0,15 грн позикових коштів, у 2022 році — 0,24 грн, у 2023 році — 0,25 грн. Хоча спостерігається поступове зростання цього показника, його рівень залишається нижчим за рекомендований інтервал 0,4–0,6, що свідчить про домінування власного капіталу та відносно невисокий рівень фінансових ризиків.

Загалом більшість індикаторів фінансової стійкості відповідають нормативним орієнтирам. Водночас зафіксовано зменшення коефіцієнта фінансової стабільності на 2,97. Попри це, його значення перевищує критичну межу 1,5, що дає підстави вважати, що підприємство зберігає достатній потенціал для підвищення ефективності функціонування шляхом більш активного, але контрольованого залучення позикових ресурсів.

Комплексна оцінка ділової активності здійснюється на основі системи коефіцієнтів оборотності, розрахованих у таблиці 2.7. Отримані результати свідчать про загальне підвищення рівня ділової активності у 2022 році порівняно з 2021 роком, оскільки переважна більшість показників продемонструвала позитивну динаміку.

Таблиця 2.7 – Показники ділової активності ТОВ «Любисток»

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Коефіцієнт оборотності активів	0,31	0,36	0,36	0,05	0,00	0,05
Період одного обороту обігових коштів (днів)	1160,92	998,48	1003,56	-162,44	5,08	-157,37
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,69	0,92	1,18	0,22	0,26	0,49
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	520,88	393,34	305,20	-127,55	-88,13	-215,68
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,06	1,50	1,45	-0,55	-0,06	-0,61
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	174,98	239,35	248,51	64,37	9,16	73,53
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,37	0,54	0,54	0,18	0,00	0,18

**Складено автором на основі фінансової звітності підприємства*

Зокрема, показник оборотності активів зріс на 0,05, що свідчить про підвищення інтенсивності використання майна підприємства та збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції упродовж аналізованого періоду. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості підвищився на 0,22, що відображає покращення управління розрахунками з покупцями та прискорення перетворення дебіторської заборгованості на грошові надходження. Водночас коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зменшився на 0,55, що означає відносне зростання короткострокових зобов'язань порівняно з обсягами доходів.

Позитивною тенденцією є також збільшення коефіцієнта оборотності власного капіталу на 0,18, що свідчить про підвищення ефективності використання власних фінансових ресурсів. Важливим результатом є скорочення тривалості обороту оборотних коштів на 162 дні та зменшення періоду інкасації дебіторської заборгованості на 127 днів, що характеризує зміцнення платіжної дисципліни клієнтів і пришвидшення грошових потоків. Разом із тим подовження строку погашення кредиторської заборгованості на

64 дні свідчить про більш тривале використання коштів постачальників у процесі господарської діяльності.

У 2023 році показники ділової активності загалом залишалися стабільними. Коефіцієнт оборотності активів не змінився, що підтверджує збереження попереднього рівня ефективності використання ресурсів. При цьому оборотність дебіторської заборгованості зросла ще на 0,26, що свідчить про подальше прискорення розрахунків із клієнтами. Одночасно коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості скоротився на 0,06, що вказує на певне збільшення періоду використання залучених ресурсів.

Тривалість обороту оборотних коштів зросла на 5 днів, а строк погашення кредиторської заборгованості — на 9 днів, проте такі зміни не мають суттєвого впливу на фінансову стійкість підприємства. Натомість період інкасації дебіторської заборгованості скоротився додатково на 88 днів, що підтверджує підвищення ефективності управління взаємовідносинами з контрагентами.

Загальний рівень ділової активності доцільно оцінювати через зіставлення темпів приросту прибутку, виручки та активів. Раціональною вважається ситуація, коли темпи зростання прибутку перевищують темпи збільшення доходу від реалізації, а останні, своєю чергою, випереджають темпи приросту активів. У міжнародній економічній практиці таке співвідношення визначається як «золоте правило економіки» та свідчить про збалансований і ефективний розвиток підприємства.

Оцінка майнового стану ґрунтується на аналізі складу та структури активів, джерел їх формування та динаміки окремих елементів майна. Такий комплексний підхід дозволяє виявити характер змін у ресурсному потенціалі підприємства та визначити рівень ефективності використання наявних активів.

$$T_{\Pi} > T_P > T_A > 100\%, \quad (2.1)$$

де T_{Π} – темп зростання (зменшення) прибутку;

T_P – темп зростання (зменшення) обсягу реалізації;

T_A – темп зростання (зменшення) вартості активів (валюти балансу).

Для підприємства, що аналізується «золоте правило економіки» буде мати наступний вигляд:

$$1599,1\% > 132,8\% > 101,2\% > 100\%$$

Перше співвідношення ($1599,1\% > 132,8\%$) показує, що прибуток зростає більшими темпами, ніж обсяг реалізованої продукції, а, відповідно, це свідчить про зменшення витрат на виробництво та реалізацію. Друге співвідношення ($132,8\% > 101,2\%$) свідчить про те, що обсяг продажу зростає більшими темпами, ніж активи (капітал) підприємства, тобто відбувається ефективне використання ресурсів підприємства. Третє співвідношення ($101,2\% > 100\%$) показує, що підприємство збільшує свій потенціал і має можливість масштабувати свою діяльність.

. Оцінка майнового стану ТОВ «Любисток» базується на системі узагальнюючих індикаторів та фінансових коефіцієнтів, які характеризують структуру, динаміку й якісні параметри активів підприємства. Узагальнені результати відповідних розрахунків наведено у таблиці 2.8.

Інформація, представлена в таблиці 2.8, підтверджує наявність сталої позитивної тенденції до нарощування майнового потенціалу. Упродовж досліджуваного періоду спостерігалось послідовне збільшення валюти балансу: у 2022 році порівняно з 2021 роком її обсяг зріс на 28 659,4 тис. грн, а у 2023 році — ще на 28 254,0 тис. грн щодо попереднього року.

Паралельно відбулося істотне зростання вартості основних засобів. Середній обсяг цієї складової активів за аналізований період збільшився на 20 460,9 тис. грн, що свідчить про активне оновлення виробничих потужностей та розширення матеріально-технічної бази підприємства.

Таблиця 2.8- Показники майнового стану ТОВ «Любисток»

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Валюта балансу (майно підприємства), тис. грн.	56222,3	84881,7	113135,7	28659,40	28254,00	56913,4
Середня величина основних засобів, тис. грн.	9414,35	14316,45	29875,25	4902,10	15558,80	20460,9
Фондоозброєність, тис. грн / чол.	855,85	1789,56	3734,41	933,71	1944,85	2878,6
Фондовіддача основних фондів	1,57	1,75	0,96	0,17	-0,78	-0,6
Частка основних засобів в активах	0,39	0,34	0,44	-0,06	0,11	0,1
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,50	0,38	0,16	-0,11	-0,22	-0,3
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,17	0,23	0,43	0,06	0,21	0,3
Коефіцієнт мобільності активів	4,07	3,84	1,68	-0,23	-2,16	-2,4
Коефіцієнт постійності основних засобів	0,20	0,21	0,37	0,01	0,17	0,2
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	4,07	3,84	1,68	-0,23	-2,16	-2,4

**Складено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Любисток»*

Упродовж досліджуваного періоду показник фондоозброєності продемонстрував суттєве зростання — на 2 878,6 тис. грн у розрахунку на одного працівника, що свідчить про підвищення рівня забезпеченості персоналу основними засобами. Така динаміка зумовлена як оновленням і збільшенням вартості виробничого обладнання, так і скороченням чисельності працівників на три особи. Якщо у 2021 році на одного працівника припадало 855,85 тис. грн вартості основних засобів, то у 2022 році цей показник зріс до 1 789,56 тис. грн, а у 2023 році — до 3 734,41 тис. грн. Високий рівень фондоозброєності пояснюється значною питомою вагою технологічно складного та вартісного обладнання у структурі активів підприємства.

Разом із тим показник фондовіддачі, який характеризує результативність використання основних фондів, має негативну динаміку. У 2023 році на кожну гривню, вкладену в основні засоби, припадало лише 0,96 грн доходу від реалізації, що на 0,6 грн менше порівняно з 2021 роком. Це свідчить про зниження ефективності використання інвестованого капіталу та

потребу в оптимізації віддачі від вкладень у матеріально-технічну базу.

Питома вага основних засобів у загальній структурі активів залишалася відносно стабільною: 0,39 у 2021 році, 0,34 у 2022 році та 0,44 у 2023 році. Даний показник відображає частку фінансових ресурсів, інвестованих у необоротні активи.

Позитивною тенденцією є зменшення рівня фізичного зносу основних засобів на 30%, що підтверджує процес їх оновлення. Одночасно коефіцієнт оновлення зріс на 30%, що свідчить про активне інвестування в модернізацію виробничої бази.

Водночас коефіцієнт мобільності активів демонструє спадну тенденцію. Якщо у 2021 році на 1 грн необоротних активів припадало 4,07 грн оборотних, то у 2022 році — 3,84 грн, а у 2023 році — лише 1,68 грн. Це вказує на зменшення гнучкості структури активів та зростання частки капіталу, зосередженого в необоротних ресурсах.

Загалом більшість показників, що характеризують майновий стан підприємства, мають позитивну або стабільну динаміку, що свідчить про зміцнення матеріально-технічної бази. Разом із тим зниження фондівіддачі та мобільності активів актуалізує необхідність підвищення ефективності використання інвестицій у основні засоби.

Економічний аналіз діяльності підприємства передбачає комплексну оцінку результатів господарювання, центральне місце в якій займає дослідження прибутковості. Оцінювання фінансових результатів малого підприємства доцільно здійснювати на основі даних форми №2 «Звіт про фінансові результати» (додаток Б), що дозволяє всебічно проаналізувати формування доходів, структуру витрат і кінцеві фінансові показники.

У межах цього етапу проведено аналіз динаміки та структури доходів і витрат, а також оцінено фінансові результати діяльності ТОВ «Любисток». Узагальнені результати розрахунків наведено в таблиці 2.9, що дає можливість визначити тенденції зміни прибутковості та оцінити рівень ефективності господарської діяльності підприємства у досліджуваному

періоді.

Таблиця 2.9 – Аналіз показників доходів, витрат і фінансових результатів ПП
«Шанс»

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення					
				2022/2021		2023/2022		2023/2021	
				тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	17434,4	30603,8	40584,4	13169,4	75,5	9980,6	32,6	23150,0	132,8
Інші операційні доходи	912,5	551,8	0,0	-360,7	-39,5	-551,8	-100,0	-912,5	-100,0
Інші доходи	127,4	487,5	91,3	360,1	282,7	-396,2	-81,3	-36,1	-28,3
Разом чисті доходи	18474,3	31643,1	40675,7	13168,8	71,3	9032,6	28,5	22201,4	120,2
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	13195,9	21002,7	19728,9	7806,8	59,2	-1273,8	-6,1	6533,0	49,5
Інші операційні витрати	4000,0	1026,6	2683,5	-2973,4	-74,3	1656,9	161,4	-1316,5	-32,9
Інші витрати	211,8	967,1	140,4	755,3	356,6	-826,7	-85,5	-71,4	-33,7
Разом витрати	17407,7	22996,4	22552,8	5588,7	32,1	-443,6	-1,9	5145,1	29,6
Фінансовий результат до оподаткування	1066,6	8646,7	18122,9	7580,1	710,7	9476,2	109,6	17056,3	1599,1
Податок на прибуток	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Чистий фінансовий результат	1066,6	8646,7	18122,9	7580,1	710,7	9476,2	109,6	17056,3	1599,1

*Складено автором на основі фінансової звітності підприємства

Результати, наведені у таблиці 2.9, свідчать про істотне поліпшення фінансових показників ТОВ «Любисток» у 2022 році. Обсяг чистого доходу зріс на 13 168,8 тис. грн, що відповідає приросту на 771,3%. Вирішальним фактором стало збільшення чистого доходу від реалізації продукції та послуг на 13 169,4 тис. грн (75,5%). Додатковий позитивний вплив забезпечило зростання інших доходів на 360,1 тис. грн (282,7%), хоча водночас інші операційні доходи скоротилися на 360,7 тис. грн (39,5%).

Сукупні витрати підприємства у 2022 році також зросли, проте їх темпи були значно нижчими — на 5 588,7 тис. грн (32,1%). Основним чинником підвищення витрат стало збільшення собівартості реалізованої продукції на 7 806,8 тис. грн (59,2%) та зростання інших витрат на 755,3 тис. грн

(356,6%). Водночас скорочення інших операційних витрат на 2 973,4 тис. грн (74,3%) частково компенсувало загальне зростання витрат.

Оскільки доходи зростали швидшими темпами, ніж витрати, чистий фінансовий результат підприємства збільшився на 7 580,1 тис. грн, або на 710,7%. Це свідчить про підвищення результативності діяльності та зміцнення прибутковості ТОВ «Любисток» у зазначений період.

Аналіз показників за 2022–2023 роки підтверджує подальше зростання ефективності господарювання. Загальний чистий дохід збільшився на 9 032,6 тис. грн (28,5%). Основним джерелом цього приросту стало підвищення доходу від реалізації продукції та послуг на 9 980,6 тис. грн (32,6%). Разом із тим відбулося повне скорочення інших операційних доходів (–551,8 тис. грн) та істотне зменшення інших доходів на 396,2 тис. грн (81,3%), що певною мірою стримувало загальний приріст доходів.

У витратній частині у 2023 році зафіксовано позитивні зрушення: сукупні витрати зменшилися на 443,6 тис. грн (1,9%). Це стало можливим завдяки скороченню собівартості реалізованої продукції на 1 273,8 тис. грн (6,1%) та зменшенню інших витрат на 826,7 тис. грн (85,5%). Водночас інші операційні витрати зросли на 1 656,9 тис. грн (161,4%), що свідчить про певну трансформацію структури витрат.

Поєднання зростання доходів і оптимізації витрат забезпечило збільшення чистого фінансового результату у 2023 році на 9 476,2 тис. грн (26,1%), унаслідок чого його обсяг досяг 18 122,9 тис. грн. У цілому за трирічний період чистий прибуток зріс на 17 056,3 тис. грн, або на 1 599,1%, що підтверджує випереджальні темпи зростання доходів порівняно з витратами та свідчить про суттєве підвищення прибутковості діяльності підприємства.

Динаміку чистого доходу, загальних витрат і фінансового результату ТОВ «Любисток» відображено на рисунку 2.3.

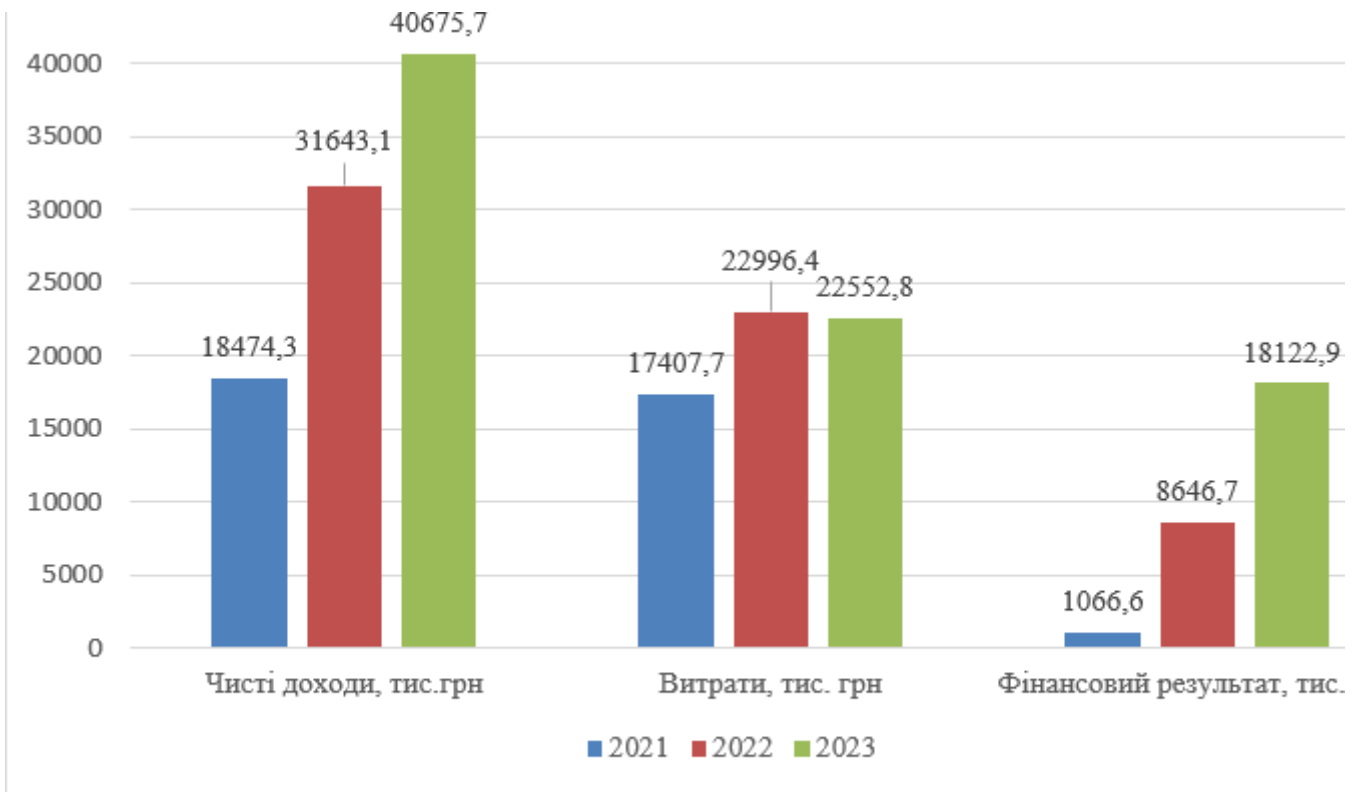

Рисунок 2.3 - Динаміка доходів, витрат і фінансового результату

**Побудовано автором на основі фінансової звітності підприємства*

Для більш ґрунтовної характеристики прибутковості діяльності підприємства доцільно доповнити аналіз розрахунком показників динаміки ключових фінансових результатів. До таких індикаторів належать темпи приросту валюти балансу, доходу від реалізації продукції та чистого прибутку. Застосування цих показників дає можливість узагальнено оцінити тенденції розвитку суб'єкта господарювання, ефективність використання ресурсного потенціалу та зміни його фінансового стану в часовому вимірі.

Одним із базових аналітичних індикаторів виступає коефіцієнт приросту майна (Кб), який відображає зміну сукупної вартості активів підприємства за відповідний період і характеризує масштаби розширення або, навпаки, скорочення його майнової бази. Обчислення цього показника здійснюється за відповідною формулою:

Коефіцієнт (Кб) приросту майна розраховується за формулою:

$$K_b = \frac{B_1 - B_0}{B_0} * 100, \quad (2.2)$$

де B_1 і B_0 - середня величина майна за звітний і попередній періоди.

Коефіцієнт (K_v) приросту виручки від реалізації продукції розраховується:

$$K_v = \frac{V_1 - V_0}{V_0} * 100, \quad (2.3)$$

де V_1 і V_0 - виручка від реалізації продукції за звітний і попередній періоди.

Коефіцієнт (K_{π}) приросту чистого прибутку розраховується:

$$K_{\pi} = \frac{\Pi_1 - \Pi_0}{\Pi_0} * 100, \quad (2.4)$$

де Π_1 і Π_0 - обсяг чистого прибутку за звітний і попередній періоди.

Протягом досліджуваного періоду для підприємства відповідні коефіцієнти становлять:

приріст майна: $K_b = (113135,7 - 56222,3) / 56222,3 * 100 = 101,2\%$

приріст виручки: $K_v = (40584,4 - 17434,4) / 17434,4 * 100 = 132,8\%$

приріст чистого прибутку: $K_{\pi} = (18122,9 - 1066,6) / 1066,6 * 100 = 1599,1\%$

Перевищення темпів приросту доходу від реалізації продукції над темпами зростання вартості майна свідчить про підвищення результативності використання залучених ресурсів. Це означає, що підприємство нарощує обсяги продажу швидше, ніж збільшує активи, що загалом характеризує раціональне використання фінансових ресурсів і ефективну реалізацію майнового потенціалу.

Оцінювання прибутковості діяльності базується на аналізі системи показників рентабельності, які відображають рівень ефективності використання витрат і наявних ресурсів. Рентабельність як відносний індикатор дає змогу співвіднести отриманий фінансовий результат із витратами, активами чи капіталом, задіяними у процесі господарської діяльності.

Для комплексної характеристики фінансової ефективності застосовується сукупність коефіцієнтів рентабельності, кожен із яких висвітлює окремі аспекти функціонування підприємства. Узагальнені результати їх розрахунку наведено в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Показники рентабельності ТОВ «Любисток»

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Коефіцієнт рентабельності активів	0,02	0,10	0,16	0,08	0,06	0,14
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,02	0,15	0,24	0,13	0,09	0,22
Коефіцієнт рентабельності виробничих фондів	0,03	0,16	0,23	0,13	0,07	0,21
Коефіцієнт рентабельності продажів	0,06	0,28	0,45	0,22	0,16	0,39
Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції	0,30	0,05	0,14	-0,25	0,09	-0,17
Коефіцієнт рентабельності витрат	0,32	0,46	3,06	0,14	2,60	2,74
Коефіцієнт реінвестування	44,75	6,52	4,11	-38,23	-2,41	-40,64

**Складено автором на основі фінансової звітності підприємства*

Показник рентабельності активів відображає ефективність використання майнового потенціалу підприємства для формування чистого прибутку. У 2021 році на 1 грн активів припадало 0,02 грн чистого прибутку, у 2022 році — 0,10 грн, а у 2023 році — 0,16 грн. Незважаючи на відносно невисокі абсолютні значення, простежується стійка позитивна тенденція до зростання цього індикатора. Така динаміка зумовлена галузевими особливостями діяльності, зокрема тривалістю виробничого циклу у рослинництві, значною питомою вагою запасів і накопиченням готової продукції до моменту її реалізації.

Схожа тенденція характерна і для інших показників прибутковості — рентабельності власного капіталу, виробничих фондів, реалізації продукції та

витрат. Хоча їх рівень залишається помірним, у часовій динаміці спостерігається поступове зростання, що свідчить про поетапне підвищення результативності господарювання. Водночас рентабельність реалізації демонструвала зниження, що пояснюється зростанням собівартості продукції за одночасної трансформації структури операційних витрат.

За підсумками аналізу встановлено, що упродовж досліджуваного періоду підприємство забезпечувало стабільне нарощування фінансових результатів. Загальний обсяг чистого доходу збільшився на 22 201,4 тис. грн і у 2023 році досяг 40 675,7 тис. грн. Сукупні витрати також зросли, проте значно повільнішими темпами — на 5 145,1 тис. грн, сформувавши у 2023 році рівень 22 552,8 тис. грн.

Випереджальні темпи зростання доходів порівняно з витратами забезпечили формування позитивного фінансового результату в усі роки аналізу. Чистий прибуток становив 1 066,6 тис. грн у 2021 році, зріс до 8 646,7 тис. грн у 2022 році та досяг 18 122,9 тис. грн у 2023 році, що свідчить про підвищення ефективності діяльності та зміцнення фінансового стану підприємства.

Комплексний фінансово-економічний аналіз ТОВ «Любисток» за 2021–2023 роки дозволяє виокремити низку стійких тенденцій, які визначають сучасний стан і потенційні перспективи розвитку. Підприємство демонструє зростання вартості активів, нарощування власного капіталу та розширення масштабів операційної діяльності, що підтверджує наявність економічного потенціалу та здатність до подальшого розвитку.

Основні результати можна узагальнити таким чином:

Активи та їх динаміка. Відбулося суттєве збільшення необоротних активів, насамперед основних засобів, що є наслідком інвестування у модернізацію матеріально-технічної бази. Оборотні активи також зросли — передусім за рахунок запасів і дебіторської заборгованості, що відображає активізацію виробничо-збутових процесів.

Структура джерел фінансування. Нарощування власного капіталу та поява

довгострокових зобов'язань свідчать про зміцнення фінансової бази. Разом із тим збільшення поточних зобов'язань вказує на підвищення кредиторської заборгованості, що може бути пов'язано з розширенням обсягів діяльності та необхідністю фінансування оборотного капіталу.

Доходи та фінансові результати. Чистий дохід істотно зріс завдяки збільшенню обсягів реалізації продукції та послуг. Незважаючи на зростання витрат, темпи приросту доходів були вищими, що забезпечило значне покращення чистого фінансового результату.

Рентабельність і ліквідність. Показники рентабельності демонструють позитивну динаміку, що свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів. Водночас зниження окремих індикаторів ліквідності вказує на потенційні ризики щодо оперативного виконання поточних зобов'язань.

Отже, ТОВ «Любисток» характеризується загалом позитивною фінансово-економічною динамікою, яка створює основу для подальшого розвитку та зміцнення конкурентних позицій. Разом із тим у перспективі доцільно посилити управління ліквідністю, оптимізувати структуру витрат і забезпечити збалансоване співвідношення між зростанням активів і зобов'язань з метою підтримання фінансової стійкості.

2.3. Аналіз та оцінка інвестиційної привабливості ТОВ «Любисток»

В економічній теорії інвестиційна привабливість розглядається як інтегральна характеристика підприємства, що відображає його здатність залучати інвестиційні ресурси завдяки поєднанню рівня доходності, ступеня ризику, ліквідності, фінансової стійкості та інших вагомих чинників. Це багатовимірна категорія, яка охоплює не лише фінансові показники, а й конкурентні переваги, інноваційний потенціал, якість управління та вплив макроекономічного середовища.

На макроекономічному рівні інвестиційна привабливість галузі відображається у структурі капітальних вкладень. Зокрема, у 2022 році частка аграрного сектору в

загальному обсязі капітальних інвестицій України становила 12,6%, поступаючись лише промисловості з показником 30,8% [41]. Це підтверджує вагоме значення сільського господарства в національній інвестиційній структурі.

У наукових дослідженнях запропоновано широкий спектр підходів до оцінювання інвестиційної привабливості — від використання окремих фінансових коефіцієнтів (наприклад, ROE або NPV) до багатофакторних експертно-аналітичних моделей. З огляду на те, що об'єктом дослідження є мале підприємство аграрного профілю, обмеженість доступної інформації зумовлює необхідність поєднання кількісних і якісних методів аналізу. У межах даного підрозділу застосовано метод інтегрального індексу, який передбачає:

Формування системи критеріїв, що характеризують прибутковість, фінансову стійкість, ліквідність, ефективність використання ресурсів, ринкові позиції та вплив макроекономічних чинників.

Нормування вихідних показників шляхом зіставлення з галузевими або нормативними значеннями та трансформації їх у безрозмірні індикатори в інтервалі від 0 до 1 (де більше значення відповідає кращій оцінці).

Визначення вагових коефіцієнтів для кожної групи критеріїв на основі експертної оцінки (орієнтовно 25–30% — для показників прибутковості, 20–25% — для фінансової стійкості, близько 15% — для ліквідності тощо).

Обчислення підсумкового інтегрального показника шляхом агрегування нормованих індикаторів із урахуванням їх вагомості.

Застосування цієї методики забезпечує комплексний облік як кількісних, так і якісних факторів та дозволяє зіставити результати діяльності ТОВ «Любисток» із середньогалузевими параметрами для формування обґрунтованих висновків щодо рівня його інвестиційної привабливості.

Для визначення інтегрального індексу сформовано шість груп критеріїв із відповідними показниками (табл. 2.11). У таблиці представлено перелік

індикаторів, тоді як деталізовані розрахунки наведено у відповідних підрозділах роботи.

Динаміка капітальних вкладень та стан інвестиційного середовища в аграрному секторі залежать від співвідношення державних і приватних інвестицій, доступності кредитних ресурсів, рівня ризиків та очікуваної прибутковості. За інформацією Міністерства економіки, у 2022 році обсяг капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство становив 51,439 млн дол. США, що відповідало 12,5% загального обсягу капітальних вкладень (порівняно з 10,4% у 2021 році) [29]. Це свідчить про збереження інвестиційної активності в аграрній сфері навіть за умов складної макроекономічної ситуації.

Таблиця 2.11 - Шість груп критеріїв і відповідні показники інвестиційної привабливості

Група критеріїв	Ключові показники (приклади)
Прибутковість	показник чистої маржі прибутку (чиста рентабельність продажів); коефіцієнт прибутковості активів (Return on Assets, ROA); індикатор доходності власного капіталу (Return on Equity, ROE). Зазначені коефіцієнти характеризують ефективність формування фінансового результату, використання майнового потенціалу та результативність вкладень власників у діяльність підприємства.
Фінансова стійкість	індикатор фінансової автономії (питома вага власного капіталу у структурі джерел фінансування); коефіцієнт залежності від позикових ресурсів; показник здатності підприємства обслуговувати відсоткові зобов'язання (коефіцієнт покриття відсотків). Зазначені індикатори відображають рівень фінансової самостійності суб'єкта господарювання, ступінь його залежності від зовнішніх джерел фінансування та спроможність своєчасно виконувати боргові зобов'язання.
Ліквідність	загальний коефіцієнт ліквідності (індикатор покриття поточних зобов'язань оборотними активами); показник швидкої платоспроможності (коефіцієнт оперативної ліквідності); індикатор абсолютної платоспроможності (коефіцієнт миттєвої ліквідності). Ці показники характеризують рівень забезпеченості короткострокових зобов'язань різними групами ліквідних активів та відображають здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання.
Ефективність	коефіцієнт обіговості сукупних активів (інтенсивність використання майнового потенціалу); показник швидкості обігу виробничих запасів; індикатор обіговості дебіторської заборгованості (ефективність управління розрахунками з покупцями). Зазначені коефіцієнти характеризують

	результативність використання ресурсів підприємства, швидкість перетворення вкладених коштів у грошові надходження та загальний рівень ділової активності.
Ринкова позиція / інновації	багатономенклатурна структура виробництва та асортименту продукції; функціонування інтегрованого (замкненого) виробничого циклу; впровадження технологій мінімального обробітку ґрунту (no-till); наявність акредитованої системи лабораторного контролю якості. Ці характеристики відображають рівень технологічного розвитку підприємства, його інноваційний потенціал і здатність забезпечувати стабільну якість продукції.
Макроекономічне середовище	тенденції зміни обсягів капіталовкладень в аграрний сектор; інструменти та механізми державного стимулювання розвитку галузі; вплив зовнішніх дестабілізуючих чинників (економічних, політичних, воєнних ризиків). Зазначені категорії відображають умови формування інвестиційного середовища, рівень інституційної підтримки та ступінь впливу екзогенних факторів на функціонування підприємств аграрної сфери.

**Складено автором*

Зазначене зростання відбулося в умовах загального скорочення обсягів інвестування у промисловий комплекс та транспортну інфраструктуру. У таблиці 2.12 відображено тенденції зміни капітальних вкладень в аграрну сферу за період 2010–2022 років.

Таблиця 2.12 - Динаміка капітальних інвестицій у аграрний сектор за 2010–2022 рр.

Рік	Капітальні інвестиції в економіку, млн ₴	Капітальні інвестиції в сільське господарство, млн ₴	Частка агросектору, %
2010	189 061,0	11 063,0	6,10
2015	259 089,0	30 155,0	11,00
2019	606 257,0	59 130,0	9,50
2020	507 059,0	50 680,0	10,00
2021	669 452,0	69 950,0	10,40
2022	410 063,0	51 439,0	12,50

**За даними статистичного збірника «Сільське господарство України». 2022 р. [29].*

Проведений аналіз засвідчує, що частка аграрного сектору у структурі капітальних інвестицій України змінювалася в межах від 6,1% у 2010 році до 12,5% у 2022 році, причому у 2022 році цей показник наблизився до максимального рівня за останні п'ятнадцять років. Це свідчить про збереження інвестиційної привабливості сільського господарства та сприйняття галузі як перспективної для довгострокового

розвитку навіть в умовах підвищених воєнних ризиків.

Водночас структура джерел фінансування капітальних вкладень характеризується домінуванням власних коштів, частка яких перевищує 90%, тоді як банківські кредити становлять лише 8,5–8,8%. Така ситуація вказує на обмежену участь банківського сектору у фінансуванні аграрних підприємств. Крім того, близько 98% інвестицій спрямовується у матеріальні активи, переважно у сільськогосподарську техніку та обладнання, що сприяє модернізації виробництва та підвищенню його технологічного рівня.

Повномасштабна війна суттєво трансформувала інвестиційне середовище. Порушення логістичних ланцюгів через блокування морських портів, руйнування інфраструктурних об'єктів і зростання валютних ризиків призвели до скорочення притоку прямих іноземних інвестицій. За результатами досліджень Kansas State University, у 2023 році виробництво пшениці в Україні було збитковим: середня собівартість однієї тонни становила близько 144 дол. США, тоді як ціна реалізації на елеваторі — близько 130 дол., а значні логістичні витрати знижували рентабельність більшості каналів збуту. Лише поставки через порт Одеси забезпечували мінімальний позитивний фінансовий результат. У 2024 році ситуація покращилася: за даними Agrohub, показник EBITDA на 1 га зріс зі 129 дол. у 2023 році до 446 дол. у 2024 році, а рентабельність вирощування пшениці змінилася з –101 дол./га до +244 дол./га [40].

При оцінюванні інвестиційної привабливості ТОВ «Любисток» необхідно враховувати зазначені зовнішні чинники, зокрема ризики повторних обмежень морської логістики, волатильність цін на зернові, інфляційний тиск і курсову нестабільність. Разом із тим процес євроінтеграції та розширення альтернативних експортних маршрутів («зернових коридорів») створюють передумови для стабілізації логістики та часткової компенсації ризиків.

У 2021–2023 роках ТОВ «Любисток» продемонструвало суттєве зростання масштабів діяльності. Валюта балансу збільшилася на 101,2% — з приблизно 56 195 тис. грн у 2021 році до 113 108 тис. грн у 2023 році. Основними чинниками такого приросту стали:

збільшення необоротних активів (передусім основних засобів) на 31 117,6 тис. грн (280,4%), що свідчить про значні інвестиції у технічне оновлення та модернізацію

виробництва;

зростання оборотних активів на 25 795,8 тис. грн (57,2%), зокрема за рахунок запасів і дебіторської заборгованості, що відображає розширення операційної діяльності.

У структурі джерел фінансування домінує власний капітал. Його частка знизилася з 84,9% у 2021 році до 65,9% у 2023 році, однак залишилася значно вищою за рекомендований норматив 0,5. Частка поточних зобов'язань зросла до 24,8%, що свідчить про збільшення кредиторської заборгованості, тоді як довгострокові зобов'язання досягли 9,3% у структурі пасиву.

Підприємство демонструє динамічне зростання доходів і прибутковості. Чистий дохід зріс з 18 474,3 тис. грн у 2021 році до 40 675,7 тис. грн у 2023 році, тобто на 22 201,4 тис. грн (120%). Чистий прибуток за цей період збільшився більш ніж у 17 разів — з 1 066,6 тис. грн до 18 122,9 тис. грн.

Подальший аналіз основних показників рентабельності (табл. 2.13) здійснено на підставі даних фінансової звітності, наведених у підрозділі 2.2, що дозволяє комплексно оцінити ефективність діяльності підприємства.

Таблиця 2.13 - Основні показники прибутковості ТОВ «Любисток» за
2021- 2023 рр.

Показник	Формула	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Тенденція
Чистий прибуток, тис. ₴		1 066,6	8 646,7	18 122,9	↑↑↑
Рентабельність реалізації	Чистий прибуток / дохід	5,80 %	27,30	44,6 0	стабільн зростан
ROA (рентабельність активів)	Чистий прибуток / активи	1,90 %	10,2 0	16,00 %	↑
ROE (рентабельність власного капіталу)	Чистий прибуток / власний капітал	2,20 %	15,30 %	24,30 %	↑

**Складено автором на основі фінансової звітності підприємства*

Як свідчать розрахунки, основні індикатори прибутковості демонструють позитивну динаміку. Зокрема, у 2023 році показник рентабельності активів (ROA) досяг рівня 16%, що суттєво перевищує середні галузеві орієнтири (близько 5%). Рентабельність власного капіталу перевищила 24%, що підтверджує високу ефективність використання внутрішніх фінансових ресурсів та здатність підприємства генерувати значний дохід на вкладений власний капітал.

З метою визначення спроможності підприємства своєчасно погашати короткострокові зобов'язання було здійснено розрахунок основних показників ліквідності (табл. 2.14). Хоча у 2022–2023 роках простежується їх певне зниження, значення коефіцієнта покриття (2,53) та коефіцієнта швидкої ліквідності (1,54) залишаються вищими за рекомендовані нормативні межі (1–2 та 0,5–1 відповідно), що загалом характеризує прийнятний рівень платоспроможності.

Водночас показник абсолютної ліквідності скоротився до 0,15, що вказує на обмежений обсяг грошових коштів і їх еквівалентів для оперативного погашення найбільш термінових зобов'язань перед кредиторами.

Таблиця 2.14 -Коефіцієнти ліквідності ТОВ «Любисток» за 2021 -2023 рр.

Рік	Коефіцієнт покриття	Швидка ліквідність	Абсолютна ліквідність
2021	5,310	3,260	0,220
2022	3,310	2,050	0,190
2023	2,530	1,540	0,150

**Пораховано автором на основі фінансової звітності підприємства*

Упродовж 2021–2023 років частка найбільш ліквідних активів у структурі

балансу зазнавала коливань, однак загалом залишалася незначною (близько 3–4%). Водночас спостерігалося зростання питомої ваги активів із низьким рівнем ліквідності — до 24,5%, що зумовлено нарощуванням вартості основних засобів. Така трансформація структури активів зменшує мобільність ресурсів, проте водночас створює передумови для виробництва продукції з вищою доданою вартістю завдяки модернізації матеріально-технічної бази.

Оцінка показників фінансової стійкості свідчить про збереження достатнього рівня фінансової незалежності підприємства. Зокрема, коефіцієнт автономії у 2023 році становив 0,66, що характеризує домінування власного капіталу в структурі джерел фінансування. Показник фінансової залежності дорівнював 0,34, що відображає помірну частку залучених коштів. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу зріс з 0,15 до 0,25, однак його значення залишаються нижчими за рекомендований інтервал 0,4–0,6, що свідчить про прийнятний рівень боргового навантаження та наявність потенціалу для контрольованого залучення додаткових кредитних ресурсів.

Показники оборотності характеризують зміни в ефективності використання активів. У 2023 році коефіцієнт оборотності активів становив 0,36 разу, що наближено до середньогалузевого орієнтира (близько 0,4). Оборотність запасів, розрахована як відношення собівартості реалізованої продукції до середньої вартості запасів, знизилася до 0,83 разу (проти 0,99 у 2021 році), що свідчить про збільшення тривалості їх зберігання. Натомість оборотність дебіторської заборгованості зросла до 1,18 разу на рік, а середній період її погашення скоротився з 500 до 309 днів, що позитивно вплинуло на швидкість формування грошових надходжень та стабілізацію грошових потоків підприємства.

Доцільним є зіставлення отриманих результатів із середньогалузевими орієнтирами. Для формування об'єктивного висновку щодо позицій ТОВ «Любисток» необхідно порівняти його фінансово-економічні показники з типовими значеннями, характерними для сільськогосподарських підприємств України.

Разом із тим офіційні статистичні джерела не надають повної інформації щодо системи фінансових коефіцієнтів у розрізі аграрного сектору. У зв'язку з цим порівняльний аналіз проведено на основі доступних узагальнених даних та експертних оцінок, результати яких відображено в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15 - Порівняння показників ТОВ «Любисток» з середніми значеннями по сільськогосподарських підприємствах України

Показник	ТОВ «Любисток» (2023 р.)	Середнє в агросекторі*	Коментар
ROA	16,00 %	≈5 %	вкрай вище типового
ROE	24,30 %	≈10 %	демонструє про гінку віддачу на власний капітал
Рентабельність реалізації	44,60 %	≈8–10 %	один із найбільших у галузі
Коефіцієнт автономії	0,660	≈0,55	переважає нормативне значення, але знижується
Поточний коеф. покриття	2,530	≈1,5	прийнятна ліквідність, але спостерігається тенденція до зменшення
Оборотність активів	0,360 разу	0,4 разу	певною мірою нижча ніж середня
Оборотність запасів	0,830 разу	≈1 раз	нижча ознака, варто оптимізувати наявні складські запаси
Оборотність дебіторської заборгованості	1,18 0разу	≈2 рази	допустима наступна перспектива для зменшення термінів інкасації

* Порівняння здійснюється за доступними даними й на основі експертних оцінок

*Джерела: статистичні збірники, аналітичні матеріали Agrohub та експертні оцінки.

Порівняльний аналіз засвідчує, що ТОВ «Любисток» істотно перевищує середньогалузеві орієнтири за показниками прибутковості та фінансової стійкості. Водночас коефіцієнти оборотності запасів і дебіторської заборгованості перебувають на середньому або дещо нижчому рівні порівняно з типовими значеннями по галузі. Показники ліквідності загалом залишаються в межах прийнятних значень, однак їх динаміка має тенденцію до поступового зниження, що потребує управлінської уваги.

Якісний (квалітативний) аналіз: інноваційність, логістика та управління

1. Технологічні рішення та інноваційний потенціал.

ТОВ «Любисток» застосовує сучасну технологію no-till, яка сприяє збереженню структури ґрунту, підвищенню його родючості та зменшенню витрат пального. Додатковою конкурентною перевагою є наявність власної сертифікованої лабораторії, що здійснює експрес-контроль якості сої, соняшнику, макухи та олії. Це забезпечує високий рівень контролю якості продукції та підтримує довіру контрагентів, зокрема на зовнішніх ринках.

2. Вертикальна інтеграція бізнес-процесів.

Підприємство реалізує повний виробничо-логістичний цикл — від вирощування сировини до її переробки, зберігання та транспортування на експорт. Функціонування двох переробних підприємств (35–45 т/добу для сої та до 60 т/добу для соняшнику), наявність елеваторних потужностей обсягом 7 тис. тонн і власного автопарку зерновозів загальною вантажопідйомністю 100 тонн забезпечують контроль над ланцюгом постачання та підвищують операційну гнучкість. Замкнений цикл виробництва дозволяє акумулювати додану вартість усередині компанії та зменшувати залежність від зовнішніх виконавців.

3. Партнерські відносини та кооперація.

Компанія співпрацює з п'ятьма фермерськими господарствами, надаючи їм комплекс послуг зі зберігання, сушіння та транспортування продукції до портів Одеси та Ізмаїла. Розвинена логістична інфраструктура створює додаткові джерела доходу та сприяє формуванню довгострокових партнерських зв'язків.

4. Управлінська компетентність і корпоративна культура.

За умов відносно невеликої чисельності персоналу (10 осіб) підприємство демонструє високий рівень організаційної ефективності. Керівник має понад 22 роки професійного досвіду, а структура власності (60% — Сергій Таровик, 40% — Андрій Таровик) забезпечує узгодженість стратегічних рішень. Практика офіційного працевлаштування та повної

сплати ЄСВ свідчить про прозорість діяльності та дотримання принципів соціальної відповідальності.

5. Екологічна складова діяльності.

Використання елеваторного обладнання Sukur, що відповідає сучасним екологічним вимогам, впровадження систем управління ризиками (зокрема розміщення зерновозів в окремих боксах) та застосування транспорту стандарту Євро-5 підтверджують екологічно орієнтований підхід підприємства до ведення бізнесу.

Наступним етапом дослідження є аналіз ризиків інвестиційної діяльності. Оцінювання інвестиційної привабливості передбачає врахування як зовнішніх, так і внутрішніх загроз. У таблиці 2.16 систематизовано ключові групи ризиків для ТОВ «Любисток» із визначенням імовірності їх настання та потенційного впливу на діяльність підприємства.

Таблиця 2.16 - Ключові групи ризиків для ТОВ «Любисток» оцінка їх імовірності та впливу

Група ризиків	Зміст	Імовірність	Потенційний вплив	Заходи мінімізації
Політичний	ескалація воєнних дій, зміни квот, блокада портів	висока	високий	диверсифікація векторів експорту, використання альтернативних напрямів (польські порти, Дунай)
Ціновий (ринковий)	коливання всесвітніх цін на олійні та зерно культури	середня	високий	форвардні договори, страхування урожаю, вживання ф'ючерсів
Кредитний	неможливість контрагентів погасити заборгованість	середня	середній	робота з безпечними компаньйонами, авансові платежі
Ліквідний	дефіцит обігових коштів для погашення зобов'язань	низька	середній	керування дебіторською недоїмкою, кредитні лінії
Технологічний	зношеність основних фондів, брак новацій	низька	низький	оновлювання обладнання (сушарок, елеваторів), запровадження no-till
Кліматичний	надмірні опади, посуха, заморозки	середня	високий	страхування посівів, наявна диверсифікація культур, зрошування

*Складено автором

Узагальнюючи, можна зазначити, що найбільш вагомі ризики для підприємства зумовлені воєнними чинниками та логістичними обмеженнями, оскільки саме вони формують рівень невизначеності щодо експортних поставок. Часткове нівелювання цих загроз досягається завдяки наявності власного автотранспортного парку та переорієнтації логістичних маршрутів на європейські порти.

Ризик-орієнтований підхід до оцінювання інвестиційної привабливості

Наявність ризик-факторів сама по собі не знижує інвестиційну цінність підприємства до критичного рівня. У ринкових умовах підвищена дохідність часто виступає компенсаційним механізмом за прийняття додаткових ризиків, а їх ідентифікація дає змогу завчасно сформувати інструменти мінімізації та хеджування можливих втрат. У процесі визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості ризики враховуються шляхом коригування оцінки макроекономічного середовища та застосування відповідних вагових коефіцієнтів.

Формування інтегрального індексу інвестиційної привабливості

Для побудови узагальненої кількісної оцінки використано фінансово-економічні дані за 2023 рік. Розрахунок інтегрального індексу здійснювався відповідно до визначеного алгоритму, що передбачає послідовне нормування показників, застосування вагових коефіцієнтів та підсумовування отриманих значень.

1. Нормування показників за формулою

$$I_i = \frac{X_i}{X_{\text{середній}}}$$

де X_i – фактичне значення показника підприємства, а $X_{\text{середній}}$ – середнє галузеве або нормативне значення.

Значення $I_i > 1$ свідчить про кращу позицію порівняно з середнім рівнем, а $I_i < 1$ – про гіршу.

2. Визначення ваг w_i для кожної групи критеріїв: прибутковість

– 30 %, фінансова стійкість – 25 %, ліквідність – 15 %, ефективність – 10 %, ринкове положення – 10 %, макросередовище – 10 %. Ваги обрано на основі експертних оцінок та значення показників для аграрних підприємств.

3. Розрахунок інтегрального індексу за формулою

$$I = \sum_i w_i \cdot I_i.$$

Для формування комплексної кількісної характеристики інвестиційної привабливості використано фінансово-економічні показники діяльності підприємства за 2023 рік. Обчислення інтегрального індексу здійснювалося на основі попередньо визначеної методичної процедури, яка включає поетапну стандартизацію (нормування) вихідних показників, визначення їх вагової значущості та агрегування отриманих результатів у єдиний узагальнюючий індикатор.

Нормування показників проводилося за відповідною формулою:

Розраховані нормовані показники. Результати нормування для основних груп критеріїв наведено в табл. 2.17.

Таблиця 2.17 - Результати нормування для основних груп критеріїв

Критерій	Показники (2023 р.)	Середнє значення	Нормований показник
Прибутковість	ROA = 16,00 %; ROE = 24,30 %; маржа = 44,60 %	ROA = 5,0 %; ROE = 10,0 %; маржа = 8,0 %	3,740
Фінансова стійкість	частка власного капіталу = 65,90 %	норматив = 55 %	1,200
Ліквідність	покриття = 2,530; швидка ліквідність = 1,540	норматив = 1,5; 1,0	1,610

Ефективність	оборотність активів = 0,360; оборотність запасів = 0,830; оборотність недоїмки = 1,180	середні = 0,40; 1,0; 2,0	0,770
Ринкова позиція / інновації	гінкий рівень прямої інтеграції, нинішня технологія no-till, сертифікована лабораторія, особиста логістика	умовна оцінка (0–1) = 0,80	0,80
Макросередовище	частка агросектору в капінвестиціях = 12,5 %; інвестиційний клімат – середній; наявні воєнні та логістичні ризик	умовна оцінка = 0,60	0,60

У процесі обчислень були використані фактичні фінансово-економічні показники ТОВ «Любисток» за 2023 рік, а також середньогалузеві орієнтири, наведені раніше. Індикатори «Ринкова позиція» та «Макроекономічне середовище» визначалися на основі експертного оцінювання з урахуванням якісних характеристик діяльності підприємства та зовнішніх умов функціонування. Обчислення інтегрального показника

За результатами агрегування нормованих показників з урахуванням вагових коефіцієнтів інтегральний індекс інвестиційної привабливості становить:

$$I = 0,300 \times 3,740 + 0,250 \times 1,200 + 0,150 \times 1,610 + 0,100 \times 0,707 + 0,100 \times 0,800 + 0,100 \times 0,600 \approx 1,880.$$

Отримане значення перевищує одиницю, що свідчить про рівень інвестиційної привабливості підприємства, вищий за середньогалузевий. Найбільший вплив на підсумковий результат мають показники рентабельності та фінансової стійкості. Водночас блок ліквідності та ефективності використання ресурсів потребує додаткової оптимізації.

Інтерпретація результатів

Прибутковість. Підприємство характеризується високими значеннями показників рентабельності, що формує ключову передумову для залучення інвестицій. Вертикальна інтеграція бізнес-процесів забезпечує створення доданої вартості та стабільність грошових потоків.

Фінансова стійкість. Значна частка власного капіталу та відсутність істотного довгострокового боргового навантаження знижують ризик фінансової нестабільності. Підприємство має потенціал для залучення додаткових

кредитних ресурсів у разі реалізації масштабних інвестиційних проєктів.

Ліквідність. Скорочення обсягів грошових коштів при одночасному збільшенні запасів зумовлює необхідність удосконалення управління оборотним капіталом. Наразі ситуація не є критичною, однак за несприятливих умов може створити додаткові ризики.

Ефективність використання ресурсів. Відносно повільні темпи оборотності запасів і дебіторської заборгованості порівняно із середніми галузевими значеннями свідчать про наявність резервів для підвищення ефективності. Оптимізація системи збуту, логістики та складського обліку може сприяти зростанню капіталовіддачі.

Ринкові позиції та інноваційність. Застосування технології no-till, наявність власних переробних потужностей і логістичної інфраструктури, а також функціонування сертифікованої лабораторії підсилюють конкурентні переваги підприємства. Співпраця з міжнародними виробниками насіння та засобів захисту рослин сприяє підвищенню врожайності й прибутковості.

Макроекономічне середовище. Попри високий рівень зовнішніх ризиків, аграрний сектор зберігає стратегічне значення для економіки країни, а державні програми підтримки та зростання частки капітальних інвестицій формують відносно сприятливу довгострокову перспективу. Вагомим позитивним чинником є поступове відновлення експортної логістики через Чорноморський та Дунайський напрямки.

У цілому результати інтегральної оцінки підтверджують високий рівень інвестиційної привабливості ТОВ «Любисток» за умови збереження поточних тенденцій розвитку та ефективного управління ризиками.

Аналіз результатів діяльності підприємства

Рисунок 2.4 - Аналіз результатів діяльності ТОВ «Любисток» в контексті його інвестиційної привабливості

**Складено автором*

загальнення результатів проведеного дослідження інвестиційної привабливості ТОВ «Любисток» дає підстави сформулювати такі науково обґрунтовані висновки.

1. Високий рівень прибутковості.

Підприємство характеризується суттєвим зростанням фінансових результатів: за трирічний період чистий дохід збільшився майже утричі, а обсяг чистого прибутку зріс у 17 разів. Показники рентабельності активів (ROA — 16%) та рентабельності власного капіталу (ROE — 24%) підтверджують ефективність обраної бізнес-моделі та наявність конкурентних переваг.

2. Стійка фінансова основа.

Частка власного капіталу у структурі джерел фінансування (близько 66%) та відносно невисокий рівень боргового навантаження створюють умови для збереження фінансової стабільності. Підприємство має можливість залучати додаткові позикові ресурси без критичного зростання фінансових

ризиків.

3. Необхідність удосконалення ліквідності та оборотності.

Зменшення коефіцієнта абсолютної ліквідності до 0,15 і уповільнення оборотності запасів свідчать про потенційні короткострокові обмеження у сфері управління оборотним капіталом. Доцільним є посилення контролю за дебіторською заборгованістю, прискорення реалізації складських запасів та оптимізація розрахунків із постачальниками.

4. Сильні ринкові позиції та інноваційність.

Наявність замкнутого виробничо-логістичного циклу, використання сучасних агротехнологій і технічного оснащення забезпечують стабільну якість продукції та зменшують залежність від зовнішніх посередників. Це суттєво підвищує інвестиційну привабливість підприємства.

5. Вплив зовнішніх факторів ризику.

Воєнні дії та обмеження експортної логістики залишаються ключовими ризиками. Водночас підприємство знижує їхній вплив шляхом диверсифікації маршрутів транспортування (порти Ізмаїла, Чорноморська, країн ЄС) та розвитку партнерських відносин.

Рекомендації щодо посилення інвестиційної привабливості

Удосконалення управління оборотним капіталом:

скорочення строків інкасації дебіторської заборгованості, впровадження стимулюючих умов оплати, використання CRM-систем і електронного документообігу.

Підвищення оборотності запасів:

удосконалення планування виробництва і збуту, застосування форвардних контрактів та активізація співпраці з логістичними партнерами.

Раціональне використання позикового фінансування:

відкриття кредитних ліній для модернізації сушильного та елеваторного обладнання з метою зменшення енерговитрат і підвищення

маржинальності. Високий рівень автономії дозволяє реалізувати такі заходи без істотного зростання ризику.

Диверсифікація виробництва:

розширення спектра культур за рахунок високорентабельних нішевих напрямів (рапс, нут, сорго) для зменшення залежності від кон'юнктури зернового ринку.

Розвиток коопераційних та кластерних ініціатив:

співпраця з іншими агровиробниками та переробними структурами для спільного використання інфраструктури й розширення доступу до фінансових ресурсів.

Узагальнюючи, рівень інвестиційної привабливості ТОВ «Любисток» можна оцінити як високий. Підприємство володіє значним виробничим потенціалом, демонструє стійке зростання прибутковості та зберігає фінансову стабільність. За умови реалізації запропонованих заходів воно зможе посилити ліквідність, підвищити ефективність використання капіталу та забезпечити довгострокове зростання своєї інвестиційної цінності.

Висновки до другого розділу

Проведений комплексний фінансово-економічний та ризик-орієнтований аналіз діяльності ТОВ «Любисток» дозволяє сформулювати системні узагальнення щодо його поточного стану, інвестиційної привабливості та перспектив розвитку.

Підприємство демонструє стійку позитивну динаміку розвитку.

Протягом 2021–2023 рр. валюта балансу зросла більш ніж удвічі, що свідчить про розширення масштабів господарської діяльності та нарощування економічного потенціалу. Збільшення необоротних активів підтверджує активну інвестиційну політику та модернізацію матеріально-технічної бази.

Фінансові результати характеризуються випереджальним зростанням

доходів порівняно з витратами.

Чистий дохід підприємства зріс у понад два рази, а чистий прибуток — у 17 разів. Показники рентабельності активів (ROA — 16%) та власного капіталу (ROE — 24%) суттєво перевищують середньогалузеві орієнтири, що підтверджує ефективність бізнес-моделі та конкурентоспроможність підприємства.

Фінансова стійкість залишається на високому рівні.

Частка власного капіталу у структурі джерел фінансування становить близько 66%, що забезпечує фінансову незалежність та знижує ризик втрати платоспроможності. Помірний рівень боргового навантаження формує резерв для можливого залучення додаткових інвестиційних ресурсів.

Ліквідність і управління оборотним капіталом потребують оптимізації.

Попри відповідність коефіцієнтів покриття нормативним значенням, зниження абсолютної ліквідності та уповільнення оборотності запасів свідчать про необхідність посилення контролю за грошовими потоками, дебіторською заборгованістю та складськими залишками.

Вертикальна інтеграція та інноваційність формують стратегічні переваги.

Наявність замкнутого виробничо-логістичного циклу, застосування технології no-till, власні переробні потужності та сертифікована лабораторія забезпечують контроль якості, створення доданої вартості та зменшення залежності від зовнішніх контрагентів. Це підсилює інвестиційну привабливість підприємства.

Інвестиційна привабливість оцінюється як висока.

Розрахований інтегральний індекс (1,88) перевищує середньогалузевий рівень, що свідчить про конкурентні позиції підприємства на ринку. Найбільший внесок у формування позитивного результату забезпечують прибутковість і фінансова стійкість.

Зовнішні ризики залишаються ключовим фактором невизначеності.

Воєнні дії, логістичні обмеження та цінова волатильність аграрного ринку формують ризикове середовище. Водночас диверсифікація логістичних маршрутів і поступове відновлення експортної інфраструктури пом'якшують їх вплив.

Загальний підсумок. ТОВ «Любисток» є економічно стійким, прибутковим та інноваційно орієнтованим аграрним підприємством із високим рівнем інвестиційної привабливості. Підприємство має достатній потенціал для подальшого розвитку за умови вдосконалення управління оборотними активами, підвищення ефективності використання ресурсів та системного управління ризиками.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме зміцненню ліквідності, зростанню капіталовіддачі та довгостроковому підвищенню ринкової вартості підприємства.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЛЮБИСТОК»

3.1. Пропозиції щодо підготовки грантової заявки ТОВ «Любисток» в рамках програми USAID AGRO як елемент економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності підприємства

У межах третього розділу доцільно проаналізувати потенціал залучення зовнішніх фінансових ресурсів як інструменту модернізації переробних процесів та підвищення операційної стійкості діяльності ТОВ «Любисток». Одним із перспективних джерел підтримки виступає грантовий механізм APS-13, що впроваджується Проектом USAID «Програма аграрного та сільського розвитку» (AGRO) у співпраці з компанією Chemonics International.

Зазначена ініціатива спрямована на підтримку недержавних суб'єктів господарювання та профільних об'єднань аграрної галузі, діяльність яких охоплює виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку, агросервісне забезпечення та розвиток меліоративної інфраструктури. Сукупний обсяг фінансування програми становить 414 млн грн, тоді як граничний розмір грантової допомоги для окремого проєкту може сягати 41,4 млн грн. Такий масштаб ресурсного забезпечення створює реальні передумови для технологічного оновлення та розширення виробничих потужностей підприємств-учасників.

Стратегічна мета грантової підтримки полягає у зміцненні продовольчої безпеки як на національному, так і на міжнародному рівнях шляхом інтеграції сучасних американських агротехнологічних рішень та підвищення адаптивності українського аграрного сектору до викликів воєнного та післявоєнного періоду. Особлива увага приділяється проєктам, орієнтованим на створення та розвиток переробних центрів, вдосконалення сервісної інфраструктури для товаровиробників, а також формування довгострокових коопераційних зв'язків із компаніями США.

Очікувані результати реалізації проєктів у межах програми передбачають такі напрями ефекту:

1. Розвиток післяурожайної доробки та переробки продукції:

приріст обсягів перероблення сільськогосподарської сировини щонайменше на 25 % упродовж періоду реалізації проєкту;

формування стабільних каналів збуту для не менше ніж десяти нових суб'єктів малого та середнього бізнесу;

досягнення рівня переробки до 1,5 тис. тонн сировини на рік (для продукції бджільництва — до 200 тонн).

2. Підвищення якості та доступності агросервісних послуг:

зростання кількості підприємств, які користуються новими або вдосконаленими сервісами, щонайменше на чверть;

нарощування організаційної та технологічної спроможності компаній щодо надання якісних послуг не менше ніж на 25 %.

3. Розвиток українсько-американської співпраці:

встановлення партнерських відносин із виробниками техніки та цифрових рішень зі США;

адаптація й імплементація сучасних технологій американського походження в українську аграрну практику, що сприятиме формуванню інноваційно орієнтованого інвестиційного середовища.

Таким чином, участь ТОВ «Любисток» у зазначеній грантовій програмі може стати стратегічним чинником модернізації переробної діяльності, розширення ринкових можливостей та посилення довгострокової економічної стійкості підприємства.

Рисунок 3.1 - Програма співфінансування на впровадження агротехнологічних інновацій у переробці, послугах і зрошенні (USAID АГРО) [35].

Рисунок 3.2 - Ключові показники ефективності в разі реалізації гранту USAID AGRO

Фінансування проєктів у межах грантової ініціативи здійснюється за принципом співфінансування. Грантові кошти покривають до 70 % загального бюджету проєкту, тоді як не менше 30 % витрат має бути забезпечено за рахунок власних або залучених ресурсів заявника. Кінцевий строк подання заявок визначено до 18:00 30 січня 2026 року, однак прийом може бути припинено достроково у випадку повного освоєння передбаченого фінансового ресурсу [20].

Офіційні відомості щодо програми APS-13 доцільно доповнити аналітичними оцінками Центру розвитку «Час змін». У відповідних матеріалах акцентується, що стратегічна мета програми полягає не лише у підтримці післяурожайної доробки та розвитку агросервісів, а й у підвищенні стандартів безпечності та якості продукції. Це спрямовано на мінімізацію ризиків потрапляння на міжнародні ринки продукції з ветеринарними, хімічними чи іншими забрудненнями. Паралельно створюються умови для розширення присутності американських компаній на українському аграрному ринку.

Програма орієнтована на підприємства, що функціонують у таких сегментах: виробництво та переробка аграрної продукції; збут і експорт продовольства; надання послуг у межах ланцюгів доданої вартості (зерновий, олійний, плодоовочевий, м'ясо-молочний напрями); розвиток меліоративної інфраструктури. Потенційні учасники повинні реалізувати один або декілька визначених пріоритетів, зокрема:

Розширення переробних потужностей, включаючи виробництво продукції з вищою доданою вартістю (овочі, фрукти, зернові, олійні, бобові культури, кукурудза, м'ясо за винятком курятини, молочна продукція, мед).

Підвищення якості агросервісних послуг, що передбачає впровадження сучасних агротехнологій, систем безпечності харчових продуктів, лабораторного контролю та елементів точного землеробства.

Розвиток українсько-американської кооперації, спрямованої на інтеграцію технічних і меліоративних рішень американського походження в українське агровиробництво.

Передбачається надання до десяти субгрантів загальним обсягом близько 414,4 млн грн. Кожен субгрант покриватиме до 70 % бюджету проекту, тоді як частка заявника становитиме не менше 30 %. До допустимих витрат належать придбання нового обладнання, оплата праці залучених фахівців, витрати на оренду приміщень і комунікації, службові відрядження, інформаційні заходи та оренда техніки. Водночас фінансування не може бути спрямоване на будівництво чи реконструкцію об'єктів, кредитування, а також розроблення вебсайтів. Тривалість реалізації проекту обмежена 12 місяцями, із запланованим стартом у серпні 2025 року, а граничний термін подання заявок визначено до 31 січня 2026 року (або до моменту повного використання бюджету) [35].

Доцільність участі ТОВ «Любисток» у програмі

З огляду на результати проведеного фінансово-економічного аналізу, участь ТОВ «Любисток» у грантовій програмі є стратегічно виправданою. Отримання фінансування дозволить модернізувати виробничо-логістичну інфраструктуру, оновити матеріально-технічну базу, впровадити сучасні агрологістичні рішення та посилити експортні позиції підприємства.

В умовах воєнного стану логістика стала критично важливим елементом забезпечення стабільності аграрного експорту. Підприємство здійснює транспортування як власної продукції, так і продукції партнерських фермерських господарств до портів Чорноморськ та Ізмаїл з подальшим експортом до країн ЄС. Протягом 2021–2023 років обсяг експорту зернових і олійних культур перевищив 26 тис. тонн, що свідчить про сталу ділову активність компанії.

Логістичне забезпечення здійснюється власним автопарком із чотирьох зерновозів MAN загальною вантажопідйомністю 100 тонн, що дозволяє виконувати перевезення до 9 тис. тонн щорічно. Автомобільний транспорт забезпечує гнучкість маршрутів та економію витрат на рівні 15–30 % порівняно із залізничними перевезеннями. Наявність власної станції технічного обслуговування та відповідність стандартам ЄВРО-5 підвищують надійність логістичних процесів.

Інвестиційна потреба та економічне обґрунтування

До початку повномасштабних бойових дій аграрний сектор Кіровоградської області демонстрував позитивну динаміку: у 2020–2021 роках валове виробництво зросло більш ніж на 46 %, а щорічні обсяги зібраних зернових та олійних перевищували 4 млн тонн. У 2022 році воєнні ризики та перебої в роботі морських портів спричинили зростання логістичних витрат і ускладнили експортні операції.

Для ТОВ «Любисток» це означало збільшення собівартості перевезень до приблизно 600 грн за тонну. Попри це, підприємство зберегло фінансову стабільність і підтвердило здатність ефективно управляти

ресурсами.

Наразі спостерігається суттєве зростання попиту на агрологістичні послуги: потенційний обсяг перевезень перевищує 11,5 тис. тонн продукції партнерів, а прогнозоване підвищення врожайності власних угідь (+30 %) формує загальний експортний потенціал близько 18 тис. тонн щорічно. Наявні транспортні потужності не дозволяють повністю задовольнити цей попит.

Для розширення спроможностей необхідне придбання чотирьох додаткових зерновозів із причепами (104 т додаткової вантажопідйомності). Орієнтовна вартість проєкту становить 27,5 млн грн, що перевищує чистий річний прибуток підприємства майже на дві третини, роблячи самофінансування економічно ризикованим.

Очікуваний економічний ефект від залучення гранту

У разі отримання грантової підтримки прогнозується:

збільшення річного обсягу перевезень до 18 тис. тонн;

збереження потенційного доходу на рівні близько 19 млн грн щороку;

розширення партнерської мережі фермерських господарств;

створення нових робочих місць та забезпечення додаткових надходжень ЄСВ близько 0,4 млн грн на рік;

оптимізація логістичних витрат та підвищення експортної конкурентоспроможності.

Алгоритм підготовки грантової заявки

З метою підвищення ймовірності отримання фінансування доцільно дотримуватися структурованого підходу:

Чітке формулювання проблеми та визначення цілей проєкту.

Детальний опис запланованих заходів, технічних характеристик обладнання та їх відповідності вимогам донора.

Визначення очікуваних результатів із кількісною оцінкою через систему КРІ.

Обґрунтування фінансової сталості діяльності після завершення грантової підтримки.

Опис внеску проєкту у забезпечення інклюзивного економічного розвитку.

Аналіз ринку та прогноз прибутковості.

Підтвердження наявності аналогічного досвіду за останні п'ять років.

Таким чином, залучення грантових ресурсів у межах програми USAID AGRO є економічно обґрунтованим рішенням для ТОВ «Любисток», що дозволить посилити логістичні спроможності, розширити експортний потенціал та забезпечити довгострокову фінансову стійкість підприємства в умовах підвищених зовнішніх ризиків.

Окрім безпосередніх економічних ефектів, грантовий проєкт матиме стратегічний довгостроковий вплив як на діяльність ТОВ «Любисток», так і на розвиток аграрного середовища Кіровоградської області загалом. Йдеться не лише про короткострокове зростання показників діяльності, а про формування структурних змін у логістичній та експортній інфраструктурі регіону.

До ключових очікуваних довгострокових результатів доцільно віднести:

Нарощування експортного потенціалу.

Розширення та технічне оновлення логістичної інфраструктури забезпечить зростання обсягів експорту аграрної продукції як самого підприємства, так і фермерських господарств регіону. Це сприятиме стабілізації валютних надходжень та посиленню інтеграції місцевих виробників у міжнародні ринки.

Посилення ринкових позицій у сфері агрологістики.

Модернізація транспортних спроможностей дозволить підприємству зміцнити конкурентні переваги на регіональному та національному рівнях, підвищити якість сервісу та розширити клієнтську базу.

Формування стійких логістичних ланцюгів.

Реалізація проєкту сприятиме створенню довготривалих партнерських зв'язків між агровиробниками та експортно орієнтованими структурами. Налагоджені логістичні маршрути та прогнозованість перевезень зменшать ризики розриву постачань.

Зростання конкурентоспроможності регіонального агробізнесу.

Оптимізація транспортних витрат і скорочення логістичних ризиків дозволять виробникам підвищити ефективність збутової діяльності, збільшити маржинальність операцій та посилити цінові позиції на зовнішніх ринках.

Соціально-економічний ефект.

Підвищення доходності аграрних підприємств створить передумови для зростання рівня зайнятості, збільшення фонду оплати праці та покращення фінансової стабільності працівників галузі. Додаткові робочі місця та зростання податкових надходжень матимуть мультиплікативний вплив на економіку регіону (рис. 3.3).

Таким чином, грантова інтервенція розглядається не лише як інструмент вирішення поточних логістичних обмежень, а як стратегічний механізм формування стійкої експортно-орієнтованої моделі розвитку підприємства та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору області в умовах трансформаційної економіки.*Розраховано автором

Рисунок 3.3 - Довгостроковий позитивний ефект для підприємства ПП «Шанс» та аграрного сектору Кіровоградського регіону

З огляду на суттєві капіталовкладення в модернізацію транспортної інфраструктури, зокрема придбання нових тягачів і зерновозних причепів, а також прогнозоване збільшення обсягів перевезень до 18 тис. тонн щорічно в межах реалізації грантової ініціативи у 2026 році, ТОВ «Любисток» формує об'єктивні передумови для зростання ключових фінансово-економічних показників.

За прогнозними розрахунками, за результатами 2026 року обсяг річного доходу підприємства може досягти 69,02 млн грн (приблизно 1,68 млн дол. США), тоді як чистий фінансовий результат очікується на рівні близько 30 млн грн (орієнтовно 0,73 млн дол. США). Отриманий прибуток створює ресурсну основу для подальшої реалізації стратегічних цілей розвитку.

У цьому контексті розроблено середньострокову програму розвитку підприємства на 2026–2028 роки, яка передбачає:

системне реінвестування частини чистого прибутку, отриманого в 2026 році;

поступове розширення та технологічне оновлення матеріально-технічної бази, зокрема транспортних і виробничих активів;

зміцнення операційної стійкості та підвищення адаптивності бізнес-моделі до зовнішніх ризиків.

Параметри реінвестиційної політики визначено з урахуванням прогнозованого фінансового результату, що дозволяє забезпечити збалансоване зростання без надмірного боргового навантаження та водночас підтримати інвестиційну привабливість підприємства.

Середньостроковий план розвитку ТОВ «Любисток» у післягрантовий період (2026–2028 рр.)

Реалізація грантового проєкту створює фінансову платформу для поетапного розширення діяльності за рахунок внутрішніх джерел фінансування.

2026 рік.

Планується спрямування 20 % чистого прибутку (близько 6,0 млн грн) на придбання одного зерновоза стандарту ЄВРО-6. Це дозволить збільшити транспортні потужності та довести річний обсяг перевезень до 20,4 тис. тонн.

2027 рік.

Передбачається реінвестування 25 % чистого прибутку (приблизно 10,2 млн грн) у розширення елеваторних потужностей. Такий крок підвищить можливості зберігання продукції, зменшить сезонні ризики та забезпечить рівномірність експортних поставок протягом року.

2028 рік.

Заплановано спрямування 35 % прибутку (орієнтовно 14,3 млн грн) на придбання двох додаткових одиниць автотранспорту, що дозволить збільшити загальний обсяг перевезень до 25,2 тис. тонн на рік.

Запропонована модель розвитку ґрунтується на принципах поетапного масштабування та самофінансування. Її реалізація забезпечить зростання експортного потенціалу, підвищення продуктивності використання активів і формування довгострокової фінансової стабільності підприємства у післягрантовому періоді.

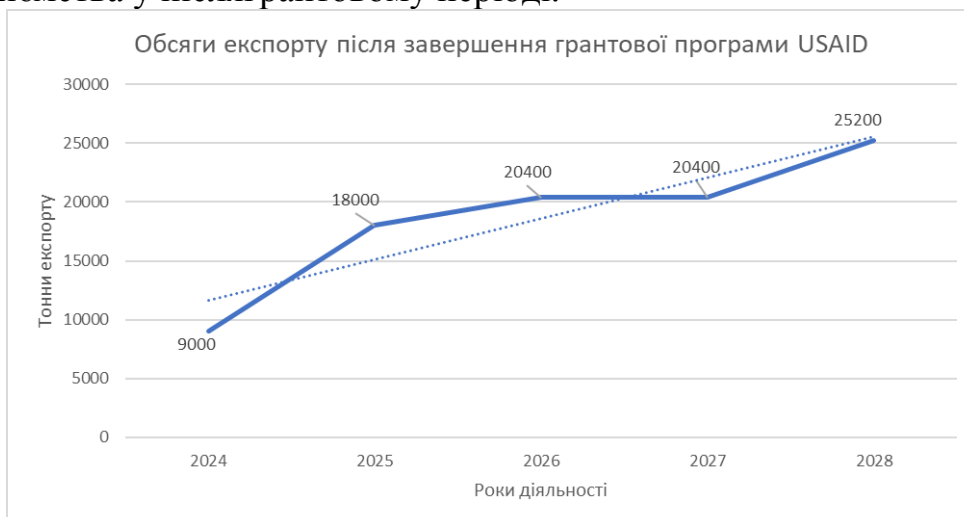

Рисунок 3.4 - Очікувані обсяги експорту ТОВ «Любисток» після завершення грантової програми

**Розраховано автором*

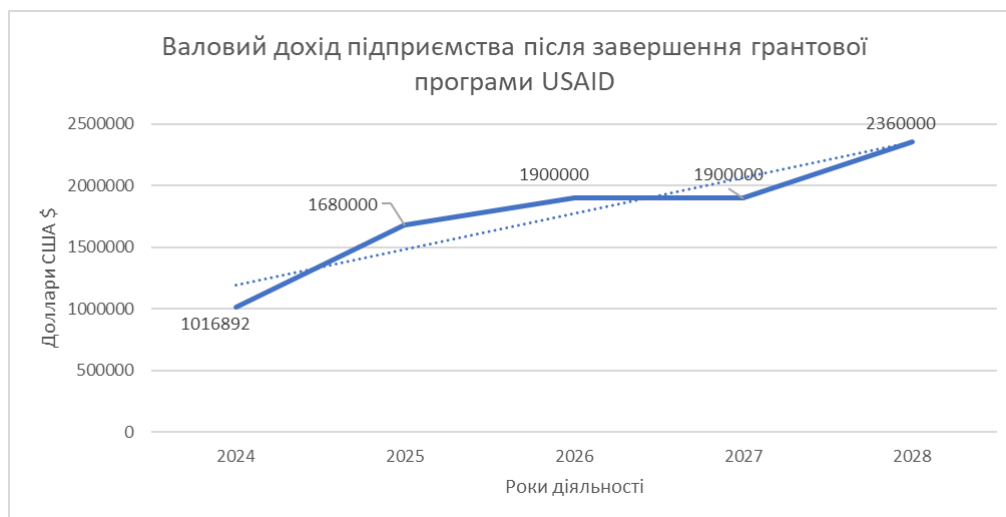

Рисунок 3.5 - Очікуваний валовий дохід ТОВ «Любисток» після завершення грантової програми

**Розраховано автором*

Запланована політика реінвестування створює підґрунтя для довгострокового розвитку ТОВ «Любисток» шляхом поєднання масштабування діяльності та технічного оновлення активів. З метою підвищення продуктивності транспортних операцій підприємство передбачає впровадження сучасних GPS-систем моніторингу та управління маршрутами, що дасть змогу мінімізувати простой, скоротити неефективні пробіги та оптимізувати витрати на логістику. Розширення автопарку, своєю чергою, відкриває можливості для залучення нових контрагентів, збільшення доходів і створення додаткових робочих місць, посилюючи економічну роль підприємства в регіональному аграрному середовищі.

Підготовка грантової заявки в межах програми USAID розглядається як стратегічно виважений крок, спрямований на розширення логістичних спроможностей, зростання експорту аграрної продукції та забезпечення стабільного функціонування підприємства навіть в умовах воєнної нестабільності. Проєкт орієнтований на подолання системних обмежень, серед яких: недостатня вантажопідйомність наявного автопарку, підвищений рівень логістичних витрат, ускладнений доступ до позикових ресурсів та зростаючий попит на агрологістичні послуги.

Ключові переваги реалізації грантової ініціативи полягають у такому:

Зростання транспортних потужностей.

Придбання чотирьох нових тягачів із причепами-зерновозами дозволить довести річний обсяг перевезень до 18 тис. тонн, що фактично означає подвоєння поточних логістичних можливостей підприємства.

Підвищення операційної ефективності.

Використання сучасної техніки, що відповідає екологічним стандартам ЄВРО-5, сприятиме скороченню експлуатаційних витрат, зменшенню простоїв і підвищенню швидкості доставки продукції.

Зміцнення фінансових показників.

За прогнозними розрахунками, реалізація проєкту забезпечить зростання

валового доходу приблизно на 70 % (до 69,02 млн грн) та підвищення чистого прибутку орієнтовно на 63 % (до 30 млн грн), що формує стійку фінансову базу для подальшого розвитку.

Посилення ринкових позицій.

Розширення технічної бази дозволить підприємству зміцнити конкурентні переваги на регіональному агрологістичному ринку, розширити клієнтську мережу та підвищити рівень довіри з боку партнерів.

Мультиплікативний ефект для економіки.

Масштабування діяльності сприятиме зростанню податкових надходжень, створенню нових робочих місць та підвищенню рівня доходів працівників аграрного сектору.

Грантова пропозиція також передбачає детальний план дій, що включає закупівлю техніки, розширення клієнтської бази, оптимізацію логістичних маршрутів і реалізацію довгострокової інвестиційної стратегії після завершення фінансування.

Узагальнюючи, реалізація грантового проєкту сприятиме досягненню стратегічних цілей розвитку ТОВ «Любисток», зокрема розширенню експортного потенціалу, підвищенню ефективності логістичних процесів та посиленню економічної ролі підприємства в регіоні.

Запропонований у роботі підхід до залучення грантових ресурсів доцільно розглядати як складову економічного механізму активізації інвестиційної діяльності аграрного підприємства. Використання грантового фінансування мінімізує фінансові ризики, знижує залежність від банківських кредитів та формує передумови для побудови стійкої моделі розвитку на засадах самофінансування.

Реалізація інвестиційного проєкту забезпечує розширення виробничо-логістичних потужностей, що дозволяє збільшити обсяги перевезень до 18 тис. тонн на рік, скоротити питомі логістичні витрати, підвищити оборотність капіталу та покращити рентабельність діяльності. Зростання доходності створює

можливості для подальших реінвестицій, що відповідає принципам довгострокового економічного зростання.

Отже, впровадження грантової ініціативи є практичним прикладом реалізації ефективного інвестиційного механізму розвитку аграрного підприємства, який забезпечує підвищення конкурентоспроможності ТОВ «Любисток», зміцнення його фінансової стійкості та сприяє розвитку аграрної економіки регіону в умовах підвищених зовнішніх ризиків.

3.2. Концептуальні та методичні засади удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства

Сучасне функціонування аграрних підприємств України відбувається в умовах підвищеної турбулентності економічного середовища, дефіциту фінансових ресурсів, розриву традиційних логістичних маршрутів та зростання інвестиційної невизначеності. Воєнний стан додатково посилює ці виклики, формуючи нестабільність ринкової кон'юнктури та підвищуючи операційні ризики. За таких обставин класичні моделі господарювання втрачають ефективність, а конкурентоспроможність підприємств дедалі більше визначається їхньою спроможністю мобілізувати інвестиційні ресурси та трансформувати механізми управління відповідно до нових умов.

Для ТОВ «Любисток» стратегічним вектором забезпечення економічної стійкості виступає удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності, спрямованого на технічне переоснащення, розширення логістичних потужностей та впровадження інноваційних управлінських і технологічних рішень. У цьому контексті особливої ваги набуває диверсифікація джерел фінансування, зокрема використання міжнародних грантових програм, що дозволяють залучити інвестиції без формування критичного боргового навантаження.

Імплементация інвестиційних ініціатив у межах програм міжнародної технічної підтримки створює можливості для збільшення обсягів перевезення аграрної продукції, оптимізації логістичних витрат і підвищення продуктивності

використання ресурсного потенціалу підприємства. Водночас орієнтація на принципи сталого розвитку забезпечує поєднання економічної результативності із соціальною відповідальністю та екологічною збалансованістю господарської діяльності.

Таким чином, для ТОВ «Любисток» доцільним є формування інвестиційної стратегії, яка інтегрує грантові ресурси, механізм реінвестування прибутку та модернізацію логістичної інфраструктури. Така модель дозволяє досягти не лише оперативного підвищення ефективності, а й сформувати підґрунтя для довгострокового розвитку в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій аграрної економіки.

Ефективність економічного механізму інвестиційного розвитку аграрного підприємства передбачає системний підхід до управління інвестиційним процесом, який охоплює комплексну оцінку, стратегічне планування, організаційне забезпечення, мотиваційні інструменти та контроль результативності. Така структура управління забезпечує узгодженість інвестиційних рішень із загальною стратегією підприємства та мінімізує ризики нерационального використання ресурсів.

Для ТОВ «Любисток» доцільним є застосування концептуальної моделі інвестиційного забезпечення, орієнтованої на відновлення й посилення інвестиційного потенціалу аграрного сектору. Її реалізація створює передумови для цільового залучення грантових коштів та їх ефективного спрямування на модернізацію матеріально-технічної бази і зміцнення конкурентних позицій підприємства.

Відповідно до запропонованого підходу, економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності має базуватися на комплексному аналізі ринкової кон'юнктури, внутрішнього ресурсного потенціалу та факторів, що стимулюють або стримують інвестиційну активність. Для ТОВ «Любисток» це означає поєднання ґрунтовної фінансово-економічної діагностики із впровадженням інновацій, насамперед у сфері логістики, переробки та управління операційними процесами.

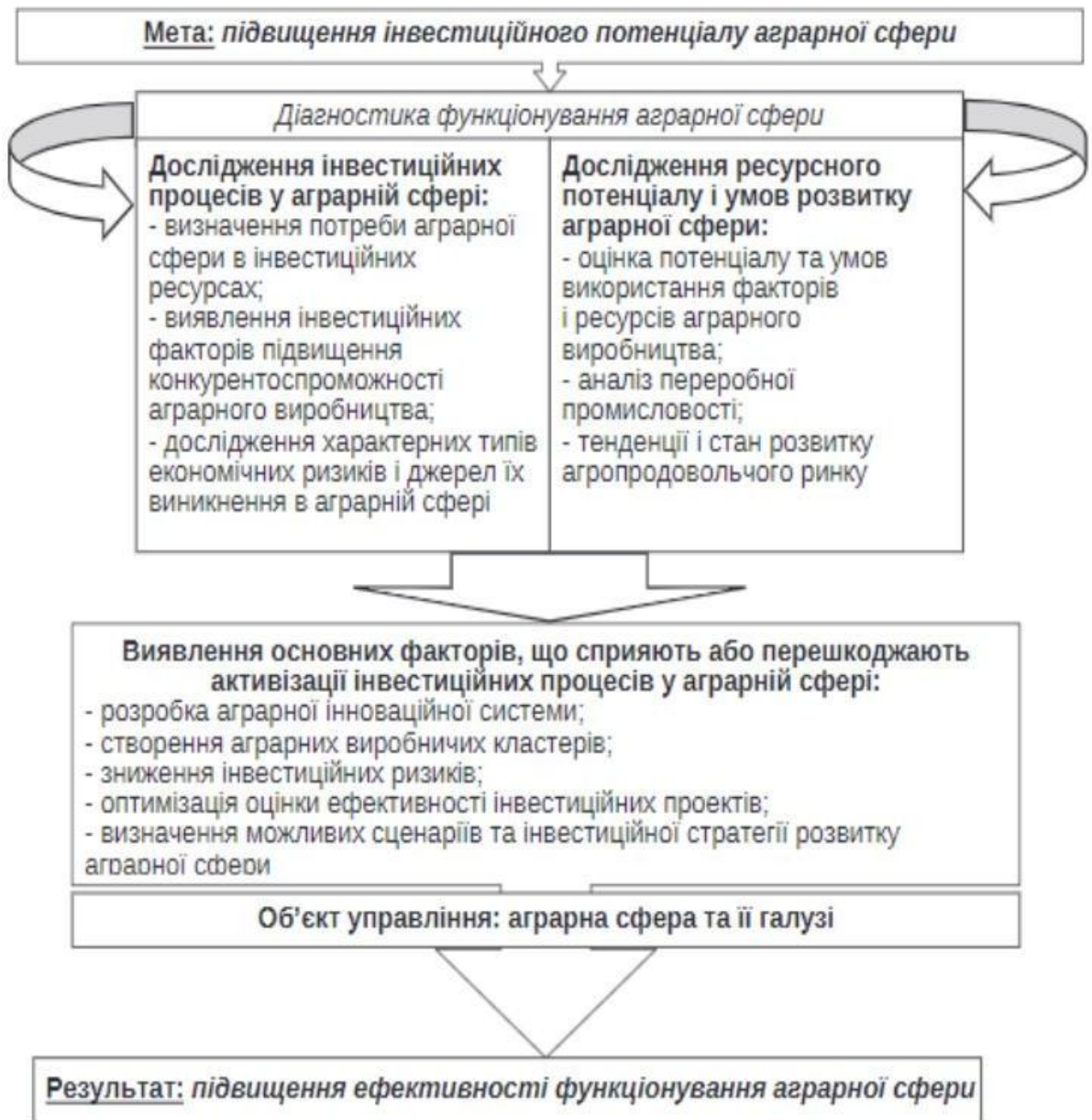

Рисунок 3.6 - Концептуальні засади економічного механізму регулювання інвестиційних процесів у аграрній сфері [8].

Вагомою складовою економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності є вдосконалення процедури ухвалення управлінських рішень щодо відбору та оцінювання інвестиційних проектів, а також формування послідовної інвестиційної стратегії. Така стратегія має бути спрямована на поетапне технічне оновлення матеріально-технічної бази, нарощування виробничо-логістичних потужностей і забезпечення довгострокової стійкості підприємства.

Для ТОВ «Любисток» інвестиційна активність доцільно розглядати не як самоціль, а як логічний результат ефективного функціонування господарської системи. Стабільна прибутковість, прогнозованість грошових

потоків та достатній рівень фінансової стійкості формують підґрунтя для залучення зовнішніх інвестицій, у тому числі грантових ресурсів, та підвищують довіру потенційних партнерів.

Побудова економічного механізму інвестиційного розвитку має базуватися на інтеграції організаційних, управлінських, фінансово-економічних і виробничих інструментів. Їх узгоджене застосування забезпечує розширене відтворення, зростання потужностей, оптимізацію структури активів і посилення інвестиційної привабливості підприємства.

Важливою передумовою результативності інвестиційних рішень є формування чіткої мотиваційної системи, що поєднує економічні стимули з орієнтацією на принципи сталого розвитку та врахуванням воєнних ризиків. Такий підхід дозволяє узгодити короткострокові фінансові інтереси з довгостроковими стратегічними цілями.

З метою підвищення ефективності інвестиційного розвитку ТОВ «Любисток» доцільно реалізовувати економічний механізм на засадах концепції бережливого виробництва. Її впровадження передбачає орієнтацію на споживача, системне підвищення якості продукції та послуг, мінімізацію витрат і усунення непродуктивних втрат. Використання сучасного обладнання, оптимізація технологічних процесів і раціональне управління ресурсами забезпечують стабільність постачання, скорочення собівартості та зміцнення конкурентних позицій підприємства. У підсумку це підвищує економічну віддачу інвестицій та посилює їх стратегічну результативність.

Таблиця 3.1 – Порівняльна характеристика методів управління процесами
ТОВ «Любисток»

Ознаки	Бережливе виробництво	Реінжиніринг	Санація
Ціль	Зменшення затрат і усунення утрат	Покращення суттєвих даних діяльності	Засторога кризового обставини
Розміри впровадження	На всіх етапах виробництва та управління	На часткових періодах бізнес- процесів	В поодиноких підрозділах
Оцінка впровадження	Незначні витрати	Гінка вартість	Осередкові затрати
Етап реалізації	Середньостроковий	Середньостроковий	Довготерміновий

[14, 18, 27].

Зважаючи на системну природу технології бережливого виробництва, її

впровадження на ТОВ «Любисток» доцільно здійснювати комплексно — за трьома взаємопов'язаними рівнями управління: стратегічним, оперативним і тактичним. Така багаторівнева модель забезпечує узгодженість управлінських рішень із довгостроковими цілями розвитку підприємства та його інвестиційною стратегією.

На стратегічному рівні принципи бережливого виробництва мають бути інтегровані в загальну концепцію розвитку та інвестиційної діяльності підприємства. Це передбачає визначення ключових напрямів оптимізації логістичних процесів, мінімізації витрат, підвищення ефективності використання основних фондів і оборотних активів, а також системне оцінювання результатів з позицій фінансової стійкості та інвестиційної привабливості ТОВ «Любисток». На цьому рівні формується довгострокова модель підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Оперативний рівень охоплює практичну реалізацію lean-принципів у щоденній діяльності. Йдеться про вдосконалення управління логістикою, раціональне використання автопарку, оптимізацію графіків перевезень, контроль витрат і підвищення продуктивності праці. Саме на цьому рівні приймаються управлінські рішення, спрямовані на усунення непродуктивних витрат і зменшення втрат часу та ресурсів.

Тактичний рівень пов'язаний із безпосереднім управлінням окремими процесами та проектами. До його інструментарію належать оптимізація маршрутів перевезень, підвищення ефективності використання оборотного капіталу, контроль витрат пального, моніторинг технічного стану транспортних засобів та оперативне реагування на ризики.

У цілому впровадження концепції бережливого виробництва для ТОВ «Любисток» слід розглядати як складову економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності, що поєднує удосконалення управлінських процедур, оптимізацію виробничо-логістичних процесів та підвищення фінансової результативності. Такий підхід забезпечує скорочення витрат, зростання прибутковості, зміцнення ринкових позицій та підвищення

інвестиційної привабливості підприємства, що розширює можливості залучення як внутрішніх, так і зовнішніх фінансових ресурсів.

У таблиці 3.2 представлено SWOT-аналіз упровадження концепції «бережливого виробництва» для ТОВ «Любисток» з урахуванням його аграрно-логістичної спеціалізації, інвестиційних намірів і впливу воєнних ризиків.

Застосування lean-підходу створює передумови для підвищення операційної ефективності, зниження собівартості послуг і зміцнення фінансової стійкості підприємства. Водночас його реалізація потребує системного управління кадровими, фінансовими та безпековими ризиками. Саме тому доцільним є поєднання інструментів бережливого виробництва з можливостями грантового фінансування та модернізацією управлінських процесів, що дозволяє забезпечити збалансований інвестиційний розвиток у складних макроекономічних умовах.

Таблиця 3.2 - SWOT-аналіз концепції «бережливого виробництва» для ТОВ «Любисток»

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
1. Наявність власного автопарку зерновозів та досвіду агрологістики.	1. Обмежена кількість кваліфікованих водіїв і логістів.
2. Стійке зростання фінансових показників у 2021–2023 рр.	2. Недостатній рівень автоматизації планування маршрутів і обліку витрат.
3. Орієнтація керівництва на оптимізацію витрат і підвищення ефективності.	3. Обмежені власні інвестиційні ресурси в умовах війни.
4. Досвід співпраці з фермерськими господарствами-партнерами.	4. Потреба у зміні управлінських підходів і корпоративної культури.
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
1. Скорочення логістичних витрат за рахунок оптимізації маршрутів і простоїв.	1. Воєнні ризики та загроза порушення логістичних ланцюгів.
2. Підвищення ефективності використання автопарку та оборотного капіталу.	2. Коливання цін на пальне та зростання експлуатаційних витрат.
3. Зростання задоволеності клієнтів через стабільність і своєчасність перевезень.	3. Дефіцит кадрів і трудова міграція в аграрному секторі.
4. Посилення інвестиційної привабливості підприємства для донорів і партнерів.	4. Посилення конкуренції на регіональному агрологістичному ринку.
5. Синергія з грантовими програмами (USAID AGRO) як джерелом інвестицій.	5. Регуляторні обмеження та нестабільність державної підтримки.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна зробити

висновок, що формування економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності ТОВ «Любисток» має здійснюватися на засадах комплексності, стратегічної узгодженості та адаптивності до зовнішніх викликів. Йдеться про інтеграцію інструментів стратегічного управління, системно-відтворювального підходу та принципів бережливого виробництва в єдину модель, спрямовану на забезпечення довгострокової конкурентоспроможності підприємства. Такий синергетичний підхід дозволяє не лише оптимізувати використання інвестиційних ресурсів, а й підвищити ефективність управлінських рішень, логістичних процесів і фінансових потоків.

Системно-відтворювальний підхід у межах запропонованого механізму передбачає орієнтацію на розширене відтворення виробничо-логістичного потенціалу підприємства, що реалізується через поетапне оновлення матеріально-технічної бази, модернізацію інфраструктури та реінвестування прибутку. Водночас стратегічне управління забезпечує узгодженість інвестиційних рішень із довгостроковими цілями розвитку, дозволяючи мінімізувати ризики та підвищити передбачуваність фінансових результатів. Інтеграція елементів бережливого виробництва, у свою чергу, спрямована на скорочення непродуктивних витрат, підвищення операційної ефективності та формування культури раціонального використання ресурсів.

Запропонована концептуальна модель розвитку інвестиційної діяльності орієнтована на створення стабільної фінансово-економічної основи для функціонування підприємства в умовах воєнних та післявоєнних трансформацій. Її реалізація забезпечує підвищення фінансової стійкості, зміцнення ліквідності та зростання інвестиційної привабливості ТОВ «Любисток». Важливо, що залучення інвестицій у межах цієї моделі має здійснюватися виключно на економічно обґрунтованій основі — із врахуванням очікуваної прибутковості, строків окупності та рівня ризику. Такий підхід створює умови для формування стійкої інвестиційної політики, яка поєднує грантове фінансування, власні ресурси та механізми реінвестування.

Особливого значення набуває орієнтація на потреби споживачів і партнерів, що дозволяє підвищити якість логістичних послуг, забезпечити надійність поставок та розширити експортні можливості. У результаті підприємство отримує не лише короткостроковий економічний ефект, а й формує довгострокові конкурентні переваги на регіональному та національному рівнях.

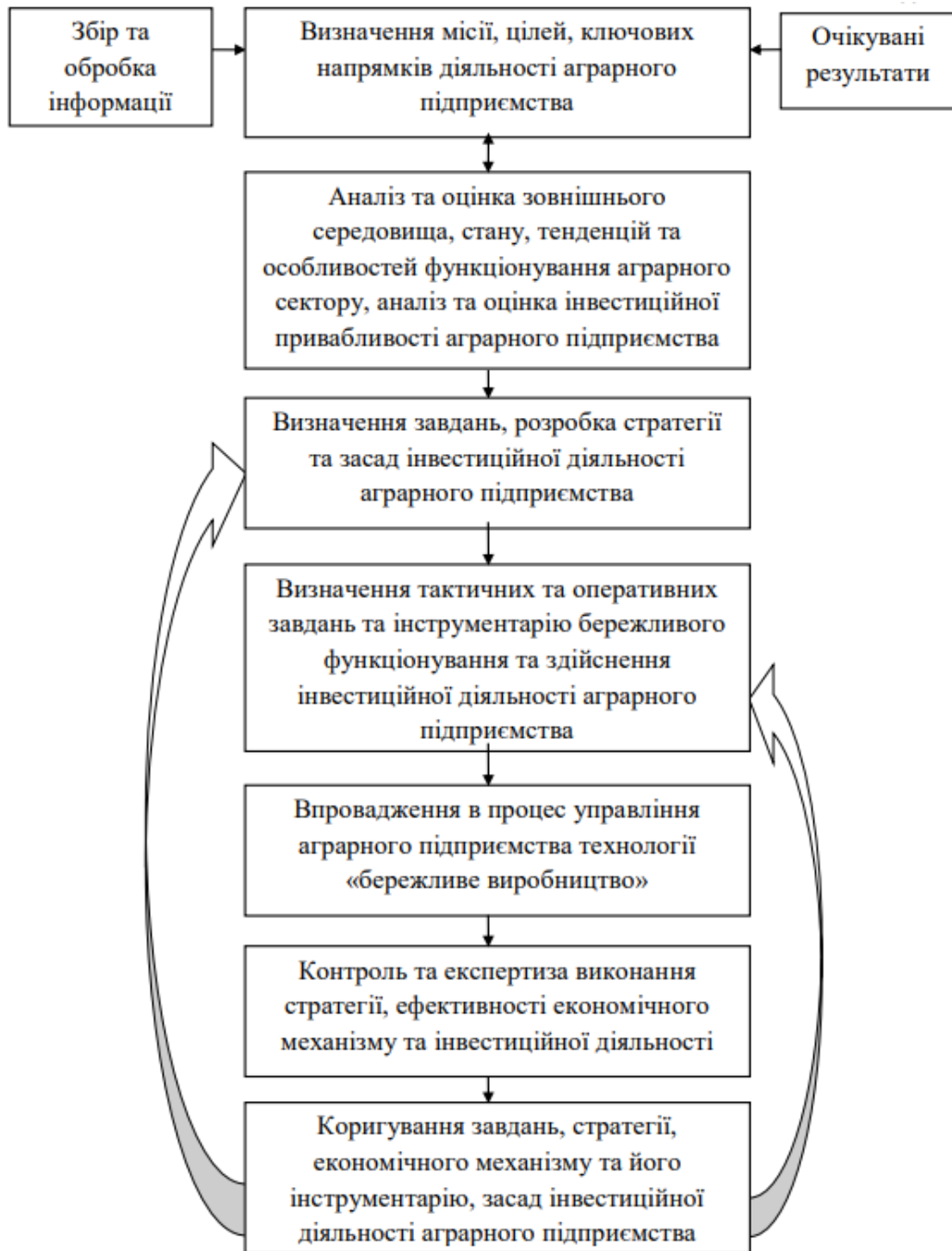

Рисунок 3.7 - Алгоритм реалізації концептуальної моделі економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства

* Побудовано автором

Узагальнюючи отримані результати, доцільно зазначити, що побудова економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності ТОВ «Любисток» має базуватися на інтеграції стратегічного управління, системно-відтворювального підходу та інструментарію бережливого виробництва. Така комплексна модель забезпечує цільове та ефективне використання інвестиційних ресурсів, удосконалення управлінських і логістичних процесів, а також посилення клієнтоорієнтованості діяльності підприємства. Зроблена концептуальна модель орієнтована на розширене відтворення виробничо-логістичного потенціалу, зміцнення фінансової стабільності та підвищення інвестиційної привабливості підприємства. Реалізація інвестицій у межах цієї моделі повинна здійснюватися на засадах економічної доцільності, прогнозованої прибутковості та контрольованого рівня ризику. Такий підхід формує підґрунтя для довгострокового сталого розвитку ТОВ «Любисток» навіть в умовах воєнної нестабільності та трансформацій аграрного сектору.

Висновки до третього розділу

У результаті проведеного дослідження встановлено, що формування економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності ТОВ «Любисток» має базуватися на комплексному поєднанні стратегічного управління, системного відтворення ресурсного потенціалу та впровадження інструментів бережливого виробництва. Такий підхід забезпечує узгодженість інвестиційних рішень із довгостроковими цілями підприємства та підвищує результативність використання фінансових ресурсів.

Доведено, що інтеграція грантового фінансування, механізму реінвестування прибутку та модернізації матеріально-технічної бази створює умови для нарощування виробничо-логістичних потужностей і зростання фінансової стійкості підприємства. Використання альтернативних джерел інвестицій дозволяє мінімізувати кредитне навантаження та знизити ризики, пов'язані з нестабільністю зовнішнього економічного середовища.

Обґрунтовано, що впровадження принципів бережливого виробництва сприяє скороченню непродуктивних витрат, оптимізації логістичних процесів та підвищенню операційної ефективності. У поєднанні з удосконаленням системи прийняття управлінських рішень це формує стійку основу для зростання прибутковості та конкурентоспроможності підприємства.

Встановлено, що реалізація запропонованої концептуальної моделі інвестиційного розвитку забезпечує підвищення інвестиційної привабливості ТОВ «Любисток», розширення його експортного потенціалу та зміцнення позицій на регіональному аграрному ринку. Водночас модель орієнтована на забезпечення довгострокового сталого розвитку в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій економіки.

Таким чином, запропонований економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності слід розглядати як ефективний інструмент підвищення економічної стійкості підприємства, що поєднує раціональне управління ресурсами, інноваційний розвиток і адаптацію до ризиків сучасного середовища господарювання.

ВИСНОВКИ

У першому розділі роботи систематизовано теоретико-методичні засади формування економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства. Обґрунтовано, що інвестиції та інвестиційна активність виступають ключовими чинниками модернізації аграрного виробництва, забезпечуючи технологічне оновлення, впровадження інноваційних рішень, зростання продуктивності праці та підвищення конкурентних переваг. Для аграрного сектору інвестиції мають ширший соціально-економічний ефект, оскільки сприяють розвитку сільських територій, підтримці зайнятості, розширенню податкової бази та посиленню експортного потенціалу держави.

Доведено, що категорія «інвестиції» є багатовимірною та потребує процесного трактування. Інвестиції розглядаються не лише як фінансові вкладення в матеріальні активи, а як строкові вкладення різних видів ресурсів — фінансових, майнових, інтелектуальних, нематеріальних — що мають цільове спрямування, пов'язані з ризиком і часовим лагом та орієнтовані на отримання економічного й/або соціального ефекту. Такий підхід підкреслює необхідність системного управління інвестиційними процесами на рівні підприємства.

Інвестиційну діяльність аграрного підприємства визначено як комплексний, багаторівневий управлінський процес, інтегрований у загальну систему господарювання. Ключовим у її реалізації є не лише здійснення вкладень, а й формування ресурсної бази, обґрунтований відбір проєктів, організація їх упровадження, моніторинг та оцінка результативності. Відповідно, інвестиційна діяльність повинна бути регламентованою, інституційно оформленою та узгодженою зі стратегічними орієнтирами розвитку підприємства.

Сформульовано авторське бачення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності як системи взаємопов'язаних інструментів, методів і стимулів, спрямованих на мобілізацію ресурсів і узгодження економічних інтересів суб'єктів господарювання. Такий механізм

функціонує як відкрита динамічна система, що забезпечує досягнення стратегічних цілей через реалізацію інвестиційних рішень. Для аграрного підприємства його пріоритетами є виробнича ефективність, фінансова стабільність та розширене відтворення ресурсного потенціалу.

Встановлено, що галузева специфіка аграрного виробництва (сезонність, залежність від природно-кліматичних факторів, тривалий оборот капіталу, територіальна розосередженість) підвищує ризиковість інвестиційних рішень. Це зумовлює необхідність поєднання відтворювальної функції з інструментами ризик-менеджменту та гнучкими управлінськими рішеннями.

Окрему увагу приділено інвестиційній привабливості як передумові активізації інвестиційної діяльності. Вона узагальнює фінансово-економічні, ресурсні та організаційні характеристики підприємства і виступає інформаційною основою для прийняття інвестиційних рішень. Обґрунтовано доцільність використання комплексного підходу до її оцінювання, що поєднує фінансові показники, аналіз ризиків і якісні параметри управління.

Результати аналізу ТОВ «Любисток»

У другому розділі здійснено комплексну оцінку розвитку інвестиційної діяльності ТОВ «Любисток». Підприємство характеризується замкнутим виробничо-логістичним циклом, що охоплює вирощування, переробку, зберігання та експорт продукції. Наявність власної логістики й переробних потужностей забезпечує високий рівень адаптивності до зовнішніх викликів.

Фінансовий аналіз засвідчив істотне зростання економічного потенціалу у 2021–2023 роках. Валюта балансу збільшилася більш ніж удвічі, що свідчить про масштабування діяльності. Водночас необоротні активи зросли майже у три рази, що підтверджує спрямованість інвестицій на модернізацію матеріально-технічної бази.

Структура капіталу характеризується високою часткою власних коштів (близько 66 %), що забезпечує фінансову автономію та створює

можливості для контрольованого залучення позикових ресурсів. Позитивна динаміка доходів і прибутку (зростання чистого прибутку у 17 разів) підтверджує ефективність бізнес-моделі.

Разом із тим виявлено окремі дисбаланси у сфері ліквідності та оборотності, що потребують удосконалення управління оборотним капіталом.

Інтегральна оцінка інвестиційної привабливості підтвердила високий рівень інвестиційної цінності підприємства. Основними факторами виступають прибутковість, фінансова стійкість та вертикальна інтеграція виробництва.

Практичні напрями удосконалення механізму розвитку

У третьому розділі обґрунтовано доцільність залучення грантового фінансування в межах програми USAID AGRO як інструменту активізації інвестиційної діяльності. Встановлено, що недостатня транспортна спроможність є системною інвестиційною проблемою, яку складно вирішити виключно за рахунок власних ресурсів.

Отримання грантової підтримки забезпечує мультиплікативний ефект: зростання обсягів перевезень, підвищення доходів і прибутковості, зниження логістичних витрат та розширення партнерських зв'язків. Запропонована система КРІ дозволяє забезпечити прозорий моніторинг результатів.

Середньостроковий план розвитку на 2026–2028 роки передбачає поетапне реінвестування прибутку у розширення автопарку та елеваторних потужностей, що забезпечує самофінансування після завершення грантової підтримки.

Удосконалення економічного механізму запропоновано здійснювати на засадах системного управління та концепції бережливого виробництва. Інтеграція lean-підходів сприяє оптимізації логістики, скороченню витрат та підвищенню ефективності використання ресурсів. SWOT-аналіз підтвердив значний внутрішній потенціал підприємства та можливість мінімізації ризиків через модернізацію управління й

автоматизацію процесів.

Загальний висновок

Результати дослідження свідчать, що ТОВ «Любисток» є фінансово стійким і інвестиційно привабливим аграрним підприємством із сформованою матеріально-технічною та логістичною базою. Запропонований економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності, що поєднує стратегічне управління, грантове фінансування, реінвестування прибутку та принципи бережливого виробництва, створює основу для сталого розвитку підприємства в умовах воєнної економіки.

Розроблені концептуальні та методичні підходи мають практичну значущість і можуть бути адаптовані для аграрних підприємств із подібною спеціалізацією та умовами функціонування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І.А. Інвестиційний менеджмент. Київ: Ника-Центр, 2001. 448 с.
2. Бондаренко В.М. Концепція життєздатності підприємства. Управління ризиком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємство, стале економічне зростання: Дев'ята міжнар. конф. студентів та молодих учених, 9-11 грудня, 2018. С. 22 – 25
3. Вінник О.М. Інвестиційне право: Навч. посіб.: Курс лекцій. К.: Атіка, 2010. 263
4. Гайдуцький А.П. Підвищення інвестиційної привабливості інфраструктури аграрного сектора. *Економіка АПК*. 2004. №10. С. 99 – 106.
5. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації. К.: ВІРА-Р, 2009. 319 с.
6. Гриньова В.М. Інвестування / В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда. К.: Знання, 2008. 456 с.
7. Держава та економічне зростання / За ред. Кваснюка Б.Є.]. К.: Лібра, 2001. 88 с.
8. Зоря О.П., Зоря С.П., Мисник Т.Г. Теоретико-методичні підходи формування концепції інвестиційного забезпечення розвитку аграрного виробництва. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Випуск 9(09). С. 127-132.
9. Ігнатюк В.В., Малахова Ю.А., Сукманюк В.М. Сучасні джерела фінансування інвестиційних потреб підприємства. *Приазовський економічний вісник*, 2020, №2 (19). URL: <http://pev.kpu.zp.ua/vypusk-2-19>
10. Інвестування: навч. посібник / Г.Б. Погріщук, В.В. Руденко. Тернопіль: Економічна думка, 2014. 277 с.
11. Капітальні інвестиції [Електронний ресурс] Інформаційноаналітичний портал АПК України. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/investoram/monitoringstanuapk/investiciyi/kapitalni-investiciyi>

12. Касянок К.Г. Залучення іноземних інвестицій в умовах фінансових дисбалансів: автореф. дис.....канд. екон. наук : 08.00.02. Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Київ, 2019. 23 с.
13. Кейнс Дж. М. Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей. К.: Прогрес, 2001. 444 с.
14. Концепція «бережливе виробництво». URL: <http://ctrgroup.com.ua/ua/concept/detail.php?PRINT=Y&I>
15. Кукіна Н.В. Вплив інвестицій на експортний потенціал України. *Економічний дискурс*. 2017. Випуск 2. С. 219-228.
16. Кучеренко Ю.А. Особливості інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 7. С. 82-85.
17. Лаврук В.В., Будняк Л.М. Сучасний стан та завдання інвестиційного забезпечення розвитку та підвищення конкурентоспроможності галузей сільського господарства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 2. С. 5–11.
18. Ліснічук О.А. Основні складові механізму санації підприємств України *Бізнес Інформ*. 2013. № 4. С. 339–345.
19. Літвінов О.С., Капталан С.М. Сутність та види механізмів в економіці. *Економіка та управління підприємствами*. Випуск 6 (11). 2017. С. 146-149.
20. Львівська обласна військова адміністрація. Офіційний вебсайт. USAID AGRO оголосила старт нової грантової програми для агросектору. URL: <https://loda.gov.ua/news/139343>
21. Макконнелл, К.Р. Економікс: принципи, проблеми та політика / К.Р. Макконел, С.Л. Брю. К.: Інфра-М., 2011. Т. 1. 400 с.
22. Мойсеєнко І.П. Інвестування: навч. посіб. К.: Знання, 2006. 490 с
23. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI

24. Приходько В.П., Єгорова О.О., Казакова Л.Л. *Метафізика інвестицій. Інноваційно-інвестиційний розвиток економіки регіонів: посібник*. Ужгород: ПП «АУТДОР - ШАРК», 2015. 352 с.
25. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991р. № 1560-XII [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws>
26. Резнік Н. Рейтинг інвестиційної привабливості АПК України. 2010. URL: <https://agris.fao.org/agrissearch/search.do?recordID>
27. Роль «Ощадливого виробництва» в діяльності підприємства [В.Д. Лисицин, О.І. Лисенко, Ю.С. Вовк]. *Вісник НТУУ «КПІ»*. 2009. № 1. С. 39–61.
28. Скоробогатов Н. Дослідження сутності інвестицій та інвестиційної діяльності. 2016. URL: [file:///C:/Users/Vital/AppData/Local/Temp/80631-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-169682-1-10-20161020-1\(1\).pdf](file:///C:/Users/Vital/AppData/Local/Temp/80631-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-169682-1-10-20161020-1(1).pdf)
29. Статистичний збірник «Сільське господарство України». 2022. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/09/S_gos_22.pdf#:~:text=Capita%20investments%20by%20types%20of,%D0%BD%D0%B0%02%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D0%BE%D0%B2%CA%BC%D1%8F%D0%B7%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D1%96%D0%B7%20%D0%BD%D0%B8%02%D0%BC%D0%B8%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3
30. Стефанович Є.А. Інвестиційна діяльність як економічне явище. *Економіка та держава*. 2010. № 11. С. 60–64.
31. Татаренко Н.О. *Теорії інвестицій: навч. посіб.* / Н.О. Татаренко, А.М. Поручник. К.: КНЕУ, 2000. 160 с.
32. Титарчук І.М. Проблеми інвестиційного забезпечення аграрного сектора економіки України. *Сталий розвиток економіки. Міжнародний науково-виробничий журнал*. 2014. № 3. С. 35–40.

33. Фішер С., Дорибуш Р., Шмалензі Р. Економіка. К.: ЛТД, 2001. 864 с.
34. Хобта В.М. Управління інвестиціями: навч. посіб. Донецьк: ДонНТУ, 2006. 394 с.
35. Центр розвитку «Час змін». Програма співфінансування на впровадження агротехнологічних інновацій у переробці, послугах і зрошенні (USAID АГРО). URL: <https://chaszmin.com.ua/programa-spivfinansuvannya-na-vprovadzhennya-agrotehnologichnyh-innovatsij-u-pererobtsi-poslugah-i-zroshenni-usaid-agro/>
36. Череп А.В. Інвестиційна діяльність в Україні: стан та шляхи її активізації / А.В. Череп, Г.І. Рурка. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво: науково-виробничий журнал*. 2011. № 3- С.48-52.
37. Черкасова Т.І., Моторнюк І.В., Митрошак Ю.М. Проблеми розвитку аграрного сектору України. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 40. С. 57-61.
38. Черкасова Т.І., Каражова Н.Д. Особливості формування інвестиційного потенціалу агропідприємств України. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 16. С. 105-109.
39. Чернишов В.В. Напрями розвитку інвестиційної діяльності підприємств. *Modern Economics*, 2021. № 26, С. 167–172.
40. Latifundist Media. Agrohub reports 3.5x growth in 2024 crop season EBITDA. URL: <https://latifundist.com/en/novosti/68603-agrohub-pidbiv-pidsumki-prodazhiv-vrozhayu-2024-zagalnij-ebitda-zris-v-35-razi#:~:text=The%20profitability%20of%20Ukraine%E2%80%99s%20agricultura%20l,wheat%2C%20corn%2C%20sunflower%2C%20and%20barley>
41. Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine. Investment activity in Ukraine (2022). URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/8d61973a-5cac-4a90-b34e0a9b774c3607?lang=en-GB&title=InvestmentActivityInUkraine-2022#:~:text=In%202022%2C%20the%20leading%20spheres,3.5%20percnt>

ДОДАТКИ

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди		
ТОВ "ЛЮБИСТОК"	за ЄДРПОУ	2022	01	01
Територія	за КАТОТТГ ¹	32177427		
Організаційно-правова форма господарювання	за КОПФГ	UA35040290040057572		
Вид економічної діяльності	за КВЕД	120		
Середня кількість працівників, осіб		01.11		
Одиниця виміру:				
Адреса, телефон				
Кіровоградська обл., Кропивницький р-н., с. Вільне		0664277973		
Приватне підприємство				
Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур				
11				
тис. грн. з одним десятковим знаком				
вулиця Центральна, буд. 26, кв. 10, с. ВІЛЬНЕ, КІРОВОГРАДСЬКА обл., 27640, УКРАЇНА				

1. Баланс на 31 грудня 2021 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	7 730,6	11 098,1
первісна вартість	1011	18 312,5	22 021,2
знос	1012	(10 581,9)	(10 923,1)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	7 730,6	11 098,1
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	15 748,0	17 539,3
у тому числі готова продукція	1103	13 921,3	15 504,8
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	12 147,0	12 699,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	2,5	12,3
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	11 270,9	12 513,6
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	290,4	1 827,3
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	264,9	531,8
Усього за розділом II	1195	39 723,7	45 124,2
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	47 454,3	56 222,3

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	20,0	20,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	46 661,7	47 728,3
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	46 681,7	47 748,3
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	2 107,7
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	350,8	5 542,5
розрахунками з бюджетом	1620	159,6	149,3
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	1,3
розрахунками з оплати праці	1630	-	19,2
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	262,2	654,0
Усього за розділом III	1695	772,6	8 474,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	47 454,3	56 222,3

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2021 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	17 434,4	13 891,8
Інші операційні доходи	2120	912,5	41,0
Інші доходи	2240	127,4	28,1
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	18 474,3	13 960,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(13 195,9)	(10 975,7)
Інші операційні витрати	2180	(4 000,0)	(2 174,1)
Інші витрати	2270	(211,8)	(3,6)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(17 407,7)	(13 153,4)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	1 066,6	807,5
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	1 066,6	807,5

Керівник _____
(підпис)

Таровик Андрій Петрович _____
(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____
(підпис)

_____ _____
(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство ТОВ "Любисток"	Дата(рік,місяць,число) за ЄДРПОУ за КАТОТТГ ¹ за КОПФГ за КВЕД	Коди 2023 01 01 32177427 UA35040290040057572 120 01.11
Територія <u>КІРОВОГРАДСЬКА</u>	Організаційно-правова форма господарювання <u>Приватне підприємство</u>	
Вид економічної діяльності <u>Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур</u>	Середня кількість працівників, осіб <u>8</u>	
Одиниця виміру: <u>тис. грн. з одним десятковим знаком</u>	Адреса, телефон <u>вулиця Центральна, буд. 26, кв. 10, с. ВІЛЬНЕ, КІРОВОГРАДСЬКА обл., 27640, УКРАЇНА</u>	0664277973

1. Баланс на 31 грудня 2022 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	11 098,1	17 534,8
первісна вартість	1011	22 021,2	28 457,9
знос	1012	(10 923,1)	(10 923,1)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	11 098,1	17 534,8
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	17 539,3	25 661,0
у тому числі готова продукція	1103	15 504,8	12 523,4
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	12 699,9	14 156,4
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	12,3	63,9
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	12 513,6	19 217,6
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 827,3	3 793,0
Витрати майбутніх періодів	1170	-	76,0
Інші оборотні активи	1190	531,8	4 379,0
Усього за розділом II	1195	45 124,2	67 346,9
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	56 222,3	84 881,7

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	20,0	20,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	47 728,3	56 395,0
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	47 748,3	56 415,0
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	2 107,7	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	5 542,5	5 627,0
розрахунками з бюджетом	1620	149,3	66,8
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	1,3	-
розрахунками з оплати праці	1630	19,2	16,0
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	654,0	14 637,3
Усього за розділом III	1695	8 474,0	20 347,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	56 222,3	84 881,7

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2022 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	30 603,8	17 434,4
Інші операційні доходи	2120	551,8	912,5
Інші доходи	2240	487,5	127,4
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	31 643,1	18 474,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(21 002,7)	(13 195,9)
Інші операційні витрати	2180	(1 026,6)	(4 000,0)
Інші витрати	2270	(967,1)	(211,8)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(22 996,4)	(17 407,7)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	8 646,7	1 066,6
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	8 646,7	1 066,6

ЕП ТАРОВИК
АНДРІЙ
ПЕТРОВИЧ

Керівник _____ (підпис)
Головний бухгалтер _____ (підпис)

Таровик Андрій Петрович _____ (ініціали, прізвище)
_____ (ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди
ТОВ "Любисток"	за ЄДРПОУ	2024 01 01
Територія <u>КІРОВОГРАДСЬКА</u>	за КАТОТТГ ¹	32177427
Організаційно-правова форма господарювання <u>Приватне підприємство</u>	за КОПФГ	UA35040290040057572
Вид економічної діяльності <u>Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур</u>	за КВЕД	120
Середня кількість працівників, осіб <u>8</u>		01.11
Одиниця виміру: <u>тис. грн. з одним десятковим знаком</u>		
Адреса, телефон <u>вулиця Центральна, буд. 26, кв. 10, с. ВІЛЬНЕ, КІРОВОГРАДСЬКА обл., 27640, УКРАЇНА</u>		0664277973

1. Баланс на 31 грудня 2023 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	17 534,8	42 215,7
первісна вартість	1011	28 457,9	50 342,5
знос	1012	(10 923,1)	(8 126,8)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	17 534,8	42 215,7
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	25 661,0	27 739,1
у тому числі готова продукція	1103	12 523,4	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	14 156,4	13 325,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	63,9	23,8
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	19 217,6	21 058,3
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	3 793,0	4 275,6
Витрати майбутніх періодів	1170	76,0	135,3
Інші оборотні активи	1190	4 379,0	4 362,9
Усього за розділом II	1195	67 346,9	70 920,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	84 881,7	113 135,7

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	20,0	20,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	56 395,0	74 517,9
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	56 415,0	74 537,9
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	8 119,6	10 582,7
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	5 627,0	4 772,9
розрахунками з бюджетом	1620	66,8	18,1
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	16,0	20,8
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	14 637,3	23 203,3
Усього за розділом III	1695	20 347,1	28 015,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	84 881,7	113 135,7

**2. Звіт про фінансові результати за
Рік 2023 р.**

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	40 584,4	30 603,8
Інші операційні доходи	2120	-	551,8
Інші доходи	2240	91,3	487,5
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	40 675,7	31 643,1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(19 728,9)	(21 002,7)
Інші операційні витрати	2180	(2 683,5)	(1 026,6)
Інші витрати	2270	(140,4)	(967,1)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(22 552,8)	(22 996,4)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	18 122,9	8 646,7
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	18 122,9	8 646,7

*ЕП Таровик
Сергій
Петрович*

Керівник _____ (підпис)
Головний бухгалтер _____ (підпис)

Таровик Сергій Петрович _____ (ініціали, прізвище)
_____ (ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

